

odborný časopis

sociální služby

cena: 69 Kč / 3 €

Lilian Malkina nejen
o natáčení virtuální reality

APSS ČR slaví
30. narozeniny

Psychologie

Sendvičová generace:
starají se o děti, o staré rodiče,
chodí do práce a mají toho zkrátka moc

Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky
www.apsscr.cz • www.socialnisluzby.eu

ročník: XXIII.
srpen–září 2021

HARTMANN

Pomáhá. Pečuje. Chrání.

MoliCare® Lady a Men Pants

Anatomicky tvarované kalhotky
plně nahradí spodní prádlo
a nabízejí spolehlivou ochranu
při střední a těžké inkontinenci

Diskrétní a pohodlné
mají tvar dámského
spodního prádla,
naprosto diskrétní
pod oblečením

Diskrétní a pohodlné
mají šedou barvu, tvar
pánského spodního prádla
a jsou pod oblečením
zcela diskrétní

Anatomický tvar
zvýšená ochrana na
přední straně, kde ji
muži potřebují nejvíce

Aloe Vera
jemný povrch pro
zdravou pokožku
s Aloe Vera

Pro další informace volejte na bezplatnou linku
800 100 150, navštivte www.hartmann.cz nebo
kontaktujte svého obchodního zástupce HARTMANN-RICO.

 odborný časopis
sociální služby

Odborný časopis Sociální služby
Měsíčník vydávaný Asociací poskytovatelů
sociálních služeb ČR

Adresa: Vancurova 2904, 390 01 Tábor
Tel./fax: +420 381 213 332
www.socialnisluzby.eu, www.apsscr.cz
www.facebook.com/Socialnisluzby
IČO 604 458 31

Ročník: 23

Číslo: 8-9/2021 SRPEN-ZÁŘÍ

Cena: 50 Kč / 2,3 € (cena letních dvojčísél: 69 Kč / 3 €)

Roční předplatné: 538 Kč / 24,4 €

Objednávky: www.send.cz („Časopisy odborné“).

Členové APSS ČR objednávají časopis písemně,
e-mailem nebo telefonicky na adrese vydavatele
nebo redakce, případně na www.socialnisluzby.eu.

Vychází: V Táboře 10x ročně, 20. den v měsíci,
resp. nejbližší následující pracovní den

Redakce:

Šéfredaktorka: Ing. Petra Cibulková

sefredaktor@apsscr.cz

+420 607 056 221

Zástupkyně šéfredaktorky: Mgr. Ivana Vlnová

redakce@apsscr.cz

+420 734 155 996

Jazyková korektura:

české texty: Mgr. Tamara Kajznerová a redakce

APSS SR: Mgr. Juliana Hanzová

ZPSS v SR: Mgr. Mária Grigová

Redakční rada:

Mgr. Petr Brázda

Ing. Petra Cibulková

Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MBA

JUDr. Vladimír Hort

Ing. Renata Kainráthová

Ing. Daniela Lusková, MPA

Mgr. Alena Sakařová

Mgr. Andrea Tajanovská, DiS.

Mgr. Jan Vrbický

Grafické zpracování a tisk:

RUDI, a. s., Komenského 1839, 390 02 Tábor

Distribuce:

SEND Předplatné, s. r. o., Ve Žlíbku 1800/77,

hala A3, 193 00 Praha 9 – Horní Počernice,

www.send.cz, tel.: 225 985 225, GSM: 777 333 370,

fax: 225 341 425, e-mail: send@send.cz,

SMS: 605 202 115

Objednávky a distribuce na Slovensku:

MAGNET PRESS, SLOVAKIA, s. r. o.

P. O. Box 169, 830 00 Bratislava, Slovensko

Tel.: 00421/2/67201931-33 predplatne

e-mail: predplatne@press.sk, www.press.sk

Fotografie a ilustrace:

Není-li uvedeno jinak:

Fotky & Foto a archivy autorů příspěvků

Foto na titulní straně:

Fotky & Foto

Elektronická verze časopisu:

www.alza.cz

Příspěvky a inzerce:

Příspěvky mohou být redakčně upravovány a kráceny.

Inzerci, PR články a příspěvky do rubrik Stríčky

z domova a Pro inspiraci přijímá zástupkyně šéfredaktorky.

Za obsah inzerce a PR článků odpovídá zadavatel.

Přetiskování krátkých úryvků článků je možné pouze

s uvedením názvu, jména autora článku, ročníku,

čísla a strany. Přetiskování celých článků či jejich částí

přesahujících jeden odstavec je možné pouze se svolením

redakce. Uzavěrka je vždy 15. dne předchozího měsíce.

Další pokyny naleznete na www.socialnisluzby.eu.

Registrace:

Povoleno rozhodnutím MK ČR E 11018

ISSN 1803-7348

Z obsahu čísla:

- **Aktuality APSS ČR** 5
- **Institut vzdělávání APSS ČR:
Nabídka otevřených kurzů** 6
- **Psychologie:
Sendvičová generace: starají se o děti,
o staré rodiče, chodí do práce
a mají toho zkrátka moc** 14
- **Rozhovor: „Recept na boršč vám neřeknu.
To si najdete na gúgl šmúdl,“
říká herečka Lilian Malkina** 16
- **Psychologie: Manipulace v rodině
– senioři z pohledu dospělých dětí** 20
- **Statistika: Austrálie bije na poplach!** 24
- **Rozhovor: „Aby i život s nemocí byl životem
hodnotným a stálo za to ho žít,“
říká Ladislav Kabelka, lékař a paliatr** 26
- **Závislost: Klienti pod vlivem, 3. díl
– Být svědkem zotavení** 28
- **APSS ČR: Historické milníky APSS ČR** 34
- **Desatero:
Desatero pro rozvoj sociálních služeb v ČR** 36
- **Anketa: Jaký je nejpálčivější problém
sociálních služeb a další témata očima
zástupců politických stran** 38
- **Vzdělávání: Trénování paměti a dalších kognitivních
funkcí u seniorské populace (nejen v izolaci)** 44
- **Historie: Svobodné matky
a možnosti péče o nemanželské děti, 3. díl** 48
- **Veřejný ochránce práv:
15 let národního preventivního mechanismu
v sociálních službách** 58
- **Dobrá praxe: Učební praxi v covidovém období
nahradilo dobrovolnictví** 65
- **Tlumočení: Tlumočnický znakového jazyka
z pohledu legislativy** 66
- **Stríčky z domova** 71

Dokonalé, vidíte.

A co když někdy ne?

Obtížné životní situace mohou být zmírněny
prostřednictvím sociálních služeb.
Jejich poskytovatelé jsou
veřejné a nestátní neziskové organizace.

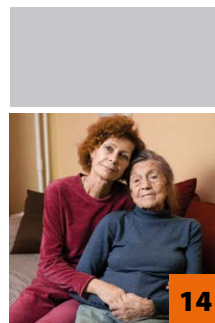
Važme si jich. Sami je můžeme potřebovat.

www.muzemejepotrebovat.cz

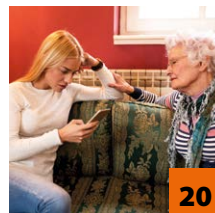
fb.com/muzemejepotrebovat

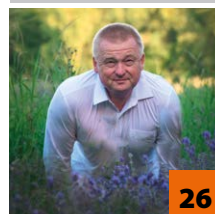
14

16

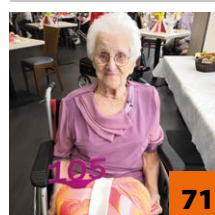
20

26

65

71

**CITÁTY
SLAVNÝCH**

**„Nezáleží na tom,
jestli máte styl,
pověst nebo
peníze, pokud
nemáte dobré
srdce, nemáte
žádnou cenu.“**

Louis de Funès
(1914–1983),
francouzský herec a komik

ÚVODNÍK VICEPREZIDENTKY

Koncem června se všichni těšili, jak si budou užívat klidu a odpočinku během letních prázdnin. Těšili se určitě i obyvatelé Hodonínska, ale příroda ukázala, kdo je tady pánem. A to navíc takovým způsobem, jaký by ve středu Evropy asi málokdo čekal. Tornádo? Na Moravě? Blázníte? Během pár minut dokázal vítr zpřevrátit nejen majetky, ale i životy stovek lidí. Asi nikdo z nás si nedovede představit (a asi ani nechce), jaké to musí být, když zničehonic přijdete o všechno. Často úplně o všechno, včetně toho, co si už nemůžete znovu opatřit – například fotografie a různé upomínkové předměty. Přijdete o vlastní minulost. Toho bych já osobně asi želela nejvíce. Navíc ti postižení přišli na nějaký čas o to nejdůležitější, co člověk v životě má – o jistotu a bezpečí domova. Prostřednictvím sociálních sítí jsme velmi krátce po události mohli s úžasem a hrůzou v očích pozorovat, jak živel řádil, a když se ráno v televizi objevily snímky, které připomínaly obrázky Hirošimy, viděli jsme, jak moc byla celá oblast zasažena. Pro nás z Tábora navíc byly velmi emotivní záběry z hodonínského domova pro seniory, neboť budova byla postavena podle našeho domova, takže když jsme viděli záběry z atria budovy, jako bychom se dívali na naše Gécko... Tak jak se šířily záběry z postižené oblasti, stejně rychle se mezi lidmi šířila solidarita – od okamžitého příjezdu stovek dobrovolníků, kteří pomáhali s odklizením škod, po finanční sbírky, do kterých se zapojila velká část obyvatel. Každý vnímal, že finanční pomoc je nutné poskytnout co nejdříve a nejlépe adresně, konkrétní osobě. Proto jsem se spojila s kolegyní z pečovatelské služby z Břeclavi a požádala jsem ji o tip na někoho z klientů nebo zaměstnanců, komu bychom mohli pomoci. Vybrali jsme paní Marii z obce Hrušky, která žije u dcery a zetě a se svou rodinou přišla o bydlení. Během krátké doby jsme mezi kolegyněmi vybrali 24 tisíc, přispěla i jedna klientka. Peníze jsme poslali na účet a paní Marii zaslali balíček s dárkovým certifikátem a také spoustou dárečků a obrázků od klientů našeho denního stacionáře a našich dětí a vnoučat. Fotografie z předání balíčku, kde je vidět dojetí a neličená radost paní Marie, nám byly velikou odměnou. Byť je živelní pohroma (a nemusí to být jen tato na Hodonínsku – v těchto dnech si připomínáme devatenácté výročí povodní v Čechách) vždy velkou tragédií, k něčemu dobrému také přispěje – když je nejhůř, tak se lidé dokáží semknout a projevit obrovskou solidaritu. Ještě to s námi není tak hrozné!

Ing. Renata Kainráthová,
viceprezidentka APSS ČR pro terénní služby

EDITORIAL

Milí čtenáři,
jsem ráda, že vás mohu po letních prázdninách pozdravit při čtení našeho časopisu. U nás v Asociaci již v tuto chvíli vrcholí přípravy, protože tak jako každý rok, i ten letošní se chystáme na Týden sociálních služeb, který bohužel kvůli koronaviru nemůže probíhat v tak uvolněné atmosféře jako předešlé ročníky. I přesto si jistě řada z vás pro návštěvníky, rodiny a vůbec kohokoliv, kdo by rád viděl, jak to v takovém domově pro seniory, stacionáři a všeobecně v sociálních službách chodí, připravila nějaký zajímavý program. S mnohými se možná potkáme i na výročním kongresu poskytovatelů sociálních služeb.

Přesto se musím, stejně jako Renata ve svém úvodníku, vrátit k událostem, které celé Česko překvapily během letních měsíců, ať již to bylo tornádo, které opravdu málokdo na našem území očekával, navíc v takové síle a velikosti, nebo povodně v Německu, které také plnily hlavní zpravodajské relace. A zapomínat nesmíme ani na covid, který se ne a ne vytratit (i když asi už jen málokdo očekává, že naše životy poběží ve starých předcovidových kolejích, budeme se s ním zkrátka muset naučit žít). Ale opět se ukázalo, že lidská solidarita nezná mezí, společnost se semkla a podpořila oběti tornáda na Moravě. I když jim jejich domovy nikdo vrátit nemůže, alespoň na to nebyly (při nejmenším v myšlenkách) samy, jak se říká: „Sdílené starosti, menší starosti.“

Jednu z větších částí tohoto čísla tvoří rozhovory, jak s herečkou Lilian Malkina, se kterou kolegyně z Institutu vzdělávání natáčely instruktážní videa k novému kurzu virtuální reality, tak s doktorem Ladislavem Kabelkou, se kterým jsme hovořili o paliativní péči a jeho knize Nemocné rozhovory. Pokud byste si tuto knihu rádi přečetli (a já ji mohu jen doporučit), vezměte si k ruce kapesník, protože tak emotivní příběhy ze života najdete jen málokde. Přečíst si můžete také o sendvičové generaci, o tom, jak se pracuje s klienty bez přístřeší nejen v domovech pro seniory nebo o tom, jak probíhalo doučování sociálně znevýhodněných dětí během pandemie covidu.

Na konec bych ráda zmínila, že Asociace poskytovatelů sociálních služeb slaví v letošním roce své 30. narozeniny, a proto bych jí ráda popřála mnoho dalších úspěšných let do života. O jejím „životě“ si ostatně můžete také přečíst v tomto čísle časopisu.

Užijte si krásný říjen, a nepamenejte, že v období 4.–10. října je váš týden – Týden sociálních služeb ČR.

S přáním krásného podzimu
Ing. Petra Cibulková, šéfredaktorka

13.

Týden sociálních služeb

Bezpečně doletíme do cíle

4.-10. října 2021

Partneři Týdne sociálních služeb ČR

Armáda spásy | Asociace veřejně prospěšných organizací ČR | Česká unie neslyících | Diakonie ČCE | Jihočeský kraj | Jihomoravský kraj | Karlovarský kraj | Kraj Vysočina
Královéhradecký kraj | Liberecký kraj | Město Prachatice | Moravskoslezský kraj | Národní rada osob se zdravotním postižením ČR | Olomoucký kraj | Pardubický kraj
Plzeňský kraj | Statutární město Brno | Statutární město Ostrava | Středočeský kraj | Ústecký kraj | Unie zaměstnavatelských svazů ČR | Zlínský kraj

Mediační partneři

V předchozím čísle magazínu jsme vám přinesli první část rozhovoru s ředitelem brněnské společnosti IRESOFT, Jiřím Halousem. Bavili jsme se o hodnotách, na nichž je založena spolupráce týmů podepsaných pod informačním systémem CYGNUS. Tentokrát jsme se zaměřili na to, jak se můžete na příkladu IRESOFTu inspirovat při budování vaší vlastní firemní kultury.

IRESOFT si na své specifické firemní kultuře velmi zakládá. Představme si, že by vaše zákazníci váš přístup natolik oslovil, že by jej chtěli přenést do svých organizací. Je tak velká změna firemní kultury realizovatelná?

Občas narážím na výmluvy, proč to v IRESOFTu je možné, a proč to v jiných firmách nejde. Někdo se vymlouvá na lidi, někdo, že je výrobní firmou, někdo na to, že se lidem stejně nedá věřit... Já zastávám názor, že všechno, co si člověk dokáže představit, je uskutečnitelné. Proto jsem přesvědčený, že pokud jako leader něčemu věřím a jdu si za tím, je reálné toho dosáhnout. A naopak, pokud ve změnu nevěřím, je malá šance, že ji zrealizuji. Za mě je důležité si uvědomit, že firemní kultura se dá řídit, pokud chcete.

My jsme se změn neobávali, měli jsme odvalu jít proti proudu, protože nám to celé dávalo smysl. Vytrvali jsme a postupnými krůčky jsme dokázali naši firemní kulturu změnit. Bylo pro nás zásadní, aby lidi v IRESOFTu pracovali rádi, aby je práce bavila a byla pro ně smysluplná. Toto jsou principy, které jsou, myslím, přenositelné na jakoukoli organizaci nebo firmu. A k tomu stačí nadchnout pár dalších lidí ze středního managementu a jde se do toho.

Celková změna firemní kultury je složitý proces, který může být těžko uchopitelný. Kde by měli iniciátoři změn v organizacích začít?

Jednoznačně u sebe. Firemní kultura je důsledkem sdílených hodnot, na jejichž základě se lidé chovají určitým

způsobem. Zásadní vliv na její formování má leader – hodnoty člověka, který organizaci vede, se přenáší na jeho tým, a pak dále na zbytek organizace. Uvědomme si, že tým je zrcadlem leadera. Rád bych tedy motivoval manažery a leadery v organizacích, aby se nebáli hledat, pojmenovat a zvědomit hodnoty, sami je přirozeně žili, začali o nich mluvit a nastavili očekávání, že tyto hodnoty jsou nepodkročitelné. Také se musí zasadit o to, aby do jejich organizace byli přijímáni výhradně lidé, kteří tyto hodnoty sdílejí jako své vlastní.

Také je velmi důležité, aby hodnoty platily pro všechny zaměstnance, bez ohledu na pozici nebo na to, jak dlouho člověk ve firmě pracuje. Pokud se zaměstnanec dlouhodobě nechová v souladu s hodnotami a firemní kulturu tím narušuje, organizace by měla být schopná se s takovým člověkem rozloučit. A to i přesto, že se může jednat o zaměstnance, který má jinak skvělé pracovní výsledky. Toto je asi největší kámen úrazu a zároveň největší výzva, které leader bude čelit. Myslím si, že kdo se ještě nerozloučil s člověkem kvůli hodnotám, tak to nemyslí s firemní kulturou vážně.

Kde mohou organizace čerpat inspiraci pro změnu firemní kultury? Dokážete jim být v této oblasti nějak nápomocní?

Naše hodnoty nejsou jediným univerzálním operačním systémem vhodným pro všechny organizace, pro každého funguje něco jiného a tato rozmanitost je krásná. Kdybych to měl přirovnat, tak každá organizace je jako jiný živočišný druh. Není lepší a horší, je prostě specifická. Jsme hrdí na to, kam jsme se dostali, a rádi bychom ostatní inspirovali. Proto jsme otevření, sdílíme naše zkušenosti, přednášíme na konferencích, natáčíme podcasty a videa, píšeme blogy. Podívejte se třeba na www.jirkahalousek.cz, kde píšu seriál o firemních kulturách. Na ostatních je, aby s informacemi od nás vhodně naložili a uvedli je do praxe.

Na našem příkladu vám můžeme ukázat, že věci lze dělat jinak. V první řadě ale vy musíte mít jasnou vizi, musíte vědět, kam chcete jít a proč. Proč vám záleží na tom, aby lidi ve vaší organizaci byli šťastní? A pak musíte mít odvalu experimentovat, zkoušet, zavádět, vyhodnocovat. Nebojte se udělat chybu. A obklopte se lidmi, kteří to vnímají stejně. Často se setkávám s lidmi, které naše firemní kultura láká, chtějí ji zažít, protože nevěří, že to takto někde může fungovat. Jakmile ji zažijí, pochopí, že celý systém přirozeně funguje jako magnet – přitahuje lidi, kteří sdílejí naše hodnoty, a ty, kteří jsou vnitřně nastavení jinak, odpuzuje.

Jaká je vaše rada na závěr pro všechny, kdo se chtějí pustit do budování své nezaměnitelné firemní kultury?

V první řadě je potřeba si uvědomit, že firemní kultura není daná, nestala se sama od sebe. Je možné ji ovlivnit, dá se řídit. Dále je nutné pochopit, že musím jako leader začít sám u sebe a jít příkladem. Pozitivně ovlivňovat lidi, kteří mé organizaci svěřili svůj čas a pozornost a pomoci jim, aby chodili domů z práce spokojeni a naplnění, protože pak žijí kvalitnější život oni i jejich rodiny. I to je dle mého názoru nezbytnou součástí zodpovědného přístupu k vedení jakékoliv organizace, ne jen výsledky, které jsou samozřejmě také nezbytné a bez nich by to nešlo. A za třetí, odstraňovat věci, které lidi frustrují, a naopak systematicky zavádět věci, které podporují to, aby lidi práce bavila a dávala jim smysl. No a za čtvrté, vydržet :). Být si vědom toho, že změna firemní kultury nenastane za den, že je to cesta dlouhá, možná nekonečná. Ale že i tato cesta může být naplňujícím a smysluplným cílem, která ve finále přináší mnohem lepší výsledky.

Na otázky odpovídal

Ing. Jiří Halousek, MBA
ředitel IRESOFT s.r.o.

Potravinové balíčky byly vítanou vzpruhou

■ **Text: Mgr. Ivana Vlnová,**
zástupkyně šéfredaktorky

Balíčky plné energie obdrželi na začátku roku pracovníci v 80 zařízeních sociálních služeb, které byly nejvíce zasážené covidem-19. Svačinku zaměstnanci získali díky iniciativě #EnergiiLekarum, APSS ČR pomohla při organizaci distribuce.

Tým #EnergiiLekarum uspořádal ve spolupráci s dárcovskou platformou Donio na jaře roku 2020 sbírku. Z výtěžku zakoupil balíčky nutričně hodnotných potravin pro pracovníky v první linii boje proti covidu-19.

Do rukou zaměstnanců v sociálních službách následně putovalo 45 000 potravinových balíčků. I díky této podpoře zvládli pracovníci v první linii překlenout náročné

Foto: Domov Na zámečku Rokytnice

období a pocítily, že se na ně ani v těžkých časech nezapomnělo. Iniciátorům akce a všem, kteří se na ní podíleli, patří velký dík.

Kongresová aplikace!

Také letos připravila APSS ČR pro účastníky **XII. výročního kongresu poskytovatelů sociálních služeb**, jež se uskuteční **7.–8. 10. 2021 v Táboře, kongresovou aplikaci**. K dispozici bude aktuální program, navíc bude možné v průběhu prvního dne kongresu pokládat hostům živě prostřednictvím aplikace dotazy. Nebudou chybět ani informace o Institutu vzdělávání, prostřednictvím aplikace se představí i několik partnerů. Aplikaci si stáhněte na Google Play pro Android, či v AppStore pro zařízení Apple.

Plán odborných konferencí
APSS ČR 2021

Valná hromada APSS ČR
6. 10. 2021, Tábor

XII. výroční kongres poskytovatelů sociálních služeb
7.–8. 10. 2021, Tábor

Aktuální informace sledujte na
www.apsscr.cz, menu „Konference & kongresy & semináře“
a na www.facebook.com/Socialnisluzby

APSS ČR vás i v roce 2021 zve na dvoudenní semináře

DVOUDENNÍ SEMINÁŘ PRO MANAGEMENT ORGANIZACÍ POSKYTUJÍCÍCH SOCIÁLNÍ SLUŽBY
26.–27. 10. 2021 | Hotel Tři Věžičky | Střítež 11 | 588 11 Střítež u Jihlavy

DVOUDENNÍ SEMINÁŘ PRO ZDRAVOTNICKÝ MANAGEMENT
11.–12. 11. 2021 | Hotel U Kata | Štěfánikova 92 | 284 01 Kutná Hora

DVOUDENNÍ SEMINÁŘ PRO TERÉNNÍ SLUŽBY
24.–25. 11. 2021 | LH Hotel Jana | Koliby 2824/2 | 750 02 Přerov

DVOUDENNÍ SEMINÁŘ PRO MANAGEMENT ORGANIZACÍ POSKYTUJÍCÍCH SOCIÁLNÍ SLUŽBY
25.–26. 11. 2021 | LH Hotel Jana | Koliby 2824/2 | 750 02 Přerov

Hlásit se můžete na:

<http://www.apsscr.cz/cz/konference-a-kongresy-a-seminare/vzdelavani-managementu>

NOVÝ
Certifikovaný manažer
v sociálních službách
podzim 2021 – otevíráme 7. března

Více informací na
www.institutvzdelavani.cz,
záložka Certifikovaný manažer.

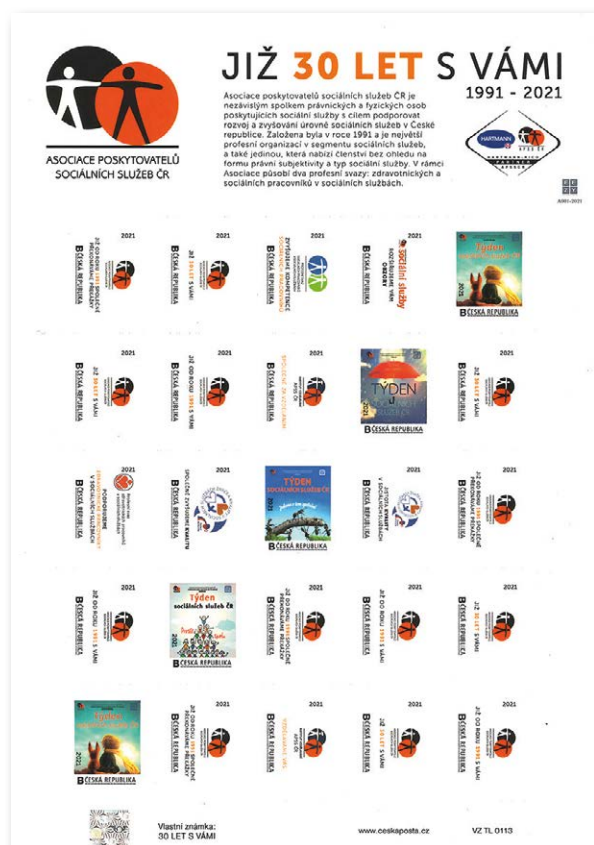

Členové APSS ČR k 31. 8. 2021:

1 227 organizací, **2 735** registrovaných služeb a **714** členů Profesionálních svazů

Nabídka poštovních známek

Vlastní poštovní známky APSS ČR – 30 let s Vámi

K prodeji je určeno 300 kusů.

Cena: 999 Kč (součástí je jeden TL včetně doprovodné sběratelské obálky k tiskovému archu APSS ČR (formát DL))

Způsob doručení:

- Česká pošta
- Osobní vyzvednutí na adrese:
Na Pankráci 1618/30, Praha 4
(po předchozí telefonické domluvě)

Způsob platby:

- Bankovním převodem na účet
- Dobírkou
- Hotově při převzetí

Poštovné a balné:

- 79 Kč – při platbě předem převodem na účet
- 129 Kč – při platbě na dobírku
- zdarma – osobní odběr

V e-mailu nezapoměňte uvést:

Jméno a příjmení (v případě nákupu na firmu – název firmy, adresa firmy, IČO, DIČ), doručovací adresu, kontaktní telefonní číslo, počet ks TL, způsob platby a doručení.

Známky včetně obálky si můžete objednat
na e-mailu: znamky@eezy.cz

Diakonie
Českobratrské církve evangelické

Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR a Diakonie ČCE
společně vyhláší 9. ročník ocenění

Národní cena sociálních služeb

Pečovatel/ka roku 2021

Chceme ocenit pracovníky sociálních služeb ve 3 kategoriích:

- **Pracovník v sociálních službách (pečovatel/ka)**
v pobytových službách | v ambulantních službách | v terénních službách
- **Sociální pracovník**
- **Manažer roku**

Nominování mohou být pracovníci ze všech druhů sociálních služeb (terénních, pobytových, ambulantních).
Návrhy na jednotlivá ocenění mohou zasílat klienti, jejich rodiny a přátelé, spolupracovníci
i vedení organizací. Uzávěrka pro podání nominací je 31. října 2021,
slavnostní vyhlášení proběhne v lednu 2022 na Novoměstské radnici v Praze.

Přihlášky lze zasílat prostřednictvím online formuláře na webu www.pecovatelkaroku.cz,
kde naleznete také veškeré informace k letošnímu ročníku.

Nabídka Institutu vzdělávání APSS ČR

INSTITUT VZDĚLÁVÁNÍ
APSS ČR

Vzdělávání on-line, nebo prezenčně? Na podzim bude obojí možné!

Institut vzdělávání APSS ČR pro vás připravil harmonogram kurzů na podzimní sezónu. Budete si moci vybírat jak z nabídky on-line kurzů, které jste si během pandemie oblíbili, tak i z nabídky prezenčních kurzů, které budeme otevírat v našich školicích místnostech v Praze, Táboře, Brně a Ostravě. Na následujících stránkách najdete přehled naplánovaných kurzů od října do listopadu.

Připomínáme, že téměř všechna témata z naší nabídky můžeme zrealizovat jako kurz na klíč pro vaši organizaci. Stačí nám zavolat nebo napsat do Institutu a domluvit technické i organizační podmínky.

Preferujete pohodlí a bezpečí své kanceláře nebo domova?

Datum	Téma
1. 10. 2021	Příprava poskytovatelů sociálních služeb na inspekci kvality
1. 10. 2021	Základy práce s klientem s agresivním chováním
5. 10. 2021	Sexualita aneb Jak o ní komunikovat s lidmi s mentálním hendikepem
11. 10. 2021	Přístup zaměřený na člověka - úvod do problematiky
12. 10. 2021	Opatrovnickví a svěprávnost v sociálních službách
13. 10. 2021	Vykazování odbornosti 913 spolu s vedením ošetřovatelské dokumentace
14. 10. 2021	Nebojme se spirituality! Úvod do tématu vnímání a naplňování spirituálních potřeb klienta
14. 10. 2021	Nemotivovaný klient - přemotivovaný pracovník
15. 10. 2021	Demence v obrazech
15. 10. 2021	Komunikace v obtížných situacích
18. 10. 2021	Sexualita u seniorů
19. 10. 2021	Standardy kvality sociálních služeb
19. 10. 2021	Praktický průvodce IP zejména v pečovatelských službách
20. 10. 2021	Jak vyhrát nad papíry aneb Řízení dokumentace v praxi
21. 10. 2021	Komunikace s osobami s tělesným postižením
21. 10. 2021	Úvod do problematiky poruch autistického spektra
22. 10. 2021	Individuální plánování poskytované pobytové sociální služby
25. 10. 2021	Komunikace v obrazech se zaměřením na osoby s demencí
25. 10. 2021	Jak zvládnout syndrom vyhoření
26. 10. 2021	Náměty na tvorbu individuálních plánů uživatelů sociálních služeb
26. 10. 2021	Asertivita jako strategie jednání pro pracovníky sociálních služeb
27. 10. 2021	Základy KBT v práci s klienty s úzkostnými, fobickými a depresivními problémy
1. 11. 2021	Zahrada jako nástroj k aktivizaci uživatelů sociálních služeb
1. 11. 2021	Úvod do problematiky aktivizace uživatelů sociálních služeb

REALIZACE
KURZŮ
PRO VAŠI
ORGANIZACI
NA KLÍČ

3. 11. 2021	Já jsem OK - ty jsi OK aneb partnerský přístup ke klientovi
3. 11. 2021	Verbálně nekomunikující - úvod k metodám AAK
4. 11. 2021	Zvládání problémových situací zejména v pečovatelských službách
8. 11. 2021	Úhradová vyhláška (odbornost 913)
9. 11. 2021	Ošetrovatelská dokumentace v PZSS a vykazování
9. 11. 2021	Validace podle Naomi Feil I.
12. 11. 2021	Úvod do vzpomínkových aktivit
12. 11. 2021	Emoce v obrazech
15. 11. 2021	Opatrovnictví a svěprávnost v sociálních službách
19. 11. 2021	Náměty na tvorbu individuálních plánů uživatelů sociálních služeb
22. 11. 2021	Zahrada jako nástroj k aktivizaci uživatelů sociálních služeb
22. 11. 2021	Praktický průvodce IP zejména v pečovatelských službách
23. 11. 2021	První reakce v emočně vypjatých situacích - základy krizové intervence
23. 11. 2021	Základy KBT v práci s klienty s úzkostnými, fobickými a depresivními problémy
24. 11. 2021	Jak zvládat emoce
25. 11. 2021	Sexualita lidí s poruchou autistického spektra
25. 11. 2021	Kvalita života osob se vzácnými onemocněními 21. století
26. 11. 2021	Konflikt a jeho řešení
26. 11. 2021	Etika v obrazech ve službách sociální prevence

Dáváte přednost osobnímu setkání? Přijďte do některé z našich školicích místností!

Brno, TC Academy, Křenová 71, 602 00 Brno

19. 10. 2021	Úvod do problematiky poruch autistického spektra
16. 11. 2021	Virtuální realita - péče o klienta
18. 11. 2021	Náměty na tvorbu individuálních plánů uživatelů sociálních služeb
25. 11. 2021	Sexualita u seniorů

Ostrava, Vzdělávací centrum Vítkovice, Kotkova 384/4, 703 00 Ostrava

15. 10. 2021	Základy práce s klientem s agresivním chováním
22. 10. 2021	Základy paliativní péče
15. 11. 2021	Demence v obrazech
22. 11. 2021	Etika v obrazech ve službách sociální péče

Praha (adresu školicí místnosti najdete na pozvánce nebo webu Institutu)

12. 10. 2021	První reakce v emočně vypjatých situacích - základy krizové intervence
13. 10. 2021	Já jsem OK - ty jsi OK aneb Partnerský přístup ke klientovi
14. 10. 2021	Náměty na tvorbu individuálních plánů uživatelů sociálních služeb
20. 10. 2021	Vzpomínejme, vyprávějme a naslouchejme
25. 10. 2021	Virtuální realita - péče o klienta
27. 10. 2021	Základy práce s riziky při poskytování sociálních služeb
29. 10. 2021	Virtuální realita - péče o klienta
1.-3. 11. 2021	Virtuální realita - demence
4. 11. 2021	Nemotivovaný klient - přemotivovaný pracovník
12. 11. 2021	Jak to s tím stresem vlastně je?
23. 11. 2021	Jak efektivně komunikovat s rodinou klienta - seniora
24. 11. 2021	Úvod do problematiky poskytování zdrav. péče v PZSS
29. 11. 2021	Validace podle Naomi Feil I.
30. 11. 2021	Konflikt a jeho řešení

Tábor, Centrum Univerzita Tábor, Vančurova 2904, 390 01 Tábor

19. 10. 2021	První reakce v emočně vypjatých situacích - základy krizové intervence
2. 11. 2021	Úvod do problematiky poruch autistického spektra
9. 11. 2021	Aktivizační činnosti klientů s Alzheimerovou chorobou s praktickým nácvikem
11. 11. 2021	Jak zvládat emoce
18. 11. 2021	Individuální plánování poskytované sociální služby
19. 11. 2021	Virtuální realita - péče o klienta
24. 11. 2021	Hry v sociální práci z pohledu transakční analýzy

Kompletní nabídku kurzů do konce roku 2021 najdete na www.institutvzdelavani.cz v záložce „Otevřené kurzy“.

HydroTerapie

– revoluce v léčbě chronických ran

Chronická rána – jistě jste už o tomto typu rány slyšeli a někteří jste se s ní i setkali. Chronická rána je sekundárně se hojící rána, která se vyznačuje dlouhou dobou hojení (nehojící se déle než 6-9 týdnů) a potýká se s ní 1-2 % naší populace. Dlouhé a komplikované hojení těchto ran významně ovlivňuje kvalitu života a bohužel, ne vždy se podaří soubor o zahojení rány vyhrát. Jak tedy přistupovat k jejich léčbě?

Léčba chronických ran rozhodně není jednoduchou záležitostí. Mezi nejčastější chronické rány patří bérkové vředy, diabetická noha, vředy při obliterující ateroskleróze dolních končetin anebo dekubity (proleženiny). Přístup k jejich léčbě se postupem času a s rozvojem nových výrobních technologií vyvíjel, a to od využívání krytí se semipermeabilním okénkem až po hydrokoloidy. Nejmodernější a zároveň velmi účinný způsob hojení ran je za pomoci využití vlhkého krytí, tedy hydrogelů, mokrych čistících polštářků a pěn.

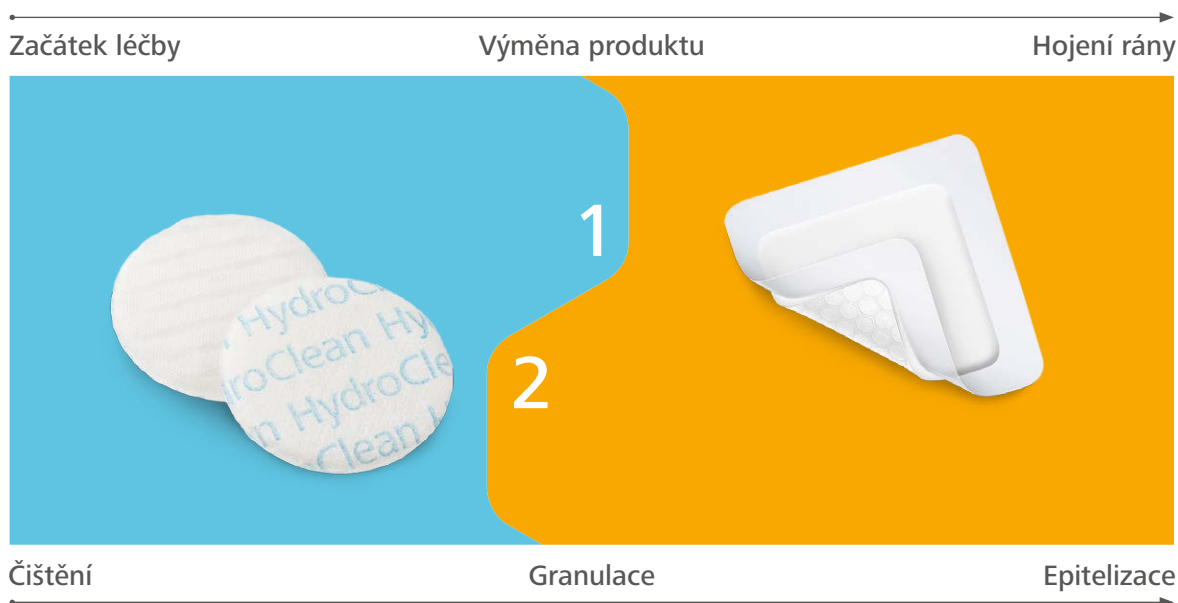
Revolučním způsobem a také účinným řešením, kterým lze zkrátit čas hojení chronických ran je **HydroTerapie**. Jedná se koncept vlhké terapie při léčbě ran, který spočívá v použití pouze dvou produktů, díky kterým budete schopni vyléčit **až 80 % všech ran**.

Vlhké prostředí nastartuje čištění rány, ochrání granulační tkáň před vysušením a podporuje tvorbu pojivové tkáně. Rána je při této formě ošetřování udržována v konstantní teplotě. Krytí odvádí přebytečnou tkáňovou tekutinu, eliminuje nežádoucí mokvání, snižuje bolestivost při převazech a prostředky vlhké terapie chrání před přídatnou infekcí v ráně.

Použití konceptu vlhkého krytí **HydroTerapie** je navíc velmi jednoduché, díky čemuž si může nemocný po předchozí konzultaci s odborníkem ránu ošetřovat i samostatně a je řešením pro všechna stadia chronické rány, tj. pro fázi čistící, granulační i epitelizační, a to pouze ve dvou krocích. Vyhodnocení rány a výběr typu vlhké terapie by měl však vždy posoudit ošetřující lékař. Jelikož se uvedená krytí nemusí vyměňovat denně, jedná se zároveň o přístup šetřící čas ošetřujícím personálu a postup přinášející pohodlí pacienta.

HydroTerapie

Jednoduchá – Univerzální – Účinná - Bez kontraindikací

1. krok: HydroClean®

HydroClean® čistí, provádí debridement a aktivuje rány prostřednictvím **jedinečného mechanismu proplachování** a absorpce^[1,4,13,14]

2. krok: HydroTac®

HydroTac® podporuje epitelizaci prostřednictvím **gelové technologie AquaClear**^[1,2]

i

Zaujaly vás některé výrobky nebo se chcete dozvědět ještě více o produktech? Zeptejte se svého obchodního zástupce HARTMANN-RICO nebo volejte bezplatnou telefonní linku 800 100 150. Všechny potřebné informace najdete také na webových stránkách hartmann.cz.

Pomáhá. Pečuje. Chrání.

Stalo se...

- MPSV spustilo Databázi sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách. Primárním cílem registrace do Databáze je vytvořit Mapu sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách v rámci ČR a prezentovat o nich profesní a geografické informace. Umožní také síťování sociálních pracovníků, kteří budou mít i možnost spolu s pracovníky v sociálních službách zažádat si o uznání odborné kvalifikace.
- Vláda od 1. září opětovně zavedla testování v sociálních službách, a to jak zaměstnanců, kteří jsou v přímém kontaktu s klienty, tak i klientů. Jsou stanoveny výjimky, kdy není testování vyžadováno.
- Celková udržitelnost občanského sektoru v ČR se v roce 2020 v mezinárodním srovnání udržela na úrovni předchozích let. V hodnocení kvality podmínek pro fungování občanského sektoru si Česká republika nadále udržuje přední místo v hodnotících tabulkách zemí euroasijského regionu, v závěsu za vedoucím Estonskem a Litvou. Vyplývá to z pravidelného hodnocení, které provádí Americká agentura pro mezinárodní rozvoj (USAID).
- Září je celosvětově označováno jako měsíc boje proti onkogynekologickým onemocněním. Zároveň je podpořeno akcí World GO Day, která upozorňuje na důležitost prevence a jež letos připadá na pondělí 20. září. Provází jej fialová barva a symbol stužky, která označuje všechny onkologické diagnózy.
- Ministerstvo financí předložilo na jednání vlády návrh zákona o státním rozpočtu na období 2022+. Předpokládaný deficit státního rozpočtu v roce 2022 bude 376,6 mld. Kč, tedy meziročně o 123,4 mld. Kč méně. Oproti předběžnému návrhu, který Ministerstvo financí zpracovalo v květnu, dochází ke snížení plánovaného schodku o 13,4 mld. Kč.
- APSS ČR naplánovala na pondělí 20. září politickou debatu. Hlavními tématy byly sociální péče, sociální zabezpečení (hmotná nouze a státní sociální podpora), zaměstnanost a odměňování, péče o rodinu a děti a důchodový systém.
- Mezinárodní den Alzheimerovy choroby připadá každoročně na 21. září. Cílem dne je zvýšit povědomí široké veřejnosti o této závažné nemoci, která způsobuje postupný pokles kognitivních funkcí – myšlení, paměti, úsudku. Bývá jednou z nejčastějších příčin demence, která vede k závislosti nemocného na každodenní pomoci další osoby.

INZERCE

NUTRICIA
Nutridrink®
Compact Protein

SPECIÁLNÍ PŘÍCHUTĚ VYBRANÉ PACIENTY¹

Široká nabídka příchutí pomáhá pacientovi v užívání enterální výživy, v dosahování nutričního příjmu a podporuje zlepšení klinických výsledků.^{2,3}

VYSOKOPROTEINOVÁ
VÝŽIVA

HŘEJIVÝ ZÁZVOR
Jediný přípravek na trhu s hřejivým efektem.⁴

NEUTRÁLNÍ PŘÍCHUŤ
Univerzální příchut' při přecitlivělosti na chutě a pachy, vhodná pro přípravu jídel.

CHLADIVÉ ČERVENÉ OVOCE
Jediný přípravek na trhu s chladivým efektem.⁴

Reference: 1. De Haan JJ, Moshage Y, Kluijthoof D, et al. Impact of taste alterations during systemic anti-tumour therapy on the liking of oral nutritional supplements with adapted flavours. *Ann Oncol.* 2018 Oct; 29(8):viii603-viii640. 2. Stratton RJ, Elia M. Encouraging appropriate, evidence-based use of oral nutritional supplements. *Proc Nutr Soc.* 2010; 69(4):477-487. 3. Ravasco P, Monteiro-Grillo I, Vidal PM, et al. Dietary counseling improves patient outcomes: a prospective, randomized, controlled trial in colorectal cancer patients undergoing radiotherapy. *J Clin Oncol.* 2005; 23(7):1431-1438. 4. <http://www.sukl.cz/sukl/seznam-cen-a-uhrad-lp-pzlu-k-1-8-2020>. Accessed August 8, 2020.

ONS21HOSSPE13CZ | Nutridrink Compact Protein je potravina pro zvláštní výživu – potravina pro zvláštní lékařské účely pro řízenou dietní výživu při podvýživě související s nemocí. Určeno k užívání pod dohledem lékaře. Materiál je určen pouze pro odbornou veřejnost – není určen pro pacienty ani širokou veřejnost.

Infolinka: 800 110 001 (Po-Pá 8:30-16:00) www.e.nutricia.cz

NUTRICIA
LIFE-TRANSFORMING NUTRITION

Sendvičová generace:

starají se o děti, o staré rodiče, chodí do práce a mají toho zkrátka moc

Kdo patří do sendvičové generace? Tento pojem začíná pozvolna rezonovat také v médiích a díky tomu se o něm dozvídá nejen širší veřejnost, ale také ti, kterých se přímo dotýká a kteří pečují jak o děti, tak o seniory. Sendvičová generace tedy není pouze odborný teoretický koncept, se kterým přišli sociologové, ale je prožívanou realitou mnoha z nás.

■ **Text: Mgr. Lenka Špaková,**
odborná pracovníce v rámci problematiky
sendvičové generace,
Centrum pro rodinu a sociální péči

Už v roce 1981 píše gerontoložka Elaine Brody o „ženách uprostřed“. Tyto ženy jednak vychovávají své děti, jednak pečují o své stárnoucí rodiče a jsou tak vystaveny velkému tlaku. Kristina Bertini ve své knize „Sendvičová rodina“ používá spojení „vícegenerační pečovatelé“. Na příslušníky sendvičové generace jsou kladeny nároky spojené s péčí o dítě, o starého člověka, a ještě musí mnohdy stíhat své vlastní zaměstnání a také partnerský život. Je nutné si uvědomit, že tyto požadavky jsou značně odlišné a vyžadují od nich, aby dokázali skloubit často až nemožné.

V odborné literatuře se můžeme setkat s definicemi, dle kterých do sendvičové generace spadají lidé ve středním, produktivním věku. Obvykle se udává věkové rozpětí 40–60 let.¹ Centrum pro rodinu a sociální péči v rámci projektu „Sendvičová generace – neuchopený fenomén dnešní doby“, jehož realizace začala v roce 2020 v Brně², poukazuje, že do sendvičové generace patří jak mladší lidé už ve věku od třiceti let, tak i starší lidé, kteří překročili šedesátku. V rámci sendvičové generace je tedy možné najít dvě podskupiny. Skupinu lidí v produktivním věku, kteří pečují o své děti a starají se nějakým způsobem o své starší rodiče anebo i prarodiče. Současně je zde

skupina lidí, kteří se sami blíží k hranici seniorského věku anebo už ji přesáhli a pečují o své rodiče anebo staršího partnera či sourozence a současně vypomáhají s péčí o vnoučata.

Výzkumy a studie zabývající se sendvičovou generací anebo problematikou pečujících jako takovou, hovoří především o ženách. V českém prostředí bylo ve výzkumech zjištěno, že tzv. primárními pečovateli bývají v 75–80 % případů ženy.³ Současně pomoc a podpora těchto žen má často jinou povahu a frekvenci než pomoc mužů. Výzkum Životní dráhy 2010 například ukazuje, že pokud bylo potřeba seniorovi poskytovat každodenní péči, ženy tuto péči poskytovaly častěji (v 92,7 % případů) než muži (v 83 % případů). Jak ale tato data ukazují, neznamená to, že by muži vůbec nepečovali. Ženy až v 80 % případů pomáhaly seniorům s běžnou denní hygienou či jedením a byly více označovány za tzv. „primární pečovatelé“. Muži naopak seniorům více pomáhali např. s odvozem, opravou věcí v domácnosti apod.⁴

➤ Jakým problémům a rizikům sendvičová generace čelí?

Je to právě rodina, od které se očekává, že především ona bude zodpovědná za péči o seniory. Bohužel se však zapomíná na to, že dnešní rodiny, které mají mnoho podob, nejsou často schopny tuto roli bez problémů zvládnout.⁵

Jak studie ukazují, pečující se mohou sami potýkat se zdravotními problémy,

které pramení z péče o seniory. Časté jsou problémy se zády, které vznikají fyzickou manipulací s nemožným. Pečující mohou trpět také psychickými potížemi, jejichž příčinou je především stres a psychické vypětí. To se objevuje hlavně u těch, kteří dlouhodobě a sami pečují o své blízké, přičemž nemají možnost, aby je někdo vystřídal a odlehčil jim. Hrozí zde riziko vyhoření. Neméně závažnými problémy, se kterými se pečující potýkají, jsou únava, vyčerpání, osamělost anebo izolovanost od okolního světa. Výzkumy také upozorňují na finanční obtíže. Ty se nejvíce dotýkají žen ve středním věku, které kvůli péči opustí své zaměstnání. Nejenže tak ztrácí současný zdroj příjmu, ale následky se promítají i do výše jejich starobního důchodu.⁶ Projekt Centra pro rodinu a sociální péči v Brně „Sendvičová generace – neuchopený fenomén dnešní doby“ upozornil také na to, že pečující jsou dlouhodobě vyčerpání, unavení, ve stresu a nemají čas pro sebe, své koníčky, odpočinek anebo společenský život. Jak se dále ukázalo, je to právě čas pro sebe, který jim pomáhá snižovat stres, dobýt energii a cítit se zkrátka lépe.⁷

Současně se společnost potýká s tím, že péči potřebuje stále více lidí, avšak počet pečovateli odpovídajícím způsobem neroste. Dalším problémem je to, jak je neformální péče vnímána napříč institucemi a celou společností. „Role rodinných pečovateli je [...] velmi často silně nedoceněna. Poskytování neformální péče je totiž nezřídka vnímáno jako něco ve smyslu dobrovolnické činnosti, pro kterou se zcela svobodně pečující rozhodl. V důsledku toho často mají lidé z užšího či širšího sociálního okolí, a dokonce i profesionálové a tvůrci politiky tendenci vnímat záležitost spojené s poskytováním péče jako něco, co je zcela soukromou, osobní záležitostí mezi pečujícím a příjemcem péče.“⁸

¹ Šindlár, M. 2014. Sendvičová konstelace a well-being člověka: vzhled do českého terénu. Sociální studia. Katedra sociologie FSS MU, 3/2014. S. 31–49; Brody, E. M. 1981. „Women in the middle“ and family help to older people. The Gerontologist, 1981, 21 (5): 471–480.

² Viz www.sendvicovagenerace.cz.

³ Přidalová, M. 2006. Mezigenerační solidarita a gender (Pečující dcery a pečující synové). Gender, rovné příležitosti, výzkum 7 (1): 1–5.

⁴ Svobodová, K. 2006. Genderové aspekty stárnutí: Rodina a péče o seniory. Demografie. 48 (4): 256–261.

⁵ Dudová R., Vohlidalová M. 2018. Muži a ženy pečující o seniory v rodině. Sociologický časopis 54 (2): 219–251; Životní dráhy 2010.

⁶ Dudová R. 2015. Postarat se ve stáří. Praha: SLON.

⁷ Jeřábek, H. 2013. Mezigenerační solidarita v péči o seniory. Praha: SLON.; Povinnost, nebo práce z lásky? Neformální péče v ČR. Sociální práce. Dostupné z: <http://www.socialniproce.cz/zpravy.php?oblast=1&clanek=1013>.

⁸ Centrum pro rodinu a sociální péči. 2021. Sendvičová generace v Brně už ví, kde hledat pomoc. Dostupné z: https://www.sendvicovagenerace.cz/wp-content/uploads/2021/03/TZ_2021_03_sendvicova_generace_uz_vi_kde_hledat_pomoc.pdf.

⁹ Problematika lidí pečujících o blízkou osobu v městě Brně. 2013. Masarykova univerzita v Brně.

⁹ Tošnerová, T. 2002. Ageismus: průvodce stereotypy a mýty o stáří. Praha: Ambulance pro poruchy paměti.

¹⁰ Matoušek, O., Kodymová, P., Koláčková J. (eds.). 2005. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Praha: Portál.

¹¹ Truhlářová, Z., Levická, J., Vosečková, A., Mydlíková, E. 2015. Mezi láskou a povinností – péče očima pečovateli. Hradec Králové: Gaudemus.

¹² Bertini, K. 2013. Sendvičová rodina: souběžná péče o malé děti a seniory. Praha: Portál.

» Co může sendvičové generaci situaci ulehčit?

Změna rolí, kdy se z opečovávaného dítěte stane de facto pečovatel o své rodiče, může být z počátku postupná a nenápadná. Při dlouhodobé péči jsou pečující i příjemci péče vystaveni překážkám, které se mohou projevit jak na samotné kvalitě péče, tak na vztazích v rodině.⁹ Odborníci upozorňují, že je potřeba si této zátěže, které je sendvičová generace vystavena, všimnout, pokládat ji za důležitou a snažit se ji zmírnit.¹⁰

Péče o druhé je náročná. Nese s sebou omezení a nároky nejen na pečujícího, ale na celou rodinu. Ať už se jedná o bydlení, finance, časovou, psychickou a fyzickou zátěž, obtíže spojené s poskytováním zdravotní péče apod. Je důležité, aby na to pečující nebyli sami, mohl je někdo zastoupit a odlehčit jim. Aby si řekli o pomoc rodině a známým a ti, aby je vyslyšeli a pomohli. Rovněž potřebují, aby fungovaly sociální služby, aby bylo dostatek odlehčovacích a terénních služeb, které budou mít volnou kapacitu. Sendvičová generace také potřebuje přístup k důležitým informacím. Musí také vědět, jaká péče je vhodná a jak ji správně poskytovat. Domácí prostředí musí mimo jiné splňovat vhodné podmínky

pro péči (samostatným tématem je například bezbariérovost). Důležitým faktorem je rovněž dostatečná velikost bydlení.¹¹

Pokud jste vy sami sendvičová generace, pokuste se péči rozdělit a delegovat úkoly na další osoby. Myslete také na sebe. Což může být obtížné, protože chybí čas i ener-

gie. Ale bez toho to zkrátka nejde a riziko, že člověk vyhoří, je vysoké. Rovněž nezapomínejte na svůj partnerský vztah. Společné rozhodování a řešení problémů může vztah i posílit. Pokud to je možné, nerezignujte na svůj profesní život. Hledejte cestu, jak si zachovat alespoň minimální možnou míru kontaktu se svou profesí – např. možností polovičního či zkráceného úvazku, v krajní situaci alespoň příležitostné „záskoky“, výpomoc apod. Vyžaduje-li to situace, nebojte se vyhledat odbornou pomoc – poradny, sociální služby a jiné organizace.

Je potřeba si uvědomit, že v životě nastávají situace, kdy není v silách, schopnostech a možnostech poskytovat péči pouze doma.¹² Svou úlohu tak stále musí mít veřejné služby. Ty ale často nestíhají nabízet tolik míst, kolik by bylo potřeba. Naše společnost stárne, počty seniorů se zvyšují a kapacita služeb je omezená. Současně se potýkájí s dalšími problémy, které je potřeba řešit. Výzkumníci poukazují na to, že samotná mezigenerační solidarita mezi členy rodiny nestačí k tomu, aby bylo o seniory dobře postaráno. Je potřeba zapojit celou společnost. Aby bylo zajištěno důstojné stárnutí a umírání, je potřeba veřejné podpory. ■

INZERCE

Český výrobce zdravotnických, manipulačních vozíků

Vybavte si svou sesternu, ordinaci, nebo dokonce kancelář našimi designovými vozíky s multifunkčním využitím.

Rádi Vám vytvoříme nabídku na míru. Stačí nás jen kontaktovat přes naše webové stránky www.klaro.cz, na e-mailu klaro@klaro.cz nebo na telefonu **+420 314 005 420**.

„Recept na boršč vám neřeknu. To si najdete na gúgl šmůdl,“ říká herečka Lilian Malkina

Lilian Malkina je tváří nového akreditovaného kurzu Virtuální realita – péče o klienta, který vytvořil Institut vzdělávání APSS ČR jako odezvu na veleúspěšný kurz Virtuální realita – demence. Paní Lilian ztvárnila ve třech krátkých scénách klientku domova pro seniory. Kurz jsme natáčeli v Domově pro osoby se zdravotním postižením Palata na pražském Smíchově. Tam jsme měli čas a prostor si se slavnou herečkou jen tak popovídat. Naše cesty nás svedly opětovně letos, téměř na den po roce. Při té příležitosti jsme Lilian ukázali virtuální realitu, ve které hraje, a domluvily se na dalších společných aktivitách.

Lilian, naposledy jsme se viděly minulý rok v létě, když jste s námi natáčela náš nový kurz Virtuální realita – péče o klienta, dnes máte příležitost to poprvé zažít. Co na to říkáte?

Upřímně vám řeknu, že sama sebe nejsnáším na plátně i v televizi, tu raději hned vypínám. Ale virtuální realitu jsem natáčela poprvé a vlastně jsem od té doby nic pořádného nedělala. Takže se mi to líbilo, i jsem se zasmála. V těch brýlích totiž zapomínám koukat na sebe. Spíše mě zajímá ta technologie, jak je to uděláno.

Líbí se vám to? Už s tím kurzem jezdíme a pár jich máme zrealizovaných.

Líbí se mi to moc. A vy jste dobré herečky. Lidem se to také líbí? Jestli ano, tak je to dobře.

Jak se vám dařilo v uplynulých měsících?

Jak víte, divadla byla zavřená, takže jsem už více než rok nestála na jevišti. Chodila jsem na zkoušky do Vinohradského divadla, kde mám menší roli ve hře Slaměný klobouk. Na zkouškách nás postupně ubývalo, protože vždycky někdo onemocněl. Nakonec jsme zůstali jen tři. Ti nejstarší, tomu jsme se hodně smáli. O to náročnější bude vrátit se na jeviště, všechno jsem zapoměla.

Takže jste covid-19 neměla?

Ne. Dokonce jsem nebyla ani na jednom testu, ale jsem očkovaná.

Jak moc pandemie podle vás poškodila kulturu?

Strašně, opravdu strašně. Navíc o kultuře kdekdo nedobře mluví, bývalý prezident Klaus a další. Musíme přeci přemýšlet nejen o ekonomice, musí se mluvit také o kultuře, ta je pro lidi také důležitá. Až ministr Zaorálek začal křičet, tak se začalo něco dít.

Chystáte něco nového na divadle?

Ne, nechystám. Stále zkouším a hraju v několika inscenacích. Mám šest představení ve třech divadlech – ve Viole, na Vinohradech a v Ypsilonce. To mi stačí. Také mám své vystoupení, nebo spíše besedu, se kterou jezdím, a to mě moc baví.

Viděla jste v poslední době nějaký film?

Jo, stihla jsem. Byla jsem na filmu Chlast. To je film, který letos získal Oscara pro nejlepší cizojazyčný film, je to dánský film o učitelích. Nebudu vám nic říkat. To musíte vidět.

Nedávno jste se vrátila z Tallinnu, vašeho rodného města.

Ano, Tallinn je čím dál tím krásnější. A moře, moře bylo teplé. Není normální, aby bylo v Tallinnu 32 stupňů. Moře je přímo ve městě, takže se hodně lidí koupalo. Další město, kde se počasí zbláznilo. Byla jsem tam týden, stihla jsem se potkat s rodinou a přáteli, byla jsem na hřbitově, snažím se tam jezdit každý rok. A teď jsem byla s přáteli v Itálii. Itálie nikdy nezklame. A teď možná začnu hrát.

Cestování je vaší velkou radostí. Kam všude vás cestovatelské touhy zavedly?

My jsme v Estonsku nemohli cestovat, stejně tak jako vy. Začala jsem cestovat v roce 1992, to jsem přijela sem k vám do Prahy, do tehdejšího Československa. Víte, já jsem od malička nevěděla, kde je Vídeň, kde je Rakousko, ale věděla jsem o rakouském skladateli Johannu Straussovi. Existuje film, o kterém vy nemůžete vůbec nic vědět, protože jste ještě mladé holky. Ten film se jmenoval Velký valčík, který jsem viděla třicetkrát, možná čtyřicetkrát. Tak zatímco ostatní snili o Paříži nebo o Londýně, já říkala jenom Vídeň, protože tam je Strauss.

Do zahraniční jste vlastně vyjela poprvé kvůli hudbě.

Ano, hned, jak to bylo možné, tak jsem se nechala odvézt právě do Vídně. Tam jsem se ptala prvního, druhého, třetího člověka, kde je památník Strausse a oni

mi říkali, že nemají ponětí. Já si říkala, že to není možné. Až jedna holka na kole mi poradila, že musím jít do parku. A tam stál malinkatý, zlatý Strauss, no strašný. A nad ním obrovské múzy z bílého mramoru. V tu chvíli jsem si říkala, že nesnáším Vídeň, že nesnáším Rakousko. A opravdu, když se mě někdo zeptá, jaká nemám ráda města, tak k Berlínu a Londýnu se řadí právě Vídeň. Ale je jasné, že je to můj osobní pocit, se kterým nemusíte souhlasit. Tato tři města nemám ráda.

Jaká města byste naopak doporučila, kam bychom se měli jet podívat.

Kromě toho, že žiju v krásné Praze, tak si myslím, že by měl každý člověk vidět tři

města: Jeruzalém, Řím a Petrohrad. Nejen že jsou to krásná města, ale jsou to především mystická místa, to nelze vůbec popsat, to musíte vidět, to musíte zažít.

Také víme, že se vám líbí mnoho míst v České republice.

Ano, hodně míst tady mám ráda a znám je. Dokonce se někteří Češi stydí, že já ty místa znám a oni ne, ani o nich neví. Cestování je svázáno s mojí profesí, protože hodně jezdíme s divadlem. Kromě toho ale také sama cestuji. Mám moc ráda Liberec, Olomouc, ale nerada bych byla nezdvouřilá a některá města opomenula. Ale tato dvě mám opravdu moc ráda a vždy tak jednou do roka, do dvou je jedu navštívit.

A nyní z jiného soudku. Jaké nejhlupejší otázky vám novináři pokládají?

No ano, pořád dokola se mě ptají, proč jsem přijela do Prahy, jak se mi žije s velkou dírou mezi zuby, jak vařím boršč a co jsem dělala před tím, než jsem natáčela film Kolja. Nic hloupejšího si nedovedu představit, ale často se s nimi setkávám. Bohužel. Tak někomu řeknu, že jsem byla uklízečka, někomu že soudce. Prostě plácám.

Na co se vás nikdy žádný novinář nezeptal, přitom byste to ráda řekla?

Nejsou takové otázky, chce-li novinář, tak se mě na ně zeptá. Nikomu nic nepodávám. Víte, já mám pořád normální telefon, nepoužívám žádný „gügl šmůdl“. Ale měla jsem tu čest, přestože jsem se toho bála, být v pořadu Uchem jehly. Dělala jsem tehdy rozhovor s evangelickým farářem Pavlem Klineckým z Třebenic, on je nejen evangelický farář, ale i umělec, muzikant, učitel a táta od dětí. To byl nádherný, a i pro mě zajímavý rozhovor.

Lidé si vás možná spojí s některými filmovými rolemi, ale jste i velká divadelní herečka. Jestliže vás natolik inspiroval Strauss, že jste se vydala do Vídně, inspiroval vás také nějaký dramatik?

Myslíte, jestli mě inspiruje autor? Ne, já hrála 35 let v Petrohradě. Tři roky jsem hrála v nejlepším divadle Ruska, v Moskevském divadle Na Tagance. Pět let jsem hrála v Tallinnu, čtyři roky v protisovětském divadle Kejklíř. V Rusku jsem odjela za 25 let 5 500 zájezdů, čtyřikrát jsem hrála na Kamčatce. A představte si, že jsem v životě nedostala roli v Čechovovi. To až v Praze v divadle Viola. Doteď tam hrajeme koláž z jeho povídek „Když teče do bot“. Čechov je pro mě velká inspirace, ale setkat se s ním v jiném jazyce, to je na jednu stranu zázrak, ale na druhou stranu i závazek. Občas se stane, že divadlo uvede sračku místo

dobré hry, ale zkusíš to, protože jsi herečka, nikoho nezajímá, kdo to napsal, kdo to režíroval, kdo udělal kostýmy nebo scénografii. Na jevišti jsi ty, herec. A ty, jako herec, odpovídáš za to, že někdo napsal sračku. U Čechova se bojíš, abys ho jako autora nezkažila.

Hrát Čechova v češtině pro vás muselo být náročné. Pomáhala jste si při přípravě i originálním textem v ruštině?

Ne. Já čtu v češtině jako ve čtvrté třídě a píšu jako v první. Nemám touhu ověřit si, jestli je český text jiný než v originále. Přitom mám velké starosti s očima, doktoři mi dovoluji číst pouze 15 minut denně, což je na Čechova v originále opravdu málo času.

Přestože nemůžete tak často číst, je nějaká kniha, kterou považujete za srdcovku?

Ano, ale o té knížce nikdo nebo málo kdo ví. Je to román Dva kapitáni od Venjamina Kaverina. To byla jediná kniha, kterou jsem si s sebou vzala z Estonska a jednou do roka ji čtu. Kdybych vám řekla, že čtu Gogola, Puškina nebo Čechova, tak by to nebyla pravda. Ale ještě bych chtěla jednou přečíst Bulgakovu.

Posloucháte audioknihy?

Jen když mi zavolá můj přítel Jan Zadražil a říká: Lilian, dneska čtu tam a tam a v tolik a tolik, to potom poslouchám. Všechno od něj poslouchám, protože on velmi dobře čte a také je to můj kamarád a partner z inscenace „Stará dáma vaří jed“, kterou ještě s Naďou Konvalinkovou hrajeme ve Viole.

Co vám dělá radost?

Cestování.

Kam byste se chtěla ještě podívat?

No to je otázka, to je otázka. Víte, já se nepovažuji za chytrou, ale udělala jsem správnou věc. Věděla jsem, že až budu stará, že mě budou bolet nohy. Tak jsem začala cestovat do velké dálky – Thajsko, Amerika, Jižní Afrika, Hongkong, Izrael. To byly krásné cesty. Ale víte, myslím, že jsem se měla narodit v Itálii, jezdím tam každý druhý rok. A pořád je to málo. Ještě bych se chtěla podívat do Jižní Ameriky, Argentiny, Brazílie, Honolulu. To slovo Honolulu se mi líbí od dětství, asi i proto bych se tam chtěla podívat. Za seriál Ošklivka Katka jsem dostala nějaké peníze. Vždycky mě fascinoval název Mys Dobré naděje. Já ani nevěděla, kde to je, ale pořád mi to leželo v hlavě. Pak jsem ve škole zjistila, že je to Jižní Afrika a před devíti lety jsem se tam konečně podívala. To bylo něco, to byla velká krása.

»»»» 18

Z natáčení kurzu Virtuální realita – péče

««« 17

Konečně jsem viděla to, co jsem si celý život přála. Byla jsem na Mysu Dobré naděje. A nejměšnější je, že já z Estonska jsem nebyla ve Švédsku, to je hrozná blbost. Přitom je tak jednoduché se tam lodí od nás dostat.

Máte rituály?

Ne, ale jsem strašně pověřčivá. Ale strašně. Například dnes mi spadnul váš text. Jej, kdybyste mě viděli, to bylo strašný, to bylo jasné, že to bude průšvih, tak jsem s ním chvíli plácala o zem. Opravdu jsem strašně pověřčivá.

Je stáří stavem mysli?

Já vám řeknu, že se cítím na tolik, kolik mi je. Bohu díky mám vnitřní energii takovou, že i když mě všechno bolí a cítím se na 83 let, tak jsem strašně rychlý člověk, ale opravu rychlý. Jenže když jsem si dříve pozvala hosty na sedmou večer, tak mi příprava hostiny pro osm lidí trvala tři hodiny. Teď už začínám od rána, a to mě tak štve!

A to je ten moment, kdy si člověk uvědomí, že je to už jinak, že? Přitom by to do vás člověk neřekl, máte pořád jiskru v očích.

No, a to je ta energie, to mám po rodičích. Víte, já piju celý život alkohol, vodku. No a poslední dva roky je to špatný, dvě tři skleničky a jsem hotová. No, a tohle je stáří.

Co pro vás znamená svoboda.

Celý svůj život, i když jsem byla tolik let v Sovětském svazu, jsem se snažila dělat to, co chci. A to je pro mě svoboda.

A dlužíte něco sama sobě?

Ruce, mám strašně nešikovné ruce, ale strašně. Já neumím kromě vaření nic dělat rukama, ale nic. A jsem nešťastná, že to neumím.

V kolika letech jste poprvé stála na prknech divadla?

Dostala jsem se na baletní konzervatoř v sedmi letech. A hned ten rok otevřeli Divadlo Estonia a dávali operu Piková dáma a tam mě vzali tančit maličkého Araba. Takže v sedmi letech.

Cítíte se v České republice pořád jako cizinka?

Ne. Už jsem tady 28 let a je to můj domov. Ale do Estonska jezdím každý rok. Prvních pět let jsem říkala, že jedu domů, když jsem jela do Tallinnu, a teď když se vracím do Prahy, říkám, že jedu domů.

Jak se vám tady líbí? Myslím v domově na Palatě.

No moc se mi tady líbí, už jsem o tom slyšela. Můj kamarád houslista tady často vystupuje, i s dětmi tady hraje. No holky, už jsem vám toho nakecala dost.

A musím vám složit poklonu, že otázky byly zajímavé.

Tak a teď nám řekněte, jak vaříte ten boršč.

Já věděla, že to přijde, tak holky poslouchejte. Já nedělám boršč, jaký dělají všichni. Řeknu vám, jak se dělá studený boršč, ten dělám v létě. Jednoduchý recept, a přitom tak dobrý. Kupte nakládanou řepu. Pro osm lidí kupují velkou sklenici nakládané, na malé kostičky nakrájené řepy. Velké kousky jsou na prd. Takže na malinkaté. Pak dvě velké brambory, ty nastrouháte zasyrova do hrnce, přidáte vodu, vaříte asi sedm minut, pak tam přidáte tu řepu. Kdyby byla hodně kyselá, přisladte, osolte a je hotovo. Ten hrnec musíte udělat den předem a dát ho do ledničky, aby hodně vychladnul. A pak dáte do hlubokého talíře syrovou okurku, jarní cibulku, ředkvičky, kopr a petrželku a nakrájíte vše nadrobno jako na salát. Pak uvaříte vajíčka, překrojíte je na půlky a položíte na zeleninu. Zalejete to připravenou studenou polévkou a přidáte hodně, ale opravdu hodně zakysané smetany. No, a to je v létě něco! Je to moc dobré. A teď si dáme v klidu cigárko.

Za Institut vzdělávání APSS ČR se Lillian ptala Andrea Tajanovská společně s Lenkou Čurdovou a Magdou Dohnalovou.

Zhodnotíme Váš současný vozový park a provoz.
Navrhneme nejefektivnější řešení.
Předvedeme Vám naše produkty a služby.
Ošetříme vzorovou místnost.

CO VÁM UKÁŽEME?

PROTIHLUKOVÉ VOZÍKOVÉ SYSTÉMY

PODLAHOVÉ MYCÍ STROJE

PARNÍ TECHNOLOGIE

OŠETŘENÍ, RENOVACE PODLAH

Manipulace v rodině

– senioři z pohledu dospělých dětí

Manipulativní chování ze strany vlastních rodičů ke svým již dospělým dětem je téma ožehavé a bohužel častější, než bych si přála. Uvědomit si, a zejména přiznat si, že máme v blízké rodině manipulátora, trvá mnohdy delší dobu. Tímto poznáním se lidé moc nechlubí a velmi často o něm ani nemluví. Zejména když tím manipulátorem je jejich vlastní matka nebo otec. Proč? Vyplývá to i z našeho křesťansko-sociálního prostředí. Jsme vychovávaní k úctě ke starším, zvláště k rodičům. Zejména u osoby matky, která je brána jako člověk nejbližší, obětavý, oplývající nezištnou láskou, se nám přímo přiči pomyšlení, že by tomu tak vůbec být nemuselo a není.

■ **Text: Mgr. Marta Ventrubová,**
NLP kouč

Často přichází klient či klientka poté, co si přečetli článek, a říkají, že se v něm snad píše o jejich životě. Již dlouho cítili, že není v jejich vztahu s matkou či otcem vše v pořádku, trápili se tím a přemýšleli, co se to vlastně děje.

Typickým příkladem je klientka kolem 50 let. Přichází s tím, že se v životě cítí celkově „tak nějak nespokojená“. Dle svých slov má nízké sebevědomí a ráda by na tom zapracovala. Během rozhovoru, kdy se zeptám, co ji baví a jak tráví volný čas, vyplyne, že sama pro sebe prakticky žádný volný čas nemá. Na delší dovolené nebyla ani nepamatuje, občas nějaký ten volný víkend, ale velmi zřídka. Cítí se unavená a pociťuje v životě velmi málo radosti. Žije s partnerem, děti již odrostly a osamostatnily se.

Přeci jen se po mých dotazech rozpovídá o svém kdysi oblíbeném koníčku, kterým bylo malování. Rozzáří se jí oči, dokonce se usmívá a vzpomíná, jakou radost a uspokojení jí malování přinášelo. Na otázku, z jakého důvodu se této kdysi tak oblíbené činnosti alespoň trochu nevěnuje, po delší odmlce řekne, že ji potřebuje rodina. Chci toto tvrzení od klientky ještě upřesnit, zpočátku přece říkala, že děti jsou již „z domu“. Odpoví, že se musí starat o svoji stárnoucí matku. Pozoruji výraz obličeje, který se v tu chvíli mění. Vidím úzkost, obavy i smutek zároveň. Řekne honem, že má maminku ráda, abych si náhodou o ní nemyslela něco špatného. Je její povinností jako dcery se o matku postarat.

Mluví dál, teď již bez přestávek. Plynule z ní jdou slova a je cítit, jakou úlevu jí přináší, že se může na bezpečném místě svěřit se svým trápením a pocity někomu, kdo ji nezaujatý a nebude ji soudit.

Na tomto místě se příběhy začínají odlišovat a přeci jsou si na svém konci velmi

podobné. Liší se podle typu matky či otce – manipulátora, shodují se ve výsledku, tedy nešťastné, unavené a o sobě pochybující dcery, synové či snachy.

Manipulace má mnoho forem. Je rozdíl mezi manipulací jednorázovou a opravdu manipulativní osobností. V případě manipulativní osobnosti jde o patologické projevy chování. Jsou opakované, s cílem svého potomka ponižovat, získat nad ním moc a využívat ho. Jindy zase manipulátor jedná přesně opačně, tak, jak se mu to zrovna hodí. Sám však na veřejnosti vystupuje velmi příjemně, takže okolí nepozná jeho pravou tvář a netuší, jak svým dětem znepríjemňuje život. Jisté však je, že u svých dětí-obětí vyvolává silný pocit nejistoty a viny. Proč zrovna viny? Protože jim připisuje všechny svoje nezdary, svoje nemoci a dokonce i to, jak se cítí.

➤ Základní charakteristické znaky rodiče-manipulátora

Francouzská psycholožka Isabelle Nazare-Aga, která se dlouhodobě zabývá tématem manipulace, vypracovala seznam základních charakteristických znaků manipulativní osobnosti. Jedná se o třicet rysů, které se u těchto osobností vyskytují, a to u mužů i žen jakéhokoliv věku.

Pro odhalení manipulativních rysů osobnosti bychom měli rozpoznat nejméně čtrnáct znaků ze třiceti. Zde uvádím seznam dle I. Nazare-Aga:

1. Manipulativní osobnost obviňuje druhé ve jménu rodinných vazeb, přátelství, lásky.
2. Zodpovědnost hází na druhé nebo se jí snaží vzdát.
3. Nevyjádří jasně své přání, svůj požadavek.
4. Často odpovídá mlhavě.
5. Své chování a svoje názory mění podle situace a lidí, v jejichž přítomnosti se právě nachází.

6. Dovolává se logických důvodů ve snaze zakrýt, že o něco žádá.
7. Druzí podle něj musí být dokonalí, nikdy nesmějí měnit názor, musí všechno znát a okamžitě reagovat na požádání, ihned odpovídat na dotazy.
8. Zpochybňuje kvality, způsobilost a osobnost druhých, kritizuje a znevažuje druhé a soudí je.
9. Posílá vzkazy po druhém nebo po prostřednících (raději telefonuje, než by druhému řekla věci přímo do očí, nebo mu nechává písemné vzkazy).
10. Zasévá nesvár a podezírání, rozděluje, aby lépe vládla, a může přivodit rozchod partnerů.
11. Dělá ze sebe oběť, aby ji druzí litovali.
12. Ignoruje prosby druhých.
13. Mravní principy druhých využívá k uspokojení vlastních potřeb.
14. Nenápadně vyhrožuje nebo otevřeně vydírá.
15. Během hovoru najednou stočí řeč jinam.
16. Vyhýbá se rozmluvě či schůzce nebo se z ní vykroutí.
17. Sází na nevědomost druhých a snaží se působit dojmem, že je něco víc.
18. Lže.
19. Lže, aby zjistila pravdu, zkresluje věci a vykládá je podle svého.
20. Je egocentrická.
21. Může žárlit.
22. Nesnáší kritiku a popírá, co je zjevné.
23. Neohlíží se na práva, potřeby a přání druhých.
24. Když chce druhého o něco požádat, často to udělá na poslední chvíli.
25. Když mluví, jeho slova působí logicky a rozumně, ovšem jeho postoje, jednání a způsob života prozrazují pravý opak.
26. Snaží se nám vlichotit, dává nám dárky nebo se k nám najednou chová starostlivě.
27. Vyvolává v druhém pocit tísně nebo nespokojenosti (dotyčný má pocit, že se chytil do pastí).
28. Daří se jí dosahovat svých cílů, avšak na úkor druhých.
29. Nutí nás dělat věci, které bychom pravděpodobně z vlastní vůle nedělali.
30. Lidé, kteří ji znají, o ní věčně mluví, i když s nimi není.

Těchto třicet základních rysů je stejných pro manipulátory ženy i muže, pro děti i dospělé. Jen se liší kontext jejich užití.

Tyto manipulativní osobnosti používají manipulativní způsoby většinou již od dětství jako obranné mechanismy, jako způsob přežití, jako cesty, jak snáze dosáhnout svého cíle a výhod. Mohou to být i přejaté vzorce chování a jednání z původní rodiny, kdy pouze ona osoba kopíruje chování svého rodiče.

» Jak poznat manipulaci u blízkého člověka

Pokud máte pocit, že se vás manipulace ze strany rodiče týká, ptejte se sami sebe, zda se cítíte v jeho společnosti dobře. Přinášší vám jeho společnost dobré pocity, radost a uspokojení? Vaši vzájemnou komunikaci vnímáte jako přirozenou, nebo si následně v myslí přehráváte společné chvíle či obsah telefonního rozhovoru a cítíte se přitom pravidelně nesví, nespokojení a roztrpčení? Máte potřebu o tom často mluvit? Máte svírání v žaludku před každým společným telefonátem či vás po návštěvě u tohoto rodiče často bolí hlava?

Odpovězte si na otázky

- Když vás rodič o něco požádá a vy to uděláte, jste s tím opravdu v souladu? Nebo vás přiměje dělat něco, do čeho se vám vůbec nechce?
- Je váš či partnerův rodič častým tématem hádek u vás doma? Cítíte se být mezi dvěma kameny ve smyslu partner / rodič?
- Je vaším trvalým průvodcem pocit viny?

Dlouhodobé soužití s manipulátorem nám opravdu může způsobit vážné psychické i fyzické potíže. Setrvalý stres se projevuje mnoha způsoby. Jedná se třeba o časté migrény či potíže se spánkem, ať je to neschopnost usnout, nebo noční buzení. To s sebou nese podrážděnost a únavu.

Bolesti žaludku a žlučnickové problémy mohou také být projevem dlouhodobého stresu. Stres způsobuje i napětí svalů, odtud mohou být problémy např. s krční páteří.

Co je oriškem? Nevíme, odkud se ta naše únava, bolesti a podrážděnost bere. Manipulátor způsobuje, že o sobě pochybujeme. Máme nižší sebevědomí, nevěříme si tolik. Stále si myslíme, že chyba či vina je na naší straně.

Trvá to, trvá, než si uvědomíme, co je příčinou.

Příklady chování popsané klienty

Klientka (65 let): „Otec se rád chlubil penězi. Předvádí svému okolí, jak vždy dokázal peníze vydělat a že on na korunu nehledí. Dává lidem najevo, oč on je na tom líp než oni. Já mu pravidelně nakupuji. Dá mi doporučení k nákupu podle letáků a kontroluje ke každému nákupu účtenku. Seřve mě jako malou holku,

pokud je nějaký výrobek dražší než v jiném obchodě, že si nevážím peněz a jeho celoživotního úsilí. Chci ho ožebračit... Přitom má na účtech opravdu hodně a mohl by si užívat.“

Klientka (62 let): „Otec je teď v domově pro seniory. Obtížně chodí, ale jinak je stále stejný – elegant, donchuán. Překvapením pro mě při první návštěvě bylo, když mi pečovatelská předala objemnou tašku špinavého prádla. Tatínek prý říkal, jak o něj ráda pečují a nikdy bych nedovolila, aby mu jeho prádlo pral a žehlil někdo jiný. Prý jsem velmi pečlivá a košile i ložní prádlo žehlím ráda a nejlépe ze všech. Přitom ví, že mám problém se zády a potáhnu tak autobusem vždy těžkou tašku tam a zase zpět. Jeho slova „Jsi moje dcera. Je to tvoje povinnost. Budeš dědit, tak se starej. To by se maminka musela v hrobě hanbou obracet, kdyby tě slyšela.“

Klientka (55 let): „Každý den si s matkou volám. Přesně ve stejný čas. Již půldruhého hodiny předem cítím úzkost a bolí mě břicho.“

V případě manipulativní osobnosti jde o patologické projevy chování. Jsou opakované, s cílem svého potomka ponižovat, získat nad ním moc a využívat ho.

Klient (63 let): „Nastěhoval jsem maminku před pár lety k sobě do domu, do vlastního bytu. Potřebuje, abych na ni dohlížel a kontroloval užívání léků. Pomáhám mamince denně – s nákupy, odvozem k lékaři, s prací na jejím vlastním domě. Stejně sousedé i přátelé slychají, jak je hrozně osamělá, nikdo jí s ničím nepomůže a co si sama neudělá, to nemá.“

Klientka (35 let): „Manželova maminka si stále stěžuje, že málo vidí vnoučata. Jezdím k ní alespoň jedenkrát týdně a stejně mi v průběhu týdne volá, jak se jí stýská. Když k ní s dětmi přijedu, baví se s nimi tak 15 až 20 minut. Pak řekne, že je z dětí unavená a jde sledovat v televizi seriál. Přátelům a příbuzným říká, jak by se pro děti rozdala, jsou její jediné štěstí a je jen škoda, že je vidí tak málo.“

Příklad z praxe

Říkejme jí Olga. Je to mladá provdaná žena, která bydlí blízko své ovdovělé matky-manipulátorky. Matka, krátce v důchodu, si přeje, aby jí dcera dělala společnost. Má sice kamarádky a sousedky, ale vyžaduje dceřinu přítomnost. Dle jejích slov „Kdo ví, jak tady ještě budu dlouho“. Stěžuje si

na chatrné zdraví, ačkoliv nemá žádné vážné zdravotní potíže. Olga chodí za matkou téměř každý den cestou z práce. Nakoupí, s něčím jí pomůže. Při hovoru matka prohodí, že dcera vypadá unaveně a proč se taky nejde někdy někam pobavit. (Zde je vidět rozpor – zdánlivě dceru posílá „za zábavou“, přitom jí vyčte každou snahu o volný čas a vyžaduje její přítomnost.)

Pokud Olga s manželem plánují nějaký výlet či dovolenou, mamince se vždy přitíží. Dcera zvažuje, zda raději nemá zůstat doma a nikam neodjíždět. Matka jí však zdánlivě posílá na cestu se slovy „No jen jeď, na mě se neohlížej. Já si nějak poradím, snad se dovolám pomoci, když mi bude hůř“.

Dceřin manžel již situaci špatně snáší. Uvědomuje si, že tchyni nic nechybí a dceru zneužívá. Mezi manželi je znát napětí. Olga zůstává většinou s maminkou doma a manžel tráví stále více času s kamarády, bez své ženy.

Matka sama neměla harmonické manželství, jak již to u manipulátorů bývá, a závidí dceři její vztah s manželem. Na jeho adresu tedy občas utrousí poznámku „No, divím se ti. Tobě opravdu nevádí, že Petr jede zase bez tebe? Nechápu, že ti to nedělá starosti. Jsi si jím tak jistá? Víš, holka, já chci jen tvoje dobro, někdo ti to říct musí.“ (Vyslovení nedůvěry k manželovi, zvlášť opakované, se dostává Olze do podvědomí. Je zároveň zdůrazněno, že matka to s dcerou myslí dobře, ačkoliv je to ona, kdo dceři komplikuje partnerský vztah.)

» Jak se bránit rodiči-manipulátorovi?

Pozorujte své vlastní reakce. Když má na vás rodič nějaký požadavek, jaké u toho máte pocity? Když s něčím souhlasíte, je váš souhlas opravdový, tzv. „od srdce“? Nebo cítíte, že něco s vámi neladí, vlastně byste to nejraději odmítli, řekli ne, ale neřeknete. Z jakého důvodu neodmítnete? Máte strach? Z čeho ho konkrétně máte?

Může to být více věcí. Klidně si sedněte a napište si je. Co se stane nejhoršího, pokud odmítnete? A jak byste se k tomu postavili? A stane se to opravdu, nebo je to jen vaše domněnka či představa?

» Asertivita

Často se doporučuje být asertivní. Co to znamená? Znamená to jednat takovým způsobem, abychom nejednali na úkor druhých, ale aby ani druzí nejednali na náš úkor. Můžeme říct, že cílem asertivního chování je zajistit vzájemnou otevřenou komunikaci. Nebo ještě jinak: komunikovat způsobem přiměřeným situaci a zároveň respektovat práva druhých.

Asertivním chováním vyjadřujeme svoje názory, pocity či potřeby otevřeně a zároveň s ohledem na ostatní. >>>> 22

««« 21

Dokážeme dát druhým lidem najevo, co chceme a co nechceme, tedy v klidu ukázat, kde jsou hranice, co je pro nás přijatelné, a co již ne. Dát druhým najevo, jak chceme, aby se k nám chovali. Dokážeme snést kritiku a zároveň nedovolíme, aby nám strach zabránil se svobodně vyjádřit. Na druhou stranu přijímáme plnou zodpovědnost za svoje názory. Tato dovednost s sebou nese i přiměřené sebevědomí a sebeúctu, proto to není pro mnohé z nás úplně snadné. Sebedůvěru potřebujeme k tomu, abychom dokázali druhým otevřeně říct, co opravdu chceme. Sebeúctu k tomu, abychom si byli jistí tím, že jsme plnohodnotní lidé a máme právo mít svoje názory a svoje potřeby.

» Jak komunikovat s manipulátorem

Berte ohled na sebe. Manipulativní rodič zná vaše slabá místa. Znovu připomínám, že většinou jde o nevědomé jednání. Uplatňuje však na vás obecně „dané pravdy a zásady“ a vy jste je přijali za své – „Je to přeci rodina, matka, otec. Musím vyhovět“, „Je to starší člověk“. Opravdu má starší člověk, i když je to rodič, prá-

vo na všechen váš volný čas bez respektu k vašim potřebám?

Takovýto rodič si dobře pamatuje, co jste mu třeba v důvěrné chvíli řekli o sobě, o svých dětech, o partnerovi, a dokáže to použít proti vám. Buďte obezřetní. Jazyk je velmi ostrá zbraň, nedávejte mu příležitost vás zraňovat. Z jakého důvodu byste mu měli skládat účty? Jste dospělí, vy nesete zodpovědnost za své konání a už vůbec se rodiči-manipulátorovi nemusíte ospravedlňovat ze svého jednání s kolegy, se sousedy či dokonce s partnerem.

Na žádosti, které vám nejsou úplně po vůli a komplikují vám třeba denní či týdenní program, se naučte reagovat s vámi určenou podmínkou. Neplatí to o situaci, která je akutní, třeba jako péče a pomoc v době, kdy má rodič zlomenou nohu. Zde je pomoc na místě. Jde o situaci, kdy máte v lidské rovině právo odmítnout. Mluvíme o situaci, kdy již máte pocit, že rodič zneužívá vaši ochotu, pomoc a dobrou vůli.

Jestliže vás rodič-manipulátor nutí, abyste si denně telefonovali (nebo i častěji), protože mu to dělá radost, zatímco vy máte bolesti břicha, když se blíží hodina očekávaného telefonu, ubírejte na frekvenci volání. Postupně, nikoliv náhle.

Při komunikaci buďte stále zdvořilí. Na zvýšenou aroganci či agresivnější výrazy neodpovídejte agresí, zůstaňte klidní. Cvičte sebeovládání, pokud se snadno necháte „vytočit“, obraťte se s žádostí o radu a pomoc na odborníka. Nacvičí s vámi různé techniky, naučí vás, jak se lépe ovládat a nenechat se rozhodit.

Podobné je to s vašimi pocity viny a sebeobviňováním, zvláště pokud situace trvala dlouhá léta.

Mluvte v krátkých větách a nenechte se zatáhnout do dlouhých a nikam nevedoucích diskuzí.

Je-li to možné, reagujte s úsměvem a nedávejte na sobě znát, pokud se vás emočně dotkla nějaká impertinentní narážka či sdělení. Poukážete tak zbytečně na své slabé místo.

Doporučuji si i nacvičit krátké neutrální odpovědi, říká se jim kontramanipulativní, na nepříjemné poznámky: „To je možné.“ „Vážně?“ „Opravdu?“ „To si můžeš myslet.“

Smyslem je v podstatě nesdělřit nic. Manipulátor čerpá energii z vašich rozjitřených emocí, tak mu ji nedávejte.

Je také dobré umět si říct o pomoci. V případě, že nevíte, jak z tohoto bludného kruhu vykročit, obraťte se na odborníka. ■■■

INZERCE

interpharmac

LÉKÁRNY ipc

Váš dodavatel zdravotnického materiálu. Komplexní služby pro sociální a zdravotnická zařízení.

- ☒ inkontinenční pomůcky
- ☒ dezinfekce (dezinfekční řád)
- ☒ kompenzační pomůcky
- ☒ terapie „vlhkého hojení ran“
- ☒ stomické pomůcky
- ☒ nutriční výživa
- ☒ odborná školení

KOMPLEXNÍ SERVIS
PRO VAŠE ZAŘÍZENÍ
PO CELÉ ČR

Váš dodavatel léčiv. Komplexní služby pro sociální a zdravotnická zařízení.

- ☒ nezaměňování preskribovaných léčiv
- ☒ unikátní automatizovaná objednávací platforma
- ☒ personalizace dodávek
- ☒ výstupy pro Cygnus a jiné
- ☒ optimalizace doplatků klienta
- ☒ magistraliter příprava
- ☒ lékařský servis

Obraťte se na nás!

Břetislav Hromek, tel.: 602 244 611,
bretislav.hromek@ipcnet.cz

Individuální projekt: Rozvoj a podpora modelů kvality pro systém sociálních služeb
CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0006219

Podpora dobré praxe při poskytování sociálních služeb

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (dále jen „ministerstvo“) realizuje v rámci Operačního programu Zaměstnanost systémový projekt Rozvoj a podpora modelů kvality pro systém sociálních služeb, reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0006219 (dále jen „projekt“). Projekt je podpořen z finančních prostředků Evropského sociálního fondu i státního rozpočtu České republiky. Cílem projektu je podpora rozvoje poskytovatelů sociálních služeb s důrazem na potřebnost nastavení kvalitních procesů, které povedou k osobnímu rozvoji zaměstnanců sociálních služeb a jejich profesních kompetencí, především ale k rozvoji ochrany klientů.

V rámci tohoto projektu se ministerstvo rozhodlo podpořit dobrou praxi poskytovatelů sociálních služeb, která umožní její samotný rozvoj a implementaci v dalších službách.

Pro účely hodnocení dobré praxe vypracovala jedna z pracovních skupin pravidla, která slouží k identifikaci dobré praxe u poskytovatelů sociálních služeb (úplné znění dokumentu je možné nalézt na webových stránkách projektu: rpq.mpsv.cz). Cílem je vyhledávat a zdokumentovat příklady v činnosti poskytovatelů sociálních služeb, které mohou být přínosem pro další poskytovatele. Může se jednat o nové nebo neotřelé pracovní postupy při práci s klienty, všímání si jejich specifických potřeb, o postupy umožňující úspornější či efektivnější práci zaměstnanců či úsporu materiálních a finančních zdrojů, ale i např. o důležitá rozhodnutí o změně směřování či způsobu poskytování sociální služby.

Jak to funguje?

Poskytovatel, který má zájem se zúčastnit, protože se domnívá, že v některé dílčí oblasti poskytování sociálních služeb je jeho postup následováníhodný, vyplní přihlášku, kterou nalezne na výše uvedených webových stránkách projektu.

Přihláška poskytovatele je posouzena experty pracovní skupiny podle kritérií, která jsou popsána ve zveřejněných pravidlech.

Při splnění podmínek následuje rozhodnutí termínu místního šetření přímo v místě poskytování dané sociální služby.

Smyslem šetření je ověřit, zda skutečnosti uvedené v přihlášce odpovídají konkrétní praxi poskytovatele. Šetření je plánováno na dva dny a zahrnuje podle povahy příkladu dobré praxe návštěvu zařízení, rozhovory se zaměstnanci poskytovatele a jeho klienty, případně s dalšími zainteresovanými osobami a analýzu písemných či jiných podkladů vztahujících se k příkladu dobré praxe. Šetření provádí 2 až 4 experti pracovní skupiny. Následuje vypracování hodnotící zprávy, jejímž hlavním cílem je konstatování, zda je, či není možné přihlášený příklad za dobrou praxi považovat. Je-li dobrá praxe konstatována, získá poskytovatel sociálních služeb osvědčení. V okamžiku, kdy bude nasbíráno dostatečné množství příkladů dobré praxe, bude vydán sborník příkladů dobré praxe. Dokument obsahující tyto příklady bude veřejnosti přístupný na webových stránkách již zmíněného projektu.

O jaké příklady dobré praxe se může jednat? Například o ověřené postupy, popisy řešených situací, procesy či metody, pomocí kterých se dosáhlo dobrých výsledků, a lze je proto doporučit jako vhodné a příkladné pro jiné poskytovatele sociálních služeb. V podstatě vše, co se při praxi poskytování sociální služby osvědčilo.

Na první výzvu pro poskytovatele přihlásit se do tohoto hodnocení, která byla zveřejněna začátkem srpna 2020, reagovalo celkem devět poskytovatelů sociálních služeb. Velmi si vážíme všech, kteří se i v současné době zapojili! Celkově v rámci 1. pilotování bude provedeno minimálně 5 šetření v místě poskytování sociálních služeb.

Vycházíme přitom z názoru, že poučení či dobré nápady lze čerpat a hledat u každého poskytovatele sociálních služeb, který může ve své činnosti užívat postup, který vyniká nad jinými.

A naopak i poskytovatel s velmi dobrou praxí a pověstí může užívat postup či mít zavedené některé procesy, které by za dobrou praxi být považovány nemohly nebo nemusely. Smyslem je též dopracovat se výše popsaným procesem k takovému výběru a popisu realizace příkladu dobré praxe, který bude v případě jejich představení srozumitelný, a tím i přenositelný do praxe jiných sociálních služeb.

Jedná se o aktivitu, která je ze strany poskytovatele dobrovolná a přínosem mu může být možnost vyzkoušet si obhájit vlastní postup, který považuje za dobrý/potřebný, srovnání vlastních názorů či argumentů na vlastní praxi s hodnotiteli v bezpečném prostředí daném účastí v projektu, přičemž v případě zařazení příkladu dobré praxe do procesu hodnocení a uskutečnění šetření v místě poskytování sociální služby, získává poskytovatel finanční kompenzaci.

Pakliže máte zájem o bližší informace, neváhejte navštívit webové stránky projektu: rpq.mpsv.cz, kde se dozvíte podmínky a kritéria přihlášení do hodnocení dobré praxe v rámci „Pravidel pro identifikaci dobré praxe při poskytování sociálních služeb pro účely PS4“.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Domov Na Hrádku, poskytovatel sociálních služeb se sídlem Červený Hrádek 45, ve spolupráci se zapsaným spolkem **Hradskeček-Červený Hrádek a Městem Kolín**

si Vás a Vaše klienty dovolují pozvat na

XVIII. Podzimní ples pro osoby se zdravotním postižením.

Ples se koná
5. října 2021
od 14:00 hodin
do 19:00 hodin

v Městském společenském domě v Kolíně.

Hlavním patronem setkání bude Stanislav Hložek. K tanci a poslechu zahraje hudební skupina ESO a zazpívají někteří populární zpěváci, např. Heidi Janků, Maxicí a jiní. Celou akci bude moderovat známý moderátor Slávek Boura.

V případě zájmu kontaktujte:

Bc. Evu Kozlíkovou
sociální pracovníci
Domova Na Hrádku
Červený Hrádek 45
285 04 Uhlířské Janovice
e-mail: kozlikova@usphradek.cz
mobil: 731 613 280

Austrálie bije na po

Austrálie je zemí, která je díky svému proaktivnímu přístupu k problematice dlouhodobé péče či k aktivnímu stárnutí obyvatelstva¹ často dávána za příklad.

■ **Text: Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MBA,** prezident APSS ČR;
doc. Ing. Ladislav Průša, CSc., proděkan pro vědu a tvůrčí činnost, Fakulta veřejných politik Slezské univerzity v Opavě

Austrálii řeší problematiku stárnutí ministerstvo zdravotnictví. Agendu pro starší Australany a služby péče seniorům má ve svém portfoliu Minister for Senior Australians and Aged Care Services. Nabízí se srovnání s Českou republikou, která od roku 2019 nemá schválený žádný plán či strategii přípravy na stárnutí obyvatel ČR, a to poprvé od roku 2007.

Odborné australské společnosti vydaly dokument (*It's Time to Care About Aged Care*²), prostřednictvím něhož se snaží jednoduchým způsobem ukázat na klíčové výzvy v dlouhodobé péči a ukázat, které regiony a komunity jsou nejvíce ohroženy, pokud vláda Austrálie budou tyto výzvy ignorovat.

Základní statistické údaje:

- 80 % příjemců dlouhodobé péče zůstává ve svých domácnostech;
- 62 % poskytovatelů sociálních služeb je neziskových, 21 % soukromých a 17 % veřejných;
- 4,1 mil. Australanů z celkových 25,4 mil. obyvatel je starších 65 let;
- vláda Austrálie vynakládá více než 20 mld. australských dolarů na zajištění péče o seniory;
- 360 tisíc osob pracuje v sektoru péče o seniory a v příštích deseti letech bude potřeba dalších 78 tisíc pracovníků;
- v příštích deseti letech bude nutné vybudovat 88 tisíc lůžek v pobytových službách jako reakci na zvyšující se poptávku po těchto službách, což představuje celkovou investici přes 55 mld. australských dolarů.

Zpráva uvádí (a na datech dokládá), že současný systém zajištění péče a podpory

o seniory nenaplnuje skutečnou potřebu a poptávku, což potvrzuje i Královská Komise pro kvalitu a bezpečnost péče o seniory (Royal Commission into Aged Care Quality and Safety). Například dostupnost domácí péče není uspokojivá. Tento problém se týká tzv. balíčků domácí péče (Home Care Packages Program). Dokument poukazuje na fakt, že až 100 tisíc Australanů nemá žádný balíček domácí péče nebo jsou příjemci jiného stupně, než odpovídá jejich potřebám.

Home Care Packages Program je programem australské vlády na podporu starších občanů s komplexními potřebami domácí péče. Má čtyři různé maximální výše ročního příspěvku. Schválená úroveň je příznána podle potřeb seniora. Vyplácena je schválenému poskytovateli služeb. Senior se na platbě finančně podílí. Poskytovatel úzce spolupracuje s příjemcem péče ohledně plánování, organizace a čerpání. O balíčky je velký zájem. Pravidla jejich přidělování určuje tzv. *National Prioritisation System for the Home Care Packages Program*.³

➤ Zaměstnanci

Celkový počet zaměstnanců pracujících v sektoru služeb péče o seniory je 360 tisíc, z toho zhruba 250 tisíc pracuje v tzv. primé péči. Polovina z nich však bude odcházet do důchodu během příštích 15 let. Zaměstnavatelé se shodují na tom, že odměny zaměstnanců jsou nedostatečné, problémem je i nedostupnost kvalifikovaného personálu. Více než 32 % těchto pracovníků se narodilo mimo Austrálii. Aby byly zabezpečeny potřeby australských seniorů v oblasti podpory a péče až do roku 2050, bude třeba počet zaměstnanců ztrojnásobit.

➤ Pobytové sociální služby

Sít poskytovatelů sociálních služeb pro seniory je v Austrálii poměrně pestrá – od malých poskytovatelů provozujících jednu službu až po větší „řetězce“. Mezi největší provozovatele pobytových zařízení pak patří nezisková a církevní poskytovatelé.

Pobytové služby v Austrálii lze charakterizovat jako komunální domovy, kde rezidenti obecně mají větší klinické potřeby a vyžadují 24hodinovou péči a podporu (buď na dlouhodobé bázi, nebo respitně). Každý z domovů je navržen specifickým způsobem. Klienti mají svůj vlastní pokoj,

Středočeský kraj

¹ Již v minulosti jsme v časopise Sociální služby (květen 2018) přinesli reportáž z české výpravy do Austrálie v roce 2018, který toto víceméně jen potvrzoval.

² Studie *It's time to care about aged care* (únor 2021) je dostupná online zde: <https://www.careaboutagedcare.org.au/report/>

³ Pozn. Home Care Packages Program leží mezi nižším stupněm podpory, tzv. Commonwealth Home Support Programme, a pobytovou službou pro osoby, které již nemohou pobývat doma, tzv. Residential Aged Care.

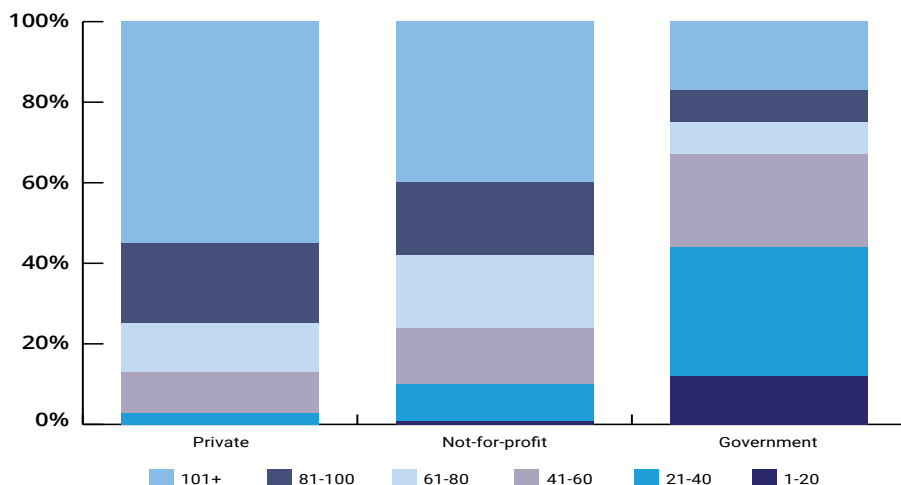
plach!

nebo ho sdílí s jiným klientem. Stravovací prostory jsou společné. Klienti pak přispívají ze svých příjmů na pokrytí nákladů denní potřeby, jako např. na úklid, praní prádla, zajištění stravy, sociální programy, osobní péči (pomoc při oblékání, jídlo, denní hygienu, fyzioterapii a ubytovací služby).

Je zde patrný i trend, který vidíme v Evropě, tj. největším budovatelem nových kapacit dlouhodobé péče je soukromý sektor. Pokud porovnáme kapacity jednotlivých pobytových zařízení, tak menší zařízení (do 60 lůžek) jsou doménou veřejného sektoru, zatímco soukromý sektor se pohybuje spíše okolo 100 lůžek na jedno zařízení.

» Dlouhodobá péče a elektorát

Závěrečná kapitola zprávy se nazývá Kdo může opravit australský systém péče o seniory. Zmiňuje, mimo jiné, že v posledních dvaceti letech byly v Austrálii provedeny různé analýzy a bylo zveřejněno na dvacet dokumentů, které průběžně upozorňovaly na nutné změny. Autoři také poukazují

(osa X: Private = Soukromá zařízení, Non-for-profit = Neziskové organizace, Government = Vládní organizace)

Graf: Zařízení pobytové péče podle rozsahu poskytovaných služeb a typu organizace (30. června 2019).

Zdroj: It's time to care about aged care, Australian Aged Care Collaboration, 2021.

na to, že členové parlamentu s nejstaršími elektoráty a ti, kteří současně zastávají pozice ministrů, mají největší příležitost přispět ke zlepšení. Text rovněž nabízí podrobnou analýzu voličů podle věku a poukazuje na 30 volebních obvodů s nejstaršími elektoráty. Z těchto 30 obvodů je 14 tzv. Marginal. Zde australské odborníci poukazují na volební obvody s vyšším průměrným věkem voličů, jež mají menší možnost ovlivnit výsledek voleb než obvody s mladšími voliči. Přílohu dokumentu pak tvoří seznam s názvem Full List of Australia's 151 House of Representatives Electorates. Tato příloha poukazuje na celkový počet elektorátů australské dolní sněmovny a procento voličů 55+ v jednom každém z nich.

INZERCE

ag fruity garden

Hot & Cold preparation

50 % fruit juice

Zelený čaj & Meruňka

Černý čaj & Citron

Objevte nové příchutě ovocných koncentrátů s čajovým extraktem

50% ovocný podíl • příprava s teplou či studenou vodou • ředění 1:14
Bag in Box balení jsou ideální pro technologii CoolBar nebo HotBar.

„Aby i život s nemocí byl životem hodnotným a stálo za to ho žít,“

říká Ladislav Kabelka, lékař a paliatr

Nemocné rozhovory je název knihy, jejímž autorem je lékař, paliatr a primář Domácího hospice sv. Zdislavy v Třebíči Ladislav Kabelka. Je plná emocí, silných příběhů, přijetí konce života, smíření, ale je také inspirací pro ty, kteří se chtějí dozvědět více o paliativní péči, komunikaci s pacientem i celou jeho rodinou. Čtení příběhů ve vás nezanechá pocit prázdnoty, jak možná někdo může očekávat, protože ví, jak každý z nich skončí, ale uvědomíte si, že konec života, i když máte bolesti, lze prožít doma, bez obav z cizího prostředí, a hlavně s těmi nejbližšími.

■ **Text: Ing. Petra Cibulková,**
šéfredaktorka

Pane doktore, musím přiznat, že jsem u čtení knihy *Nemocné rozhovory* u každého příběhu potřebovala kapesník, protože se mi oči zalívaly slzami. Co vás vedlo k sepsání této knihy? Byl to třeba způsob, jak se se všemi těmi osudy, u kterých jste byl osobně nebo jste je slyšel z vyprávění, vyřadit?

Dobrý den. Děkuji vám za reflexi i osobní pohled. Myslím, že jsem měl motivaci vlastně několik.

Představení možné cesty, jak důstojně žít život v závěru života. Hodnoty vícegenerační rodiny. Šíře témat, která jsou součástí této části života. Vlastně i můj osobní boj proti eutanazii, protože slovo eu-thanatos znamená dobrá smrt, a tu jsem se také pokusil v knize *Nemocné rozhovory* představit.

Také jsem chtěl zkusit život s těžkou nemocí představit jako smysluplný a odtabuizovat jej. Neznámé, těžké či složité bývá vždy obtížně přijatelné, ale často i u zdravotníků vidím, že představy o „nezvladatelnosti, nehratelnosti, tíži bolesti a utrpení“ jsou mnohem obsáhlejší než samotná realita. Možná i proto, že realita je právě plná emocí, i těch, co jste prožívala vy. A ony ty emoce jsou vlastní – nejsou toho příběhu či té knihy. Člověk si je najednou tak nějak uvědomí, připustí, prožije. Tento okamžik, či přímo proces mně přijde očistný, podporující a důležitý. Dříve, před 30 až 40 lety, byl tento proces součástí života v rodině. Dnes je velmi často neúplný, či v rodině uvnitř neproběhne, je uzavřený za zdí, třeba i domova pro seniory. To neberte jako kritiku, ale jako motivaci.

Vlastně si myslím, že paliativní medicína, jak ji prožívám dnes po 20 letech já, je prevencí utrpení nejen pro pacienta, rodinu, ale také pro nás zdravotníky či obecně profesionály v pomáhajících profesích. Jen je potřeba ji uchopit opravdu profesionálně,

neulehčovat si pohled na ni, brát vážně tzv. total pain (celkovou bolest), i s tím, že i my pomáhající jsme její součástí.

A čím déle paliativní medicínu dělám, tím více cítím potřebu ji ukazovat společnosti jako vizi, která podporou nemocného života ctí i veškerý život jako takový.

U všech příběhů je vidět vysoká profesionalita nejen při komunikaci s pacientem, ale zejména s rodinou. Je těžké naučit se paliativní komunikaci? Ostatně tento termín vy sám v knize také používáte. Jak důležitá je vlastně komunikace lékaře s pacientem a potažmo s celou rodinou?

Začnu od konce – komunikace s celou „sociální jednotkou“ (pacient a jeho blízcí) je zcela zásadní. Jde vlastně o takovou přípravu „týmu“ pro „šachovou partii“ s nemocí. Ve hře je nejen aktuální život pacienta a jeho rodiny, ale také jejich celý dřívější život, a také budoucí život rodiny (blízkých) pacienta.

Naučit se komunikovat má několik aspektů. Předně musí profesionál chtít. Hodně chtít. Naučit se efektivně komunikovat není zdaleka jen o naučených frázích či použití některých neverbálních nástrojů. Nejvíce je to o určité citlivosti a energii, kterou dokáže profesionál najít v tom, aby v jedné době v daném rozhovoru určoval jeho cestu (řízeného rozhovoru), uměl jej zároveň prožívat, ale přitom také viděl a vnímal souběžně, jak jej prožívá jeho „partner“ v rozhovoru (pacient, rodina, další kolegové), jak se mu daří působit a plnit důležité cíle rozhovoru. Navíc je ještě třeba umět kontrolovaně, užitečně/efektivně pro sebe i pacienta a jeho blízké umět prožívat emoce s těmito rozhovory spojené. V samotném rozhovoru, ale i po něm. Umět se nabít, získat zpět vydanou energii, nalézat mnohdy porušenou rovnováhu. Jen připravený profesionál může zvládnout všechny nástrahy, které do paliativní komunikace přináší samotná nemoc.

Tohle vše se dá naučit, učit, nejdříve teoreticky, souběžně si testovat – zkoušet konkrétní situace, nahrávat se na video, zpětně analyzovat s podporou mentora, kolegů, ale vše toto předpokládá ochotu na sobě něco změnit, když se ukáže, že je to třeba. Toto bývá ale nejtěžší krok. Zasahuje mnohdy do obran, které máme každý, do hlubokých zákoutí naší vlastní osobnosti.

Druhý pohled ale je, že když se vám komunikace takto daří, úžasně pomáhá. Pacientovi, vašim kolegům, rodině/blízkým pacienta, i vám samotným.

Často se i podle uvedených příběhů stává, že rodina před pacientem tají jeho skutečný zdravotní stav (jako u příkladu chlapce Pepíka, kterému je kniha i věnována, ale také např. u 77letého pána v příběhu s názvem *Věčná*, a přesto stále jiná Elisabeth Kübler-Rossová). Je těžké najít hranici mezi profesionálním přístupem a zdravým rozumem, pokud jste u takové situace přítomen?

Řekl bych, že profesionální přístup a zdravý rozum v těchto situacích jsou totéž. Alespoň v mém postoji, práci a zkušenosti. Otevřenost není snadná, často bolí, ale v důsledku vždy přináší mnohem více prostoru k mírnění utrpení. Proto i *Nemocné rozhovory* myslím zřetelně ukazují, že jiná dobrá cesta není.

Knihu se věnuje paliativní péči jak u dospělých, tak i u dětí (i u těch pár hodin narozených). Jak důležité je přijetí a vlastně rozloučení se se svým blízkým pro další život pozůstalých,

pro vyrovnání se se smrtí? Jak moc se liší komunikace s dětmi a dospělými?

Příjetí a rozloučení jsou nezastupitelnými rituály, mnohdy sice trvajících dlouho (zvláště, když se nám např. nyní na Vysočině daří časné indikace paliativní péče, nejen v geriatrii), tím pádem tedy nejsou snadné. Bez tohoto procesu, který probíhá v rámci celé rodiny, je vysoké riziko patologického truchlení, až 80% riziko (dle starších amerických studií) nárůstu nemocnosti u pozůstalých, až na úrovni život ohrožujících onemocnění. S tím je třeba pracovat – paliativní medicína má zásadní, preventivní úkol, který také šetří významné prostředky a energii celému zdravotnímu systému a společnosti – právě přes podporu nadcházejících, či již reálných pozůstalých.

Mezi dětmi a dospělými jsou ve vnímání jistě rozdíly, u dětí více fungují příběhy, zobrazení, návaznost emocí je spojena s prožíváním celé jejich rodiny. Nicméně pravidla otevřenosti jsou zcela stejná. A děti mnohdy překvapí i svou vlastní rodinu. Jako kdy-

by věděly více než všichni kolem. To ostatně platí o roli pacienta vždy, i u dospělých. Vždy ví více než celé okolí. Otázkou je, zda na to zůstane sám, nebo zda najdeme cestu pro hraní společné šachové partie s nemocí – o každý den, hodinu, setkání, emoci, potvrzení dosavadního života, předání do života rodiny pro budoucnost.

U lékařů, ale i u pracovníků v sociálních službách často hrozí syndrom vyhoření. Jakým způsobem je podle vás možné se mu bránit?

Když dáváte, musíte někde získávat. Když děláte cokoli, musí vám to dávat smysl, musíte to dělat tak, abyste smysl dokázali najít. I v těžkých situacích. Když děláte něco – cokoli – jako součást týmu, musíte to opravdu dělat týmově. S týmem, a také pro tým. Když děláte něco, dělejte to co nejlépe, a stále hledejte způsob, jak to dělat líp. Když děláte paliativní medicínu a péči, musí vás to bavit. Protože život je krásný, a vy ten krásný život podporujete.

Potkávání se s lidmi, kteří potřebují paliativní péči, a péče o ně je emocionálně velmi náročná. Kde vy sám berete, resp. doplňujete pozitivní energii?

Odpovídám již v otázce dřív. Mou „nabíječkou“ je smysl a hodnota té práce, lidé, se kterými a pro které ji dělám, hodně má manželka a tři krásné dcery, i další rodina, víra v Boha a poslání, kterému jsem život odevzdal.

Pacienti, kteří vyžadují paliativní péči, ale i jejich blízcí jsou velcí bojovníci, protože umožní důstojné dožití v domácím prostředí, mezi svými. Jak dobře podle vás lidé v České republice znají pojem paliativní péče?

Lepší se to. Ale také je potřeba hodně dalších bojovníků. I proto jsem napsal a prožil Nemocné rozhovory. A doufám, že bude více takových jako vy, kteří je budou chtít a dokáží prožít takto. Aby to dávalo smysl, aby byl i život s nemocí životem hodnotným. Prostě aby nám stálo za to ho žít ☺.

Komentář Jiřího Horeckého, prezidenta APSS ČR

„Knihu Nemocné rozhovory jsem přečetl téměř jedním dechem. Slovo téměř znamená, že jsem sice hltal a prožíval její obsah, ale kvůli samotným velmi silným a emotivním příběhům jsem byl schopen přečíst vždy maximálně pět reálných příběhů z odcházení z tohoto světa za pomoci, podpory a péče paliatrů, lékařů, zdravotních sester a dalších odborníků.“

Již skutečnost, že autorem knihy je doktor Ladislav Kabelka, slibuje (nejen) nejvyšší odbornost, ale i propojení odbornosti s reálným a skutečným životem a neskutečné lidské a citlivé vnímání a přístup. Je to výjimečná kniha. Autor nikomu nic nevnucuje, neprezentuje univerzální pravdu, ideální řešení nebo teoretické poučky. Autor přináší s laskavostí a pokorou sobě vlastní základní informace, postupy a přístupy silně propojené s opravdovým životem, resp. praxí. Kniha „mezi řádky“ přináší i profesní cestu, rozvoj a poznávání doktora Kabelky.

Bylo to obohacující čtení, které mě jednoznačně jak profesně, tak i lidsky posunulo dál – a v této kombinaci takových knih není mnoho.“

NABÍDKA KNIH

na novém e-shopu APSS ČR

Využijte nabídky knih, které můžete zakoupit na e-shopu APSS ČR!

- Členové APSS ČR mohou objednávat s 10% slevou
 - Poštovné zdarma při nákupu nad 2 000 Kč
 - Široká nabídka knih se sociální tematikou

Management a kvalita sociálních služeb

Kolektiv autorů, APSS ČR, 2020

Kniha kolektivu autorů je pomocníkem a průvodcem všech manažerů v sociálních službách s ambicí obsáhnout podstatné oblasti a otázky, se kterými se právě manažeři potýkají.

Nemocné rozhovory

Ladislav Kabelka, Grada, 2020

Monografie zkušeného autora, uznávaného geriatra a paliatra se zaměřuje na dobrou klinickou praxi v komunikaci zdravotníků, pacienta a jeho blízkých v náročném prostředí paliativní péče.

Život s postižením aneb průvodce po cestách hledání

Pavel Bráborec,

EEZY Publishing, s. r. o., 2021

Příchod dítěte s postižením do rodiny s sebou přináší řadu těžkých situací. Autor nabízí na půdorysu vlastního životního příběhu ve dvanácti zastaveních témata úzce související s vhodným nastavením modelu domácí péče.

Knihy objednávejte na e-shopu na www.obchodapsscr.cz nebo e-mailem redakce@apsscr.cz.

Klienti pod vlivem Být svědkem zotavení 3. díl

Být v procesu zotavení ze závislosti znamená být na cestě. Pokud nás na tuto cestu klient pozve, můžeme být přínosní už jen naší zvědavostí a zájmem. Jen jediné nesmíme udělat: převzít vedení.

■ **Text: Pavel Nepustil, Ph.D.,**
psycholog, sociální pracovník a zakládající člen skupin Narativ a Zotavení Brno

Je po poledni a já jdu po rušné brněnské ulici svižným krokem, abych si tentokrát mohl u oběda dopřát víc klidu než jindy a nemusel do sebe házet sousta jak o závod. Najednou zaslechnu své jméno vyslovené poněkud nejistým hlasem: „Pavle?“

Otočím se a dívám se na muže svého věku, kterému se rozjasňuje tvář, když si mě prohlíží. Moje reakce je pomalejší, nicméně už je mi jasné, že toho člověka znám. Akorát... odkud jen... už vím. „Luboši!“

Podáváme si ruce a radostně si jimi potřásáme. Je to jen pár týdnů od té doby, co jsme se viděli naposled, jenže to Luboš vypadal jinak. Měl na sobě vězeňský mundúr a dozorcí ho ke mně přiváděli v poutech.

U lidí se závislostí na drogách s sebou zotavení zpravidla nese výraznou změnu ve způsobu, jakým člověk přistupuje k psychoaktivním látkám.

„To koukáš, co?“

„To teda jo. Jak dlouho jsi venku?“

„Už dva měsíce. Dostal jsem podmínku a šel jsem hned od soudu domů.“

„No a jak je?“

„Suprově. Mám práci. Bydlím u přítelkyně. Ona se na mě nevykašlala, chápeš? A hlavně: nefetuju!“

Chci se dozvědět víc, a tak se zaujetím poslouchám a Luboš vypráví. Po deseti minutách ho ale přece jen musím přerušit, protože si uvědomím, že jestli se nenajím teď, tak to půjde nejdřív večer.

„Luboši, prosím tě, moc mě to mrzí, ale fakt už musím. Hrozně rád bych si tě poslechl někde v klidu. Prosím tě, nechtěl by ses někdy stavit? Třeba hned zítra? My tady máme kancl hned za rohem, však víš kde.“

Upřesňujeme termín, vyměňujeme si čísla a loučíme se. Já zase přidám do kroku, sice trochu rozmrzelý z toho, že oběd do sebe budu zase házet jako vždy, ale zato

s hřejivým pocitem u srdce. A až teď si na plno uvědomuji, že jsme si s Lubošem od začátku naší spolupráce až do dneška vykali...

➤ Profesionalita jako lidskost

Onen hřejivý pocit cítím pokaždé, když si vzpomenu na tuto historku, která pochází z doby, kdy jsem pracoval jako externí konzultant pro osoby, jež se dostaly do vazby v souvislosti s užíváním nelegálních drog. Zároveň to byl ale ten druh kontaktu, u kterého člověk cítí zdvižený prst své nadřízené anebo zvednuté obočí supervizora. Opravdu chceš mít pracovní kontakty v obědové pauze? Vážně chceš takto překračovat nastavené hranice tím, že bez domluvy přejdeš s klientem k tykání? A přijde ti normální, že klienta doslova prosíš, aby za tebou přišel, aniž by něco potřeboval?

Z lidského hlediska to byl krásný, nezapomenutelný moment. Z profesního hlediska minimálně problematický. Anebone? Rád bych v tomto článku obhájil tezi, že tento kontakt byl více než v pořádku jak z lidského, tak z profesního hlediska. Pomohu si k tomu termínem, který je používán v zahraničních, ale čím dál víc i v českých sociálních službách – **podpora zotavení**. Je to termín velice široký, do kterého

se může vejít takřka cokoliv, co jsme zvyklí jako sociální pracovníci dělat. Podstatnou součástí je ale i to, co jsem dělal při kontaktu s Lubošem. Snažil jsem se být podporujícím a vnímavým svědkem jeho vlastního procesu zotavení. Zároveň jsem se ale měl na pozoru, abych v žádném případě nepřevzal otěže tohoto procesu.

➤ Každá změna se počítá

Zotavení se používá jako překlad anglického slova „recovery“, ke kterému také existuje ekvivalent úzdrava. Ten ale může být zavádějící, protože zdaleka nejde pouze o zdraví. „Zotavení je proces změny vedoucí k lepšímu zdraví a životní pohodě, k sebeurčení a k plnému využití vlastního potenciálu,“ uvádí americký Úřad pro otázky duševního zdraví a užívání drog, celosvětově známý pod zkratkou SAMHSA (Substance Abuse and Mental Health Services Administration). Když tato definice před pár lety vznik-

la, znamenalo to poměrně velký posun v chápání toho, co vlastně znamená zotavit se z duševního onemocnění, ze závislosti nebo z problematického užívání drog.

Dříve se automaticky předpokládalo, že zotavit se ze závislosti znamená prostě přestat s návykovým chováním. Jakkoliv to může být cesta složitá a spleťtá, na konci musí být jediné: abstinence. Podobně u schizofrenie se o zotavení mluvilo až tehdy, kdy vymizely veškeré symptomy, které k diagnóze vedly: mimo jiné halucinace, bludy, výkyvy nálad. Nová definice zotavení přinesla podstatnou změnu. **Nejde o vymizení symptomů, ale o budování něčeho nového.** Člověk se zotavuje ve chvíli, kdy se cítí lépe, kdy má život pevněji ve vlastních rukou, kdy využívá svůj potenciál k dosahování vlastních cílů. A především je to proces dlouhodobý, nikdy nekončící. **Být v procesu zotavení znamená být na cestě.**

U lidí se závislostí na drogách s sebou zotavení zpravidla nese výraznou změnu ve způsobu, jakým člověk přistupuje k psychoaktivním látkám. To ale nemusí být vůbec to hlavní. Řada lidí nejprve udělá výrazné změny v jiných oblastech svého života. Kanadská kontrolovaná studie programu *Housing First* ukázala, že pokud lidé, kteří na ulici nadměrně pili alkohol, dostali k dispozici vlastní byt, tak svoje pití výrazně omezili.¹ To, že měli najednou zázemí, domov, jim umožnilo věnovat se daleko většímu rozsahu aktivit, a tím pádem mohli postupně omezovat i svoje pití. Ačkoliv se z nich nestali abstinenti, v jejich životě se začala dít řada pozitivních změn. Nebylo pochyb o tom, že se zotavovali.

➤ Pozvánka do sítě

Podporovat zotavení našich klientů můžeme my všichni, při všem, co děláme. Rozhodně to není něco, co nezbytně vyžaduje přítomnost specialisty na závislosti. Především se ale musíme vyvarovat jakékoliv tendence přebírat otěže procesu zotavení, ať už by se jednalo o vymyšlení receptů, jak by na to člověk měl jít, či přílišný spěch a tlak na dílčí kroky. To nejlepší, co můžeme udělat, je stát se členem podpůrné sítě, v níž zotavení probíhá. Tato síť je

¹ Kirst, M., Zenger, S., Misir, V., Hwang, S., & Stergiopoulos, V. (2015). The impact of a Housing First randomized controlled trial on substance use problems among homeless individuals with mental illness. *Drug and alcohol dependence*, 146, 24–29.

vždy přítomná, jen leckdy není zcela viditelná. Zpravidla nejde o vyškolený tým lidí organizující pravidelná podpůrná setkání, spíše je to poněkud chaotická a nesourodá směs nejrůznějších lidí z rodiny, kolegů, kamarádů, sousedů, známých, prodavačů, lékařů, řidičů autobusů a také sociálních pracovníků.

Být „pouhým“ členem podpůrné sítě přitom neznamená, že nemůžeme využít svou odbornost. Naopak, můžeme využít všechno, co umíme, především ve chvíli, kdy můžeme nabídnout něco, čeho se klientovi jinde nedostává. Sociální pracovníci hrají důležitou roli při aktivitách, které vedou ke zlepšení interakcí v rámci dané sítě. Málodky je podpůrná síť sehraná tak, že šlape jak namazaný stroj. Spíše je to naopak. Dochází k nejrůznějším nedorozuměním,

Jako podporovatelé zotavení musíme dělat především jednu věc: naslouchat.

antipatiím, střetům zájmů. Často se také stává, že někteří členové sítě mají různé představy o tom, co by se mělo dít, co by měl někdo jiný dělat jinak. Sociální pracovníci by měli v těchto chvílích umět sehrávat určitou facilitační či mediátorskou roli, aby byla síť opravdu podpůrná a aby nechávala dostatek prostoru pro klientovo řízení svého zotavení.

Radikální naslouchání

Avšak nejdůležitější je, aby nás klient do této sítě vůbec vpustil. My se do ní vnútit nemůžeme. Ani když má klient kontakt s námi nařízený, neznamená to, že se tím automaticky stáváme členy podpůrné sítě.

Klient z nás musí podporu bytostně cítit, a to nikdo zvnějšku nezařídí. Proto jsem měl ze setkání s Lubošem takovou radost. Tím, že se ke mně sám přihlásil, že na mě zavolal, dal najevo, že se se mnou chce podělit o to, co nyní zažívá. Vlastně tím řekl: jsi v tom se mnou. To, že přešel k tykání, jsem nevnímal jako manipulaci, ale jako vyjádření pocíťované blízkosti.

Jako podporovatelé zotavení musíme dělat především jednu věc: naslouchat. Ačkoliv se v pomáhajících službách toto slovo skloňuje všude, v řadě sociálních služeb dostávají přednost jiné aktivity, jako je například vyplňování formulářů, představení služby, předávání informací nebo rad. Naslouchání však musí mít radikální prioritu před vším ostatním. Dáváme při něm najevo svůj zájem, svou chuť účastnit

se procesu zotavení, svůj respekt vůči cestě, kterou si klient volí. Ať už máme jakoukoliv roli v systému, i když máme udělat vstupní pohovor, sociální šetření, posouzení situace, vždy je třeba začínat i končit nasloucháním. To z nás dělá svědky klientova zotavení. Umožňujeme klientovi zformulovat nahlas to, čím prochází a co je pro něj nové. Umožnit mu vyjádřit svoje pocity, radostné i neradostné. To samozřejmě neznamená, že musíme mlčet! Naopak, je důležité být aktivní, jen tak klient pozná, že jej posloucháme a snažíme se mu porozumět. Můžeme se tedy ptát, podívat, komentovat, smát, vyjadřovat svoje pocity, vždy ale v odpovědi na to, co přináší klient.

Zájem stačí

Před pár lety mě přes Facebook kontaktovala jedna mladá žena z druhého konce republiky a sdílela se mnou svůj pohnutý životní příběh plný drog a násilí zakončený tím, že bez pomoci odborníků přestala s užíváním pervitinu a podstoupila úspěšnou léčbu virové hepatitidy C. Vyjádřil jsem jí velký obdiv a povzbudil ji, aby napsala víc. Dlouze se rozepsala o svém předchozím životě i o současnosti. Psala mi jak v těžkých chvílích, když se bála, že znovu spadne do závislosti, tak i v radostných, například když se jí narodila dcera. Reagoval jsem vždy naprosto minimalisticky, zpravidla pouze několika slovy, kterými jsem jí především dal najevo, že jsem si její zprávu přečetl. Nedával jsem jí žádné rady, pouze jsem ji oceňoval, podporoval, držel palce. Děkoval jsem jí, že se na mě obrací s takovou důvěrou. Náš kontakt byl velice sporadický a trvá dodnes. Ačkoliv jsme se nikdy neviděli a rozsah textu, který jsem jí za celou dobu napsal, by nepřesáhl jednu stranu A4, opakovaně mi vyjadřovala velkou vděčnost. Naposled mi napsala:

„Nikdy jsem psychologům a jiným podobným institucím nevěřila, nikdy, i když jsem byla silně v tom, naopak jsem se bála, že mi hejbnou s psychikou, když se jim dostanu do spárů, a pak už mi nebude pomoci, vždycky jsem z toho měla hroznou hrůzu a stále mám. Vám věřím a to, že jsem Vám napsala a vy jste mě vyslechl, mi moc pomohlo v nejtěžší době.“

Jakkoliv to zní obyčejně a všedně, opravdový zájem a naslouchání je to nejdůležitější, co můžeme lidem na cestě zotavení nabídnout. Většinou není potřeba dělat nic víc.

INZERCE

Šmakoun

DODÁ BÍLKOVINU

Známou skutečností je nedostatek bílkoviny u seniorů.
Známou skutečností je obliba tradičních jídel (i sladkých) u seniorů.

Šmakoun dodá komplexní bílkovinu do tradičních jídel – i sladkých.
Šmakoun dodá komplexní bílkovinu do diet – běžné, diabetické, šetřící, nízkotučné i „kašovitě“

Šmakouna stačí 30 % - požívejte do:

- pomazánek a salátů
- polévek a omáček
- zapečených brambor i těstovin
- rizota i rýžového nákypu
- sladkých těst na buchty, dorty, dezerty
- do vašich vyzkoušených receptů

Kontaktujte nás:

www.smakoun.eu

Dodavatelé: MADETA,
EXVER FOOD, MAKRO

Jak se žije lidem bez přístřeší v domově pro seniory a domově se zvláštním režimem

aneb Úskalí práce s bezdomovci

Domov pro seniory Věstonická, p. o., poskytuje pobytovou sociální službu domov pro seniory od roku 1996 (104 klientům) a domov se zvláštním režimem od roku 2014 (300 klientům). Jsme tedy jedním z největších pobytových sociálních zařízení v celé ČR. S problematikou poskytování pobytové sociální služby domov pro seniory pro lidi bez přístřeší jsme se setkali několikrát, a vždy to byla velmi obtížná situace hlavně pro personál domova. Většina těchto klientů z domova na svou žádost odešla, neboť nebyli ochotni akceptovat pravidla, která pobytová sociální služba má. Některé z nich však stále v domově máme a potýkáme se s problémy a potřebami, které jsou u těchto lidí zcela odlišné od ostatních klientů – „běžných“ seniorů nebo lidí s demencí.

■ **Text: zaměstnankyně
Domova pro seniory Věstonická, p. o.**

Základním problémem je nedostatek informací o těchto lidech (biografie, zdravotní anamnéza) a často i nemožnost tyto informace získat, špatné nebo žádné hygienické návyky a neuspořádanost denního režimu. Není možné se od nich dozvědět jejich zdravotní problémy, životní příběh nebo finanční a rodinné zázemí. Tyto informace nedokážou nebo nechtějí sdělit. Klient nemá žádné osobní věci a finance. Pokud nějaké peníze má, použije je na uspokojení svých potřeb – na nákup alkoholu a cigaret. Tito lidé často nejsou schopni anebo nechtějí akceptovat požadavky poskytovatele, které jsou nutné k tomu, aby byla poskytována bezpečná a transparentní sociální služba pro všechny klienty a zaměstnance, a aby toto poskytování bylo v souladu s požadavky zákona o sociálních službách a dalších právních předpisů (např. nemožnost zakázat konzumaci alkoholu v prostorách domova). Problémem se ukázala také obtíž se samotným podpisem smlouvy o poskytování sociální služby, popřípadě s jejím ukončením. Nutností se často jeví i podání žádosti o ustanovení opatrovníka, přičemž klienti jsou bez rodin, které se s nimi buď nestýkají, anebo se jich zřekly, a tak přechází povinnost výkonu opatrovnictví na obce s rozšířenou působností. Tato řízení se táhnou dlouhou dobu. Pokud se klient rozhodne smlouvu v domově pro seniory ukončit, protože se mu v domově nelíbí, není žádná sociální služba, která by mu mohla být nabídnuta v případě, že jeho stav vyžaduje komplexní 24hodinovou péči. Většina domovů pro seniory má přibližně stejná pravidla, která

tito lidé neakceptují, a vzhledem k tomu, že na klienta v domově pro seniory není pohleděno jako na osobu, která je v sociálně obtížné situaci, nemá cenu ani podat žádost do jiného zařízení. Soukromá zařízení jsou pro tyto lidi finančně nedostupná. LDN nejsou řešením, neboť klient nemá žádný akutní zdravotní problém, a do psychiatrické nemocnice se může člověk dostat jen v případě, kdy ohrožuje na životě sebe nebo okolí. Klienta postavit před domov, tzv. „na ulici“ dle zákona lze, ale kdo z poskytovatelů péče si něco takového dovolí, aniž by ho média nerozcupovala na malé kousky a nebyl by nazván asociálním. Nezanebatelným je také etický pohled na situaci. „Běžní“ klienti jsou lidé, kteří ve valné většině celý svůj život pracovali, starali se o rodiny, odváděli daně a ve stáří, kdy již jsou nemožoucí a potřebují pomoc, se jim této pomoci dostává od státu prostřednictvím domovů pro seniory. Lidé bez přístřeší ve velké míře nikdy nepracovali, nebo ne dostatečnou dobu, aby měli nárok na důchod, nemají tak nárok na sociální podporu státu. Zneužívají omamné látky a alkohol, v jejichž důsledku se jim mění psychický stav a nejsou schopni dodržovat pravidla. Avšak obce chtějí jejich situaci rychle vyřešit, neboť v domovech často končí tito lidé po uzavření různých levných ubytoven, nelegálních sociálních služeb, po propuštění z LDN nebo psychiatrických léčeben.

Personál v přímé péči opakovaně „řeší“, či morální právo na 24hodinový servis v domovech pro seniory je větší. Vysvětlit rodině seniora s demencí, která péči o něj doma již není schopna spolu se svou prací zvládat, proč byl do domova přednostně přijat někdo, koho vídali válet se opilého, pozvraceného a sprostě vykřikujícího někde na dětském hřišti, je opravdu velmi

obtížné. Tuto zkušenost v našem domově máme. Klienti, kteří od nás odešli na svou žádost, potřebovali kromě přístřeší minimum péče, kterou jim mohla zajistit i terénní sociální služba (jídlo, převaz bercových vředů, doprovod k lékaři).

Řešením se tedy jeví něco jako „chudobince“, kde by klientům byla poskytována nezbytná zdravotní péče, sociální poradenství a strava. Žádné aktivity, rehabilitace a jiné záležitosti, které jsou v domovech pro seniory běžné. Avšak kdo by tuto sociální

službu zřizoval, financoval a kdo by zde pracoval, to jsou otázky, kterými by se měli zabývat lidé na vysokých postech – MPSV, APSS ČR a krajské úřady.

Poprvé jsme se setkali s poskytováním péče pro osoby bez přístřeší v roce 2015, kdy jsme do domova přijali dva klienty z mediálně známé kauzy „lazaretu hrůzy“ z Přerova. Zpráva o podnikateli v „sociálním byznysu“, který nechával v otřesných podmínkách své ubytovny desítky zdravotně postižených zcela na péči jiných závislých lidí, zahýbala laickou i odbornou veřejností. Začalo se diskutovat o nutnosti zřídit pobytové sociální služby pro lidi bez přístřeší. Touto diskuzí však veškeré snahy o řešení situace skončily. Brno si dokonce vytipovalo místo v bývalé LDN na Červeném kopci. K realizaci však nikdy nedošlo, a tak se musí domovy i nadále potýkat s poskytováním péče těmto lidem.

» Příklad

Do našeho domova byli z této „ubytovny“ z rozhodnutí sociálního odboru Magistrátu města Brna přivezeni dva zcela imobilní, na komplexní ošetrovatelské péči závislí a dezorientovaní klienti (demence vzniklá na základě dlouhodobého požívání omamných návykových látek). Kromě triček, která měli na sobě, a občanského průkazu neměli nic. Žádné informace, jak se dostali do ubytovny, zda mají příbuzné, jaký je jejich životní příběh, pouze nějaký výčet

nemoci bez razítka a podpisu lékaře, stará propouštěcí zpráva z nemocnice někde v Čechách. Každý z nich měl ale u sebe písemné upozornění, že dluží provozovateli ubytovny za pobyt a péči. Zajímavostí bylo, že tato upozornění byla od klientů podepsaná, ačkoliv nebyli schopni se podepsat a porozumět textu. Klienti neměli vyřízený žádný příspěvek na péči, příspěvky v hmotné nouzi, důchod, kartičku zdravotního po-

Lidé bez přístřeší ve velké míře nikdy nepracovali, nebo ne dostatečnou dobu, aby měli nárok na důchod, nemají tak nárok na sociální podporu státu.

jištění. To vše bylo potřeba zařídit našimi sociálními pracovníky v domově pro seniory. Jeden z klientů neměl odpracovaný počet potřebných let, důchod mu tedy nebyl přiznán a pobírá příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení, které nepokrývají náklady na pobyt v DS a nejnutnější potřeby (hygienické potřeby, oblečení, léky). U druhého z klientů se podařilo sociálním pracovníkům vyřídit na ČSSZ přiznání velmi nízkého starobního důchodu. Zaměstnanci domova tedy klienty zaopatřovali ze „svých zásob“ ošacením a hygienickými potřebami. Postupně jsme se dopátrali ke zjištění, že klienti byli před ubytovnou v Přerově pacienti Psychiatrické léčebny v Brně, odkud byli přesunuti do této ubytovny. Bylo nám tvrzeno, že si tuto ubytovnu vyhledali na internetu sami, což zajisté nebyla pravda.

Oba klienti byli přijati na základě smlouvy o poskytování sociální služby domov se zvláštním režimem, kterou za ně podepsal zástupce obecního úřadu a která byla na doporučení zřizovatele (Statutárního města Brna) podepsána na tři měsíce. Žádné další ubytování však zřizovatel nezajistil, a tak klienti zůstali na základě prodloužení smlouvy již bydlet u nás v domově. Jeden z klientů již zemřel, pohřeb mu byl vypraven na náklady státu. Druhý klient stále v našem domově žije, dokonce se objevila při projednávání dědického nároku po jeho příbuzném i jeho žijící příbuzná, která je nyní jeho opatrovníkem. V těchto dvou případech jsme měli „štěstí“ na klienty, u kterých je sice vyžadována komplexní ošetrovatelská péče, ale z jejich strany došlo k přizpůsobení se životu v pobytovém sociálním zařízení, jsou zde velmi spokojeni, využívají rehabilitační a aktivizační nabídku domova.

V dalších případech, kdy k nám do domova na příkaz zřizovatele byli přijati další osoby bez přístřeší, jsme již takové „štěstí“ neměli. Jednalo se o osoby konzumující alkohol, agresivní verbálně i fyzicky, s psychickými potížemi. Vždy to byly osoby, které se nechtěly přizpůsobit režimu pobytové

sociální služby nebo vyžadovaly nadstandardní péči bez ohledu na možnosti poskytovatele. Klienti by měli mít v pobytových sociálních službách podmínky, jaké by žili doma. Avšak nelze pominout i potřebu poskytovatele zajišťovat bezpečnou službu pro ostatní klienty a zaměstnance. Není možné, aby klient v alkoholovém opojení nebo v situaci, kdy není „po jeho ihned“, ubližoval ostatním, demoloval zařízení,

vyhrožoval bombou atd. Problémem však je, že Policie ČR přijede, vše sepiše a předá ke správnímu řízení, které skončí napomenutím klienta. Na psychiatrii takového člověka příjmu zcela výjimečně, a to v případě, kdy ohrožuje sebe nebo okolí na životě. Ukončit smlouvu nelze, neboť klientovi je ve většině případů poskytována služba domov se zvláštním režimem a je tedy očekáváno, že k projevům demence patří i agresivita, anebo není možné zajistit po propuštění následnou péči. Sociální odbor Jihomoravského kraje není připraven řešit situaci, kdy je imobilní klient na vlastní žádost propuštěn z pobytové sociální služby a nemá kam jít. O zřízení něčeho jako pobytové sociální služby pro bezdomovce se stále jen hovoří.

» Příklad

Poměrně mladý klient (1947) byl k nám do DS přijat v březnu 2018 na základě žádosti doručené zřizovatelem, kterým také bylo vyžadováno přednostní umístění klienta do našeho domova. Klient byl tedy po sociálním šetření našich sociálních pracovníků přijat z přechodného pobytu, kam přešel z LDN, jako zcela imobilní, jeho stav vyžadoval 24hodinovou komplexní péči, byla u něj nutná péče o tracheostomii a aplikován inzulin. Z jeho minulosti nám bylo pouze známo, že pracoval jako řidič kamionu, žil mnoho let v USA, kde měl také ukrajinskou manželku. V ČR žila sestra, se kterou ale neměl dobrý vztah. V průběhu života byl několikrát ve výkonu trestu odnětí svobody, přičemž při jedné loupeži snědl hodinky, které mu museli chirurgicky vyjmout. Klient byl někdy schopen sedět na mechanickém vozíku, a to pouze v případě, že byl zavezen do kuřárny, neboť byl závislý na nikotinu. Tento přesun probíhal za pomoci zvedáku a klient vydržel v pozici v sedu jen asi 15 minut, ale pro svou závislost vyžadoval, aby ho personál co nejdříve vozil do kuřárny, což nebylo z důvodu personálního obsazení možné zajistit vždy, když si klient vzpomněl. Domluvu na určitých

»»» 31

««« 31

časových úsecích odmítal, vyhrožoval, byl slovně a fyzicky agresivní (házel po personálu hleny z tracheostomie, strkal do nich stolečkem na kolečkách, bil je, vyrážel jim jídlo z rukou atd.). Důchod měl klient v minimální výši (5 000 Kč) a příspěvek na péči v prvním stupni. Smlouvu o poskytování sociální pobytové služby si podepsal sám, byla mu poskytována služba domov pro seniory. Po přijetí klienta do našeho domova pro seniory, a s jeho souhlasem, sociální pracovnice zažádaly o navýšení příspěvku na péči, o příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení. Vzhledem k tomu, že žije klientova manželka a mají k sobě vyživovací povinnost, nebyl příspěvek a doplatek přiznán. Klientovi byl přiznán zvýšený příspěvek na péči. Vzhledem k nízkému důchodu, ze kterého zákonem garantovaných 15 % činilo něco kolem 700 Kč, nebyl schopen si platit léky a potřebný materiál k výměně tracheostomie. Upřednostňoval raději koupí cigaret, sladkostí, minerálek. Klient k nám přišel z přechodného pobytu, kam mu byl zaslán důchod. ČSSZ trvá nejméně dva měsíce, než převede výplatu důchodu na hromadnou výplatnici do nového sociálního zařízení, a proto klient byl dva měsíce ve skluzu s platbou domova a sám neměl žádné finanční prostředky. Opět se mu zaměstnanci skládali na hygienické potřeby, oblečení atd.

Klient ve své agresivitě podpálil stolec v pokoji, vyhrožoval bombou a tím, že celý domov vyhodí do povětří, házel po personálu hleny, rozstříhal na sobě tričko, kouřil v posteli, odmítal podávání léků, jakoukoliv lékařskou intervenci a nechtěl jíst jídlo. Vyžadoval přednostní péči. Personál se ho bál, odmítal o něj pečovat z obavy, že je zraní. Někteří zaměstnanci požadovali překlad na jiná oddělení. Pro obecné ohrožení (podpálení stolku) s ním Úřad městské části vedl správní řízení, jehož výsledkem bylo napomenutí. Klient také vyjádřil přání odejít z domova pro seniory a nepomohl ani rozhovor se sociální pracovnicí, psychiatrem a psychologem. Sociální pracovnice tedy vyhotovila na přání klienta žádost o ukončení smlouvy o pobytu v DS a s jeho souhlasem podle § 88 zákona č. 108/2006 Sb. ohlásila tuto skutečnost obci s rozšířenou působností. Avšak ani obec, ani krajští úředníci nám nebyli schopni pomoci s řešením situace a navrhovali neschůdná řešení, jako je psychiatrická nemocnice a LDN. Sociální pracovnice s klientem vyplnila žádost do dalších domovů pro seniory, avšak vzhledem k tomu, že dle krajského nařízení není na klienta v domově pro seniory pohlíženo jako na člověka, který je v sociálně nepříznivé situaci, nebylo možné, aby do jiného domova pro seniory byl přijat. Soukromá zařízení vzhledem k jeho finanční

situaci nepřipadala do úvahy, ale i přesto jim byla žádost klienta sociální pracovnicí zaslána. Rehabilitační ústav, kam by rád odjel, podléhá posudku revizního lékaře, který jeho stav nemohl vyhodnotit, protože mu chyběly podklady od neurologa, kterého se nepodařilo z minulosti klienta dohledat, a vyšetření u jiného podléhalo delšímu časovému objednání. Klientovi bylo vysvětleno, že jeho požadavek odejít z domova pro seniory je v dané chvíli bez řešení, neboť pro jeho závažný zdravotní a sociální stav není v možnostech domova a ani v jeho silách mu zajistit další následnou péči, což nám bylo také potvrzeno pracovníci krajského úřadu, se kterými jsme se radili. Rodina (jeho sestra) o něj pečovat nechtěla. Klient tedy dočasně zrušil výpověď a v domově nadále setrval s tím, že chce ale odejít hned, jak se naskytne možnost. Pro svoje pokračující agresivní chování byl na doporučení lékařky převezen do psychiatrické nemocnice, ze které se po krátkém čase, kdy podepsal revers, vrátil, a i nadále odmítal konzumovat stravu a léky. Situace se vyřešila bohužel tím, že klient byl pro svůj špatný zdravotní stav převezen do nemocnice, kde v srpnu 2018 zemřel.

Personál v přímé péči opakovaně „řeší“, či morální právo na 24hodinový servis v domovech pro seniory je větší.

Závěrem lze říci, že lidé bez přístřeší jsou pro pobytové sociální služby typu domov pro seniory a domov se zvláštním režimem vždy problematickými klienty. Důvodem jsou potřeby, které je pro ně nutné zajistit, jež často velmi nestandardním způsobem vyžadují a které se diametrálně liší od potřeb klientů s třetím stupněm demence ve čtvrtém stupni závislosti na péči. Nezanedbatelným problémem je také věk těchto osob. Průměrný věk klientů našeho domova je 85 let a každý rok přichází starší a starší klienti v horším zdravotním stavu (paliativní péče). Lidé bez přístřeší, u kterých je hlavním problémem absence obydlí a kteří by zvládli život s terénní sociální službou, jsou v průměru ve věku 60 let a mají zcela odlišné požadavky na péči, aktivizaci a uspořádání dne. Problém bydlení ale není prioritou pro příjem klientů do pobytových služeb typu domovů pro osoby s demencí. Z výše zmíněného také vyplývá, že personál, který se specializuje na péči o lidi s demencí, je zneužíván k práci, kterou by měli vykonávat pracovníci, jež se specializují na práci s lidmi závislými na návykových látkách a s osobami bez přístřeší.

Chováním těchto klientů trpí nejenom zaměstnanci, ale především spolubydlící klienti i jejich rodiny.

Práce s lidmi bez přístřeší v domově se zvláštním režimem z hlediska ošetrovatelské péče a individuálního plánování

Na našem oddělení zvláštního režimu v DS Věstonická máme 40 klientů a z tohoto počtu jsou 4 klienti, kteří k nám nastoupili z rozhodnutí sociálního odboru Magistrátu města Brna jako lidé bez přístřeší.

Tito klienti k nám přicházejí ze zdravotnického zařízení již zaléčení, jsou to bez výjimky léčeni alkoholicí, mají nastavenou pravidelnou medikaci a aspoň minimální dokumentaci, ze které můžeme dále čerpat poznatky o jejich zdravotním stavu. Chybí ale zcela údaje o jejich předchozím životě, které nám v případě přijetí ostatních klientů poskytuje rodina nebo známí – pracovní a rodinná anamnéza, údaje o tom, jak dlouho pobývali bez přístřeší, eventuálně o nějaké další zátěži v jejich životech. Většinou nejsou schopni ani ochotni spolupracovat při zjišťování údajů nutných pro nastavení kvalitní péče, a tak jsme odkázáni na kusé zprávy a vlastní pozorování.

Oni sami vnímají příchod na naše oddělení jako přechodnou dobu a odmítají zde setrvalost. Vyjadřují se v tom smyslu, že jsou zde „za trest... ve vězení...“, a chtějí se z DS dostat zpět do svého známého prostředí. Ani jeden z těchto klientů nevnímá pobyt v DS jako výhodu a pomoc s plným zabezpečením. Pokud jsou tito lidé rozladěni a v psychické nepohodě, dávají průchod svým citům v podobě agrese vůči ostatním obyvatelům oddělení a personálu. Tato agrese je vnímána ostatními klienty velice negativně, protože klienti s poruchou kognitivních funkcí (většinou střední až těžkou) jsou na intonaci a křik hodně citliví, a i když se samozřejmě přítomný personál snaží situaci uklidnit, tak dochází u ostatních k neklidu a trvá dlouho, než se podaří opět nastolit klidnou atmosféru a pohodu.

Další problém vidím v osamění klientů, kteří měli aspoň nějaké sociální vazby venku „na ulici“, měli tam své známé, své zaběhnuté rituály a nyní ztratili i to málo, co jim zůstávalo. Rodinu ani přátele z minulých životů nebo zaměstnání tito lidé nemají, a tak za nimi nepříjde nikdo na návštěvu. Sami pobyt venku ztratili schopnost navazovat nové kontakty a nemají o to ani zájem, i když se je třeba snažíme vtáhnout do různých činností a aktivit. Většinou preferují samotu a nechtějí se s nikým bavit.

Protože se tito klienti často projevují nesnášenlivě a odmítají sdílet společnost (na rozdíl od většiny ostatních klientů z ro-

din), snažili jsme se jim zpočátku nabídnout bydlení na jednolůžkových pokojích. Dva klienti z oněch čtyř bydlí na jednolůžkových pokojích, ale vyhodnotili jsme s kolektivem, že to kladný efekt nepřineslo ani pro klienty, ani pro personál. Spolupráce se nezlepšila, klienti si většího soukromí neváží a jejich pokoje se stávají sběrnami různých věcí, které jsou schraňovány, místo aby se vyhodily. Mluvím o obalech od potravin, papírových ubrouscích, starých novinách a jiných předmětech, které jsou schovávány ve skříních, nočních stolcích a na které narazí personál až ve chvíli, kdy pátrá po příčinách zápachu kolem pokoje. Obyvatelé těchto pokojů mají tendenci odpadky zatajovat a různě schovávat – pravděpodobně je to důsledek pobytu bez přístřeší, a tudíž návyk, kterého se nemožno zbavit. Personál tak stojí mnoho úsilí, diskuzí a přesvědčování, aby udržel čistotu na pokojích a v přilehlých prostorách.

Ve stejném duchu se odvíjí i snaha udržet hygienickou péči těchto našich obyvatel. Hygienické návyky se u nich v minulosti změnily, nemají potřebu se mýt nebo převlékat oděv. Neradi odevzdávají prádlo k vyprání, schovávají ho nebo se ho snaží „vyprat“ v umyvadle sami. Stojí tak zase velké úsilí personálu prosadit aspoň ně-

jakou bazální hygienickou péči a udržet ji pravidelně.

Problematické je pro pečovatele sestavit odpovídající plán péče nebo i individuální plán péče, protože klienti nemají zájem, nechtějí se zapojovat, popírají potřebu pomoci a nelze s nimi vyhodnocovat nastavený režim. Při snaze s nimi o těchto věcech mluvit většinou přejdou do agrese – nadávek. Je u nich výrazně jiný přístup k zajištění a podílení se na péči než u ostatních našich klientů, kteří se chtějí podílet na úkonech sebezpečí co nejdříve a rádi o plánování náplně dnů hovoří s pečovateli – chovají se a obě strany se tak vnímají jako partneři. To však zcela chybí u klientů, kteří k nám přišli bez domova.

Závěrem bych chtěla říci, že z našich 4 klientů by určitě 3 mohli čerpat jinou službu v jiných zařízeních, které bohužel zatím neexistují, vzhledem k tomu, že mají dobře zachovanou mobilitu, jsou mladší a jsou schopni s podporou zvládnout úkony běžného života. Pro naše ostatní klienty i pro personál představuje péče o tyto osoby zátěž a každodenní komplikace a na řešení vzniklých problémů potřebujeme spoustu času, který bychom mohli věnovat ostatním klientům daleko smysluplněji a účelněji.

Výběr z obsahu
4. (srpnového) čísla časopisu

Fórum sociální politiky

Recenzované články

Konstrukce a financování univerzální a volitelné části zdravotnických systémů
Jan Mertl

Komparativní analýza návrhů politických stran a hnutí v otázce financování domovů pro seniory
Vladimír Barák – Šimon Přecháčel

The Legislative Framework for the Protection of Children and a Comparison of the Czech, Slovak and Austrian Concepts
Oleková Ivana a kol.

Poznatky z výzkumu

Lidské zdroje v integračních sociálních podnicích
Kateřina Legnerová – Marie Dohnalová
– Marek Stržemský

Recenze

Recenze knihy „Budoucnost stárnutí v Evropě: Dlouhověkost jako kapitál“
Lucie Vidovičová

Dvě recenze knihy
„Základní příjem ve světě“
Jiří Silný, Jiří Mertl

INZERCE

Specialisté na přesuny a zvedání imobilních osob

Nabízíme ucelený koncept práce s imobilními osobami. Připravíme pro vás optimální řešení postavené na produktech společnosti Molift, které vynikají dobrou ergonomií práce, nízkými provozními náklady a skvělou pořizovací cenou.

SH

soral & hanzlik
medical

jsme autorizovaný
distributor produktů
značky Molift

molift[®]
a part of Etac

SORAL & HANZLIK Medical s.r.o.
Kettnerova 1940, 155 00 Praha 5

www.soralhanzlik.eu
info@soralhanzlik.eu

Tak šel čas: APSS ČR slaví 30 let

První prezidentkou byla zvolena Mgr. Eva Kostelná, ředitelka Ústavu sociální péče Sulická v Praze 4, a byla jí až do roku 1997.

Vychází první číslo Zpravodaje Asociace.

Prezidentem zvolen PaedDr. Petr Matuška, Ph.D.

1994

1994

2001

1991

Založena Asociace pro ústavní sociální péči. Příprava vzniku asociace probíhala v domově důchodců v Kobylicích.

1998

Došlo ke změně názvu na Asociaci ústavů sociální péče České republiky.

2000

Prezidentem zvolen Mgr. Martin Dürer.

Stěhování kanceláře Asociace do nových prostor Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. V tomto roce zaměstnávala APSS ČR 13 pracovníků. Udělování Značky kvality v sociálních službách bylo od dubna 2013 zpřístupněno i pro službu domov se zvláštním režimem a pro kombinaci této služby s domovem pro seniory. Od tohoto roku také APSS ČR vydává s Ministerstvem práce a sociálních věcí jako hlavním partnerem informační a odborný časopis určený především sociálním pracovníkům – Listy sociální práce.

Profesní svaz zdravotnických pracovníků v sociálních službách má již 239 členů.

Profesní svaz sociálních pracovníků v sociálních službách má již 436 členů.

2013

2015

2018

2011

Asociace je pořadatelem kongresu E.D.E. V tomto roce byly realizovány také první certifikace Značky kvality v sociálních službách pro domovy pro seniory.

2014

Byl založen Profesní svaz sociálních pracovníků v sociálních službách. Certifikace Značka kvality v sociálních službách je nabízena i ambulantním službám pro osoby se zdravotním postižením a pečovatelským službám.

2016

Institut vzdělávání překračuje hranici 10 tisíc proškolených účastníků za rok.

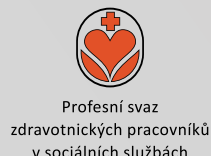

Dochází k přejmenování na současný název Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky (APSS ČR).

Asociace se transformovala ze zájmového sdružení na plně profesionální organizaci s prvními řádnými zaměstnanci, kteří začali členům poskytovat profesionální služby v souladu s filozofií organizace. Organizace sídlí ve 2 kancelářích v Táboře.

Svoji činnost zahájil Institut vzdělávání APSS ČR. Proběhl také první ročník výtvarné soutěže Šťastné stáří očima dětí pro děti od předškolního věku do 15 let. Při APSS ČR začíná pracovat Profesionální svaz zdravotnických pracovníků v sociálních službách.

2006

2008

2010

2005

2007

2009

Asociace se stala členem Unie zaměstnavatelských svazů České republiky a Evropského sdružení ředitelů domovů pro seniory E.D.E. (European Association for Directors of Residential Care Homes for the Elderly).

Prezidentem zvolen Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MBA, jenž tento post zastává až do současnosti. Asociace měla 311 členských organizací.

Ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí byl poprvé vyhlášen rámcový program Týden sociálních služeb ČR a jeho hlavním bodem byl výroční kongres poskytovatelů sociálních služeb ČR. Došlo také k transformaci Zpravodaje Asociace na odborný dvouměsíčník Sociální služby. Organizace se rozrůstá na 5 zaměstnanců a pronajímá si nové kanceláře v Táboře.

Koronavirová pandemie mění sociální služby a s ní i Asociaci, která poskytovala metodické vedení členským organizacím, zřídila COVID help linky, distribuovala dezinfekční a ochranné pomůcky, teploměry, koordinovala distribuci tabletů pro domovy a mnoho dalšího. Institut vzdělávání přesunuje kvůli epidemii covidu-19 své vzdělávací aktivity do on-line prostředí.

2020

2019

2021

Jsou realizovány první Certifikace paliativního přístupu pro pobytové sociální služby. Institut vzdělávání poprvé proškolil více než 15 tisíc účastníků v akreditovaných kurzech a poprvé realizoval akreditovaný kurz s využitím brýlí virtuální reality jako vůbec první vzdělávací instituce v ČR.

Kancelář Asociace sídlí v budově Centrum Univerzita Tábor, kde má pronajato 6 kanceláří pro 13 zaměstnanců, dále má uzavřeno 114 dohod o provedení práce a dohod o pracovní činnosti. V tomto roce Asociace vydává svou 40. publikaci. Profesionální svaz zdravotnických pracovníků v sociálních službách má 486 členů, Profesionální svaz zdravotnických pracovníků v sociálních službách pak 220 členů. Spustili jsme mobilní aplikaci SOCIÁLNÍ SLUŽBY. V nabídce Institutu vzdělávání je více než 150 akreditovaných vzdělávacích programů.

DESÁTERO PRO ROZVOJ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V ČR

určené novému vedení MPSV ČR 2021–2025

1. Dlouhodobá péče

Integrace sociálních a zdravotních služeb, resp. řešení služeb dlouhodobé péče či sociálně-zdravotního pomezí je úkol, který se ČR nedaří poslední dvě dekády vyřešit. Asociace vydala odborný dokument, který analyzuje neúspěchy, popisuje předpoklady úspěšného řešení, včetně konkrétních návrhů, s názvem **Reforma dlouhodobé péče v ČR – Jak vyřešit problémy sociálně-zdravotních služeb v ČR a jak nastavit udržitelný systém dlouhodobé péče**, která je dostupná zde: https://www.apsscr.cz/files/files/A4_STUDIE%20LCT%202021_FINAL.pdf.

2. Podpora kapacit a rozvoje terénních, ambulantních a respitních služeb

a) Terénní, ambulantní a respitní (odlehčovací) služby jsou základním předpokladem setrvání klienta v jeho domácím prostředí.
b) Kapacity terénních a ambulantních služeb jsou v ČR nedostatečné, což dokládá i společný průzkum APSS ČR, SMO ČR a SMS ČR z roku 2021. Respitní pobytové služby jsou většinou využívány spíše z důvodu nedostatečných kapacit pobytových služeb. Terénní, ambulantní a respitní služby je nutné systémově podpořit a zvýšit jejich kapacitu na území ČR.

3. Podpora neformálních pečujících

a) Neformální pečující představují hlavní pilíř zajištění péče o seniory či osoby se zdravotním postižením v ČR. Jejich podpora je však nedostatečná.
b) Je potřeba také více podpořit propojení profesionální péče a neformálních pečujících, neboť právě sdílení péče je nejlepším řešením jak z pohledu ekonomického, tak i z pohledu kvality života pečovaných a pečujících.

4. Digitalizace sociálních služeb

a) Digitalizace, nové technologie, sdílení dat, dálková komunikace, ale i robotizace péče jsou nové přístupy a fenomény, které nedávna pandemie velmi akcelerovala.
b) Je nutné podporovat zavedení telemedicíny do sociálních služeb, metodicky podpořit dálkové poskytování sociálních služeb, podporovat a diseminovat inovativní řešení, digitalizaci a sdílení dat. Je nezbytné otevřít odbornou diskuzi k centrální evidenci žadatelů o sociální služby, ale i k budoucí robotizaci sociálních služeb.

5. Úhrady uživatelů, včetně jejich ochrany

a) Aktuální maximální sazby za úhrady sociálních služeb neodpovídají vývoji nákladů v posledních letech, systém úhrad nemožňuje např. rozvoj terénních služeb, regulační systém chrání i ty, kteří zdroje na úhradu sociálních služeb mají, participace rodiny je dobrovolná.
b) Je nutné provést jednorázovou revizi maximálních úhrad (zejména ubytovacích a stravovacích služeb), je nutné umožnit započtení cesty ke klientovi k celkové úhradě. Je nezbytné zavést automatický valorizační mechanismus úhrad. Je nutné zrušit regulační mechanismy u pobytových služeb, které nečerpají státní dotace (jak je tomu např. ve zdravotnictví či školství). Je nutné zrušit maximální úhrady v pobytových službách (pravidlo 15 % zůstatku je dostatečnou ochranou). Je nutné otevřít odbornou diskuzi o využití finančního a nemovitého majetku při stanovení úhrad a o povinnosti participace rodinných příslušníků (dle jejich příjmů, jak je tomu v západoevropských zemích).

6. Příspěvek na péči

a) Systém vyplácení příspěvku na péči (PnP) je nejbenevolentnější v celé Evropě. Zejména PnP v I. či II. stupni jsou často používány na jiné účely, než je zajištění péče. V případě tzv. asistentů péče dochází ke zneužití této cesty výplaty příspěvku nelegálními poskytovateli sociálních služeb.
b) Je nutné zavést racionální kontrolní mechanismy, více zavázat využití PnP. Dále je nutné otevřít i odbornou diskuzi o jednotlivých stupních PnP, o objemu a možnostech zajištění péče v jednotlivých stupních, o spoluúčasti z vlastních či jiných zdrojů a ekonomické udržitelnosti PnP.

7. Financování sociálních služeb

a) Systém financování sociální služby je dlouhodobě neudržitelný, neefektivní, nereaguje na skutečné potřeby klientů sociálních služeb a neodráží regionální odlišnosti.
b) Je nutné změnit systém financování sociálních služeb, zrušit systém směrných čísel, centralizovat pravidla financování (tak, aby neexistovalo několik rozdílných systémů, resp. podsystémů). Je nutné definovat zapojení samosprávných veřejných

rozpočtů do financování sociálních služeb, umožnit (v souladu s evropskými pravidly) tvorbu přiměřeného zisku. Je také důležité vrátit se k původnímu smyslu vyrovnávacích plateb a skutečně vyrovnávat rozdíl mezi náklady a jinými příjmy. Je nutné nastavit taková pravidla, která by umožnila např. účelově zvýšit objem státních dotací pro preferované služby za účelem posílení kapacit (např. terénní služby).

8. Snížení administrativního zatížení

a) Administrativní zatížení poskytovatelů sociálních služeb je velmi vysoké a stále se zvyšuje, a to na úkor práce s uživateli sociálních služeb či jiných rozvojových aktivit.
b) Je nutné zjednodušit systém registrace sociálních služeb, včetně hlášení registračních změn. Je nezbytné sjednotit statistické vykazování, které se vyplňuje na různá místa a v některých případech jde o duplicitní data. Je nutné provést kritickou analýzu vykazovaných dat – data, která nejsou využívána a dále se s nimi nepracuje, nemají být předmětem statistického zjišťování.

9. Personální a materiálně-technický standard

a) Personální standard nesmí ohrozit stávající kapacity sociálních služeb a materiálně-technický standard má vést k postupnému zvyšování kvality života uživatelů sociálních služeb.
b) Materiálně-technický standard by nás měl v rozumných časových krocích (ve smyslu odložených účinností u jednotlivých opatření) taktéž posunout ke kvalitě vyspělých zemí. ČR by měla stanovit svoji vizi ukončení tří a vícelůžkových pokojů. Je však naprosto nepřijatelné tímto standardem jakkoliv „zastropovávat“ kapacitu poskytovaných služeb nebo zahrnovat duplicitní opatření, tedy ta, která jsou již upravena a obsažena v jiných právních předpisech.

10. Revize Standardů kvality sociálních služeb

Je nutné zredukovat a změnit standardy kvality sociálních služeb tak, jak to po širší odborné diskuzi navrhlo MPSV ČR. Po redukcí tzv. zákonných standardů kvality je nutné motivovat poskytovatele sociálních služeb k využívání jiných nástrojů či modelů ke zvyšování či měření kvality sociálních služeb.

Air2Care

Nová řada aktivních matrací s alternujícím systémem 2 cel a 4 různých délek cyklů alternace.

Air2Care 5

12,5cm overlay s 2celovým systémem
Overlay s alternujícím systémem, určená pro použití v kombinaci s kvalitní pěnovou matrací.

Air2Care 6

15cm matrace s 2celovým systémem
Aktivní matrace s alternací tlaku dostupná v různých standardních rozměrech

Air2Care 8

20cm matrace s 2celovým systémem
Aktivní matrace s alternací tlaku pro pacienty s vyšší hmotností

Jaký je nejpálčivější problém sociálních služeb a další témata očima zástupců politických stran

Sociálním službám v České republice chybí dlouhodobá vize a nedaří se nastavit stabilní systém jejich financování. Shodují se na tom zástupkyně politických stran, které jsme oslovili před volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2021. Sociální služby jsou podfinancované, přestože přibývá služeb i klientů, mění se kvalita poskytovaných služeb, stoupají provozní náklady a v posledních letech i minimální mzda, objem financí, o něž každým rokem sociální služby žádají, neodpovídá dle poslankyně Pavly Golasowské (Spolu) nákladům na jejich provoz. „Cestou je nastavení víceletého financování sociálních služeb a zároveň upuštění od směrného čísla, kterým jsou prostředky rozdělovány mezi kraje neměnným způsobem již od roku 2015,“ uvedla poslankyně Olga Richterová (Piráti). Redakce oslovila také zástupce ČSSD, KSČM a STAN, bohužel odpovědi do uzávěrky časopisu neobdržela.

■ **Text: Ing. Petra Cibulková**

Bc. Lenka Kohoutová

ředitelka Domova pro osoby se zdravotním postižením Sulická, ODS

Co považujete za nejpálčivější problém sociálních služeb?

Chybí jim dlouhodobá vize, stabilní financování a chybí zákon o ucelené rehabilitaci. Vláda v posledním volebním období úplně zapomněla na to, že bez potřebných změn budou tyto služby, od pobytových a pečovatelských až po asistenční a další, ohroženy. Už proto, že roste počet jejich klientů a současný systém podpory sociálních služeb vůbec nepočítá s potřebou jejich dalšího rozvoje. S tím, co máme dnes, si prostě dlouhodobě nevystačíme.

Považujete systém financování sociálních služeb za dlouhodobě udržitelný, efektivní a reagující na skutečné potřeby klientů sociálních služeb? Pokud ne, jak současný systém změnit?

Rozhodně ho za udržitelný nepovažuji, a to také nejvíce vyčítám končící vládě

Andreje Babiše – že s tím vůbec nic neudělala. Systém financování sociálních služeb je navíc k jednotlivým službám nespravedlivý. Neodráží potřeby klientů a v podstatě ani zaměstnanců, co se mezd a platů týká, stejně jako počtu zaměstnanců, kteří se starají o určitý počet klientů.

Úkolem příští vlády bude změnit financování a fungování sociálních služeb tak, aby klient mohl žít doma ve svém prostředí co možná nejdéle. Pokud nelze žít v běžném domácím prostředí a člověk potřebuje vyšší míru asistence, pak musí pobytové služby zajišťovat důstojnou péči s maximální možnou mírou individualizované asistence a zachování soukromí. Zní to jako samozřejmost, ale bude to vyžadovat ještě hodně úsilí,

než budeme moci takový přístup garantovat opravdu všude. Systém lze postavit na stanovení ceny za provedenou službu, nikoliv na platbách podle nejrůznějších nespravedlivých koeficientů.

Jaké spatřujete hlavní příčiny toho, že v České republice nebyl dosud nastaven fungující systém dlouhodobé péče?

Jde o velmi citlivé téma, které jde přes několik resortů. A tím je také ztížena jakákoliv domluva, protože tyto resorty jdou často proti sobě, namísto toho, aby spolupracovali. Věřím, že tento mezi-resortismus v příštím volebním období skončí a konečně se přistoupí ke změnám, které my všichni, kdo pracujeme v sociálních službách, vnímáme jako naprosto akutní.

Považujete za správné, aby rodina participovala na úhradě sociálních služeb, jak je to běžné v západoevropských zemích?

Ano.

Myslíte si, že je podpora neformálních pečujících ze strany státu dostatečná?

Domnívám se, že je zapotřebí podpořit jednotlivé pečující rodinné příslušníky za jejich dlouhodobou péči a asistenci financováním, tedy platem, jako je tomu například u pěstounů.

Domnívám se, že je zapotřebí podpořit jednotlivé pečující rodinné příslušníky za jejich dlouhodobou péči a asistenci financováním, tedy platem, jako je tomu například u pěstounů.

Nedávný průzkum, který realizovala APSS ČR společně se SMO ČR a SMS ČR, potvrdil nedostatečné kapacity terénních a ambulantních služeb. Jaká řešení navrhuje k podpoře rozvoje těchto sociálních služeb?

Obecně potřebujeme jít v sociálních službách cestou modernizace a rozvoje a nastavit služby tak, aby z nich šlo vybírat. Rozhodně je potřeba již zmíněná změna financování, ale také zásadně lepší podpora lidí, kteří v sociální oblasti pracují. A nejde jen o ohodnocení těchto pracovníků, ale o lepší podmínky pro jejich vzdělávání a jejich celkovou motivaci v sociální oblasti zůstat. Práce v sociálních službách musí být vnímána jako prestižní věc. Dnes to tak bohužel není. A právě personální otázka je další věc, která rozvoj potřebných služeb brzdí.

Jakou roli by mohl či měl hrát v sociálních službách ČR soukromý sektor?

Už nyní hraje velkou roli v podobě poskytovatelů sociálních služeb. Od neziskového sektoru po soukromé společnosti, které poskytují především pobytové služby. Je třeba si na férovku přiznat, že stát do budoucna všechny investice neutáhne sám. Právě proto si myslím, že na jedné straně musí vzniknout standardy, které budou garantovat kvalitu péče. Na druhé straně by měl ale stát vyjit vstříc zvyšujícím se požadavkům mnoha klientů a jejich rodin, například možností si za některé služby připlatit. To je leckde možné už dnes, ale velmi krkolomnou cestou. Určitě se lze bavit také o možnostech komerčního pojištění v oblasti sociálních služeb.

Každopádně všem bez rozdílu, kteří se podílejí na fungování sociálních služeb, patří velké poděkování za jejich nelehkou práci a pomoc lidem, kteří ji potřebují.

PhDr. Olga Richterová, Ph.D.
poslankyně PS PČR, Piráti

Co považujete za nejpalčivější problém sociálních služeb?

Dlouhodobě se v naší zemi nedaří nastavit stabilní systém financování sociálních služeb péče i prevence odpovídající proměnlivým potřebám občanů i regionů, v němž by byla jasně nastavená míra spo-

Cokoli, co vyžaduje kvalitní plánování na více let dopředu, je v Česku problém.

lufinancování ze strany státu a samospráv, především krajů, ale také obcí. Předvídatelné financování je nutné pro perspektivní pracovníků v sociálních službách a rozvoj služeb, včetně těch terénních.

Považujete systém financování sociálních služeb za dlouhodobě udržitelný, efektivní a reagující na skutečné potřeby klientů sociálních služeb? Pokud ne, jak současný systém změnit?

Stabilizovat systém sociálních služeb a umožnit jeho odpovídající rozvoj vzhledem k demografickým a dalším výzvám si klade za cíl každá novela zákona o sociálních službách, která vzejde od Ministerstva práce a sociálních věcí, ale nakonec to vždycky skončí jen drobnými úpravami stávajícího stavu. Cestou je nastavení víceletého financování sociálních služeb a zároveň upuštění od směrného čísla, kterým jsou prostředky rozdělovány mezi kraje neměnným způsobem již od roku 2015. Bez těchto změn jsou tříleté krajské plány rozvoje sociálních služeb jen slohovým cvičením.

Jaké spatřujete hlavní příčiny toho, že v České republice nebyl dosud nastaven fungující systém dlouhodobé péče?

Cokoli, co vyžaduje kvalitní plánování na více let dopředu, je v Česku problém. Vidíme to nejen na současném „plánování“ sociálních služeb z roku na rok podle aktuálních možností státního rozpočtu, ale i ve vzdělávací politice nebo v politice bydlení. Zůstaneme-li u sociálních služeb, pak dlouhodobá péče rozhodně není jedinou oblastí, pro kterou chybí kvalitní plán. Neochota nebo neschopnost vytvářet a propočítávat finanční nároky i dlouhodobé po-

zitivní dopady např. preventivních služeb tak, aby byly akceptovatelné pro veřejnost i pro vlády následující, jsou důsledkem zanedbané spolupráce ministerstev s výzkumnými centry a zahraničními partnery.

Považujete za správné, aby rodina participovala na úhradě sociálních služeb, jak je to běžné v západoevropských zemích?

I v České republice se děti už nyní skládají na úhradu péče o své rodiče. Principiálně je v pořádku, pokud taková možnost existuje, ale v podmínkách ČR si lze jen těžko představit, že by čeští pětáctýřičátníci s nesplacenou hypotékou za vlastní bydlení, pečující často ještě o vlastní děti ve školním věku, zvládli zároveň finančně přispívat na služby svým osmdesátiletým rodičům, pokud by s tím systém počítal jako se standardní formou spolufinancování. Drahé bydlení, silně omezené slaďování práce s péčí o děti a nízké důchody jsou překážky, které nelze při nastavení dlouhodobé péče ignorovat.

Myslíte si, že je podpora neformálních pečujících ze strany státu dostatečná?

Péče o neformální pečující zatím dostatečná není, ale například za Piráty a Starosty máme připravený i samostatný bod programu k celé oblasti péče doma. Je vidět, že si tématu už Ministerstvo práce a sociálních věcí alespoň všimá a má vůli se podpoře neformálních pečujících více věnovat. Posílit finanční podporu vzdělávacích i odlehčovacích služeb pro neformální pečující je win-win řešení pro všechny.

Nedávný průzkum, který realizovala APSS ČR společně se SMO ČR a SMS ČR, potvrdil nedostatečné kapacity terénních a ambulantních služeb. >>>> 40

««« 39

Jaká řešení navrhuje k podpoře rozvoje těchto sociálních služeb?

Posílení terénních a ambulantních služeb lze docílit deinstitucionalizací (viz bod programu Důstojná domácí a komunitní péče na www.piratiastarostove.cz), protože kdo nemusí být klientem pobytových služeb, neměl by jím být. Klientů sociálních služeb poskytovaných všemi formami nicméně nebude ubývat, ale v důsledku demografického vývoje, nárůstu duševních onemocnění i dlouhodobě chabého řešení sociálních problémů jich bude spíše přibývat. K posílení služeb poskytovaných v přirozeném prostředí klienta nebo služeb komunitního typu může vést zejména motivační financování právě těchto sociálních služeb a také legislativní nastavení služeb v oblasti bydlení pro nízkopříjmové.

Jakou roli by mohl či měl hrát v sociálních službách ČR soukromý sektor?

Soukromý sektor hraje v každém systému právě takovou roli, jakou mu v něm vymezí stát. Vzhledem k tomu, že nemůžeme mluvit o tom, že potřeby občanů v nepříznivé sociální situaci jsou v naší zemi plně uspokojeny veřejným sektorem, mají mít soukromí poskytovatelé sociálních služeb dostatek prostoru pro své zařazování do krajských sítí i pro podporu poskytování svých služeb v souladu s pravidly veřejné podpory jako všude jinde v EU. Z hlediska nás, kteří buď jsme nebo velmi pravděpodobně někdy budeme klienty sociálních služeb, je kritérium kvality a uspokojování našich práv a potřeb důležitější než hájení veřejných subjektů před těmi soukromými.

Mgr. Bc. Pavla Golasowská, DiS.

poslankyně PS PČR,
KDU-ČSL (odpovědi za koalici SPOLU)

Co považujete za nejpálčivější problém sociálních služeb?

Nedostatečné financování sociálních služeb, a tím pádem nízké mzdy v sociálním sektoru.

Považujete systém financování sociálních služeb za dlouhodobě udržitelný, efektivní a reagující

Jsem pro, kde je to možné, aby klienti nebo i blízká rodina alespoň nějakou částkou přispívala. Nic není zadarmo a někdo to musí zaplatit. Když ne klient, tak stát, takže potažmo všichni, kdo jsou plátcí daní.

na skutečné potřeby klientů sociálních služeb? Pokud ne, jak současný systém změnit?

Sociální služby, a to zejména neziskový sektor, se dlouhodobě potýkají s nedostatečným financováním. Přibývá služeb i klientů, mění se kvalita poskytovaných služeb, stoupají provozní náklady a v posledních letech i minimální mzda. Nicméně objem financí, o něž každým rokem sociální služby žádají, neodpovídá nákladům na jejich provoz. Jsou dlouhodobě podfinancované. Několik let poukazují na to, že je potřeba zavést víceleté financování sociálních služeb a dát do této oblasti více peněz, zejména na služby sociální prevence. Zaměstnanci nejsou adekvátně oceněni, což se mnohdy negativně odráží v poskytovaných službách vůči klientům.

Jaké spatřujete hlavní příčiny toho, že v České republice nebyl dosud nastaven fungující systém dlouhodobé péče?

Nedostatečná spolupráce MPSV s MZ a neschopnost uskutečnit vize, které vedou ke zlepšení dlouhodobé péče. Absence subjektu, který by řídil návrhy obou ministerstev ve zlepšení sociálního postavení, zdraví, bydlení, důchodů. Ve všech oblastech probíhá pouze komunikace, ale nedochází k realizaci. Neschopnost domluvit se a sjednotit se na řešení.

Považujete za správné, aby rodina participovala na úhradě sociálních služeb, jak je to běžné v západoevropských zemích?

Záleží na tom, o jaké služby se jedná. Pokud budeme hovořit např. o telefonických krizových linkách, dluhových poradnách, poradnách pro oběti domácího násilí, azylových domech nebo terénních službách pro rodiny s dětmi, tak je jasné, že u těchto služeb jsou poplatky ze strany klientů naprosto nemožné. Prostě proto, že tato klientela na tyto služby peníze nemá. Pobytové služby jako domovy pro seniory nebo zařízení pro osoby s handicapem, tak tam finanční spoluúčast probíhá. Jsem pro, kde je to možné, aby klienti nebo i blízká rodina alespoň nějakou částkou přispívala. Nic není zadarmo a někdo to musí zaplatit. Když ne klient, tak stát, takže potažmo všichni, kdo jsou plátcí daní.

Myslíte si, že je podpora neformálních pečujících ze strany státu dostatečná?

Vždycky může být lepší. Ať už v oblasti finanční, nebo v oblasti odlehčovacích služeb, či poradenství. Přes navýšení příspěvků na péči je pro stát stále výhodnější a levnější domácí péče než péče ústavní. Pečující šetří státu peníze, a to by mělo být zohledněno i na stáří ve výši jejich důchodů.

Nedávný průzkum, který realizovala APSS ČR společně se SMO ČR a SMS ČR, potvrdil nedostatečné kapacity terénních a ambulantních služeb. Jaká řešení navrhuje k podpoře rozvoje těchto sociálních služeb?

Máme málo služeb sociální prevence, zejména poraden a terénních služeb pro rodiny s dětmi. Opakovaně na tuto situaci

upozorňuji MPSV s tím, že je potřeba navýšit finance na tyto služby a také adekvátně finančně odměnit zaměstnance. Zejména v neziskovém sektoru jsou odměny hluboko pod průměrnou mzdou i u pracovníků, u nichž se vyžaduje vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání. A to nehovořím o odbornících, jako jsou terapeuti, psychologové nebo právníci, které je pro sociální služby získat téměř nemožné.

Jakou roli by mohl či měl hrát v sociálních službách ČR soukromý sektor?

Soukromý sektor ano, pokud bude pod kontrolou MPSV nebo kraje a budou na něj platit stejná pravidla, jako pro neziskový sektor či příspěvkové organizace. Tzn. standardy kvality včetně odborného personálu se vstřícným přístupem ke klientům.

Mgr. Jana Pastuchová
poslankyně PS PČR, hnutí ANO

Co považujete za nejpalčivější problém sociálních služeb?

Nepředvídatelné financování.

Považujete systém financování sociálních služeb za dlouhodobě udržitelný, efektivní a reagující na skutečné potřeby klientů sociálních služeb? Pokud ne, jak současný systém změnit?

Nepovažuji. Bohužel se nepodařilo MPSV v čele s ministry ČSSD za 8 let předložit novelu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, kde by právě financování mělo být řešeno tak, jako mnoho dalších věcí, které by sociálním službám pomohly. Včetně úhradového limitu uvedeného v platném znění prováděcí vyhlášky č. 505/2006 Sb. I když jsme se společně s poslanci napříč politickým spektrem snažili změnit tento zákon poslancekou iniciativou, právě poslanci ČSSD nám bylo projednávání zablokováno.

Jaké spatřujete hlavní příčiny toho, že v České republice nebyl dosud nastaven fungující systém dlouhodobé péče?

Zákon o dlouhodobé péči se neobejde bez úzké spolupráce Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva práce a sociálních věcí.

Bez soukromého sektoru se podle mého názoru neobejdeme. Měl by doplňovat nabídku služeb.

Považujete za správné, aby rodina participovala na úhradě sociálních služeb, jak je to běžné v západoevropských zemích?

ANO. Určitě je to jedna z možností.

Myslíte si, že je podpora neformálních pečujících ze strany státu dostatečná?

Nemyslím. Všichni chceme, aby senioři, kteří chtějí a mají tu možnost, mohli zůstat co nejdéle ve svém rodinném prostředí. Dlouhodobá péče, kdy o osobu blízkou pečují buď rodinní příslušníci, nebo jejich přátelé, je velice náročná a dle mého názoru by si zasloužila více pozornosti. Dlouhodobě není udržitelné, aby „jejich mzdou“ byl pouze příspěvek na péči.

Nedávný průzkum, který realizovala APSS ČR společně se SMO ČR a SMS ČR, potvrdil nedostatečné kapacity terénních a ambulantních služeb. Jaká řešení navrhuje k podpoře rozvoje těchto sociálních služeb?

Odpověď souvisí s předešlou otázkou. Považuji za velmi důležité zvýšit prestiž terénních služeb. Ti, kteří se rozhodnou na plný úvazek pečovat, musí být adekvátně odměněni, a to nejen příspěvkem na péči, ale i jinou, řekněme „minimální mzdou pečovatele“.

Jakou roli by mohl či měl hrát v sociálních službách ČR soukromý sektor?

Bez soukromého sektoru se podle mého názoru neobejdeme. Měl by doplňovat nabídku služeb.

Bc. Lucie Šafránková
poslankyně PS PČR, hnutí SPD

Co považujete za nejpalčivější problém sociálních služeb?

Problémů tohoto typu je více. V první řadě jde o samotnou podobu organizace sociálních služeb coby důležité veřejné služby. Samozřejmě včetně otázky jejich systémového a dostatečného financování. Dále jde o otázku rovnocenné dostupnosti všech sociálních služeb pro všechny naše občany, kteří je potřebují, na celém území České republiky, od velkých měst po menší obce.

Pokud máme postupovat po jednotlivých sektorech, problémem je katastrofální nedostatek míst a dlouhé čekací doby na tato místa v domovech seniorů v mnoha částech republiky. Dále nedostatek pěstounů, kteří by se mohli starat o opuštěné a ohrožené děti, osoby závislé na pomoci jiných osob – zde se situace ještě zhorší, pokud bude definitivně schváleno zcela nesmyslné zrušení kojeneckých ústavů, resp. pobytových ústavních zařízení pro děti do 3 let věku.

»»» 42

Rovněž musíme razantně zvýšit mzdy sociálních pracovníků, aby tito občané z oboru neodcházeli, a kromě finančního ohodnocení jim k nelehké práci poskytnout i další benefity – např. delší dovolenou nebo bezplatnou lázeňskou a rehabilitační péči.

««« 41

A v neposlední řadě jde i o systém péče o zdravotně postižené osoby závislé na každodenní péči jiných osob, a to jak v pobytových zařízeních, tak – možná zejména – v domácí péči v souvislosti s nejen finanční (ne)dostupností pečovatelských, terénních a asistentských služeb a odlehčovacích služeb.

Rovněž musíme razantně zvýšit mzdy sociálních pracovníků, aby tito občané z oboru neodcházeli, a kromě finančního ohodnocení jim k nelehké práci poskytnout i další benefity – např. delší dovolenou nebo bezplatnou lázeňskou a rehabilitační péči.

Považujete systém financování sociálních služeb za dlouhodobě udržitelný, efektivní a reagující na skutečné potřeby klientů sociálních služeb? Pokud ne, jak současný systém změnit?

V žádném případě nejde o vhodný systém, což každoročně vidíme ve chvíli, kdy v mnoha krajích docházejí rozpočtované prostředky zhruba v polovině roku.

Dle našeho názoru musí mít hlavní, sto-procentní odpovědnost za zajištění financování, kvality a dostupnosti sociálních služeb pro všechny občany stát, resp. resortní Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Příslušné rozpočtové položky musí být významně navýšeny a vše musí probíhat jako klasický výkon přenesené působnosti státu na kraje, resp. obce, tzn., že stát bude tyto služby jejich poskytovatelům, jednali se o subjekty veřejné správy, financovat v plné výši.

S tím samozřejmě souvisí i navýšení některých sociálních dávek, zejména pak při-

spěvku na péči pro osoby v I. a II. stupni závislosti v domácí péči. Tyto příspěvky jsou nyní katastrofálně nízké, nelze za ně žádné sociální služby prakticky pořídit. V loňském roce jsem novelou zákona navrhla jejich zvýšení, vláda k tomu, bohužel, zaujala negativní stanovisko.

Jaké spatřujete hlavní příčiny toho, že v České republice nebyl dosud nastaven fungující systém dlouhodobé péče?

Kromě nevhodného systému financování této péče a nedostatečné výše tzv. příspěvku na péči je to též důsledek toho, že mnoho seniorů a zdravotně postižených pobírá katastrofálně nízké starobní a invalidní důchody, což hnutí SPD navrhuje změnit zavedením tzv. minimálního důchodu zhruba na úrovni současné minimální mzdy (15 200 Kč) pro všechny osoby, které splnily zákonné podmínky pro vznik nároku na invalidní důchod a pro osoby ve III. stupni invalidity.

Na vině je i ta skutečnost, že není vůbec nastaven systém tzv. domácí péče, tedy vytvoření prostoru pro to, aby o seniora nebo o osobu nezávládající základní životní potřeby mohl pečovat rodinný příslušník formou obdoby standardního zaměstnání po vzoru např. pěstounství – aby pobíral určitou odměnu a aby se mu doba této péče započítávala do doby povinných odvodů sociálního pojištění pro vznik nároku na starobní důchod.

Považujete za správné, aby rodina participovala na úhradě sociálních služeb, jak je to běžné v západoevropských zemích?

Pouze, jestliže odhlédneme od využívání příspěvku na péči na nákup sociálních služeb, pokud jde o nadstandardní či soukromé služby, jestliže si to rodiny mohou finančně dovolit. Základní úroveň sociálních služeb pro občany a rodiny, které je z objektivních důvodů potřebují, musí být financována z veřejných rozpočtů.

Myslíte si, že je podpora neformálních pečujících ze strany státu dostatečná?

V žádném případě, jak jsem již uvedla v jedné z předchozích odpovědí. Tato neformální péče by měla být po vzoru pěstounství institucionalizována se vším, co k tomu patří. A její potřeba se bude ještě rapidně zvyšovat s předpokládaným tzv. stárnutím populace a tím, jak bude přibývat osob ve vyšším věku, z nichž určitá část nebude životně a zdravotně soběstačná.

Nedávný průzkum, který realizovala APSS ČR společně se SMO ČR a SMS ČR, potvrdil nedostatečné kapacity terénních a ambulantních služeb. Jaká řešení navrhuje k podpoře rozvoje těchto sociálních služeb?

Zvýšení kapacit středních a vysokých škol připravujících příslušné sociální pracovníky. Zvýšení mezd pracovníků těchto služeb. Zapojení dobrovolníků do poskytování těchto služeb po nízozemském vzoru, např. z řad studentů či aktivních a zdravotně způsobilých seniorů. Zapojení soukromého sektoru. Dotažení legislativy upravující prostor tzv. sociálně-zdravotního pomezí, kdy je mnohdy požadována po příslušných pracovnících a poskytovatelích sociálních služeb i zdravotnická aprobace. Což by bylo možné nahradit zdravotnickým kurzem či školením pro tyto sociální pracovníky.

Jakou roli by mohli či měl hrát v sociálních službách ČR soukromý sektor?

Velmi podstatnou. Pokud stát a samospráva nedokáží, a není to nic jednoduchého, zajistit dostatečné kapacity a dostupnost sociálních služeb pro všechny občany na celém území státu, musí je doplnit soukromý sektor. A to zejména v regionech, kde je základní veřejná infrastruktura sociálních služeb nedostatečná.

Tam musí stát tyto soukromé subjekty i určitým způsobem zastoupit, např. formou tzv. subordinačních veřejnoprávních smluv, kdy si u nich stát (kraj, obec) určitou službu objedná a zaplatí, aniž by na ni dopláceli občané.

Soukromí poskytovatelé sociálních služeb musí mít ke své činnosti vždy příslušná oprávnění, atestace a odborně proškolený personál, což musí hlídat stát.

Pomůcky na procvičování paměti pro pacienty s kognitivní poruchou

V poslední době u nás přibývá lidí s **kognitivní poruchou**, nejčastěji to bývá Alzheimerova choroba. Vhodnými preventivními opatřeními, zejména procvičováním paměti a dalších kognitivních funkcí, se jim však lze vyhnout či alespoň **oddálit jejich nástup do co nejpozdějšího věku**. Procvičování také dobře funguje, pokud se potíže již projevují nebo je stanovená diagnóza. Spolu s dalšími opatřeními jím totiž lze významně **zpomalit úbytek kognitivních funkcí** a udržet tak déle určitou kvalitu života.

Tyto potíže se týkají zejména **seniorů** (čím je člověk starší, tím větší je pravděpodobnost, že demencí onemocní), ale v menší míře mohou postihnout i lidi mladší.

Jednou z oblíbených možností procvičování je práce s pomůckami. Značka **MySLIVNA-hry** nabízí interaktivní **pomůcky k procvičování paměti**, které byly vyvinuty ergoterapeutkou s více než dvaceti letou praxí v aktivizaci seniorů a lidí s kognitivní poruchou. Pomůcky jsou vhodné nejen pro **seniory a osoby s kognitivní poruchou**, ale i pro ostatní zájemce, lze je využít pro **práci s větší či menší skupinou i pro individuální procvičování** např. za asistence pracovníka. Hry a pomůcky se ale líbí i **dětem** nebo **osobám se zdravotním postižením**.

Jedná se o originální české pomůcky. K procvičování se zde využívají zejména **fotografie a obrázky**, pečlivě vybrané a v praxi vyzkoušené. Součástí balení je vždy podrobný návod k činnosti.

Vzpomínková sada obsahuje 25 **fotografií A5** zobrazující např. **staré předměty** (např. sifonová láhev, gramofonová deska, remoska, zmišovka...) nebo dopravní prostředky (Trabant, Emběčko, Velorex...) a **brožuru s doprovodnými texty se zajímavostmi k předmětům i instrukcemi k aktivitám** (25 stran). Při práci s touto

sadou se stimulují osobní vzpomínky, dlouhodobá paměť, řeč a slovní zásoba, pomáhá navodit atmosféru dřívějších časů. Také motivuje ke **komunikaci** a přináší humor a dobrou náladu. Vzpomínání je oblíbenou činností v péči o seniory a je také dobrou validační metodou u lidí s výraznějším úbytkem kognitivních funkcí.

Sada obrázků zahrnuje **46 obrázků** (pečlivě zvolených tak, aby byly dobře rozpoznatelné a snadno se s nimi pracovalo) a **brožuru s návody k 18 různým činnostem** na různých stupních obtížnosti za využití obrázků. Ideální je pracovat jen s částí obrázků, díky uvedeným možnostem procvičování a jejich variantám budou pak aktivity pokaždé jiné a rozmanité. Procvičují se zde různé kognitivní funkce (krátkodobá a dlouhodobá paměť, řeč a slovní zásoba, logické myšlení apod.), podle zvolené varianty.

Maxi pexeso Praha je zvětšené pexeso na velikost **A4** (obsahuje **15 dvojic obrázků**) vhodné **pro větší skupinu**, karty se pokládají na podlahu a obrázky pak otáčí pracovník podle domluvy s klientem. Tématem jsou známé **pražské památky a zajímavá místa** (Zlatá ulička, Petřínská rozhledna, Tančící dům, Národní divadlo apod.) – vše na kvalitních fotografiích. V příloženém návodu jsou pak uvedeny i jednodušší varianty činností než je hra podle standardních pravidel. Pracovat můžeme i jen s částí karet.

Podobně jako Maxi pexeso funguje i jeho menší verze – **Pexeso Praha** – s kartami o velikosti **12 x 12 cm**, které se již vejdou na stůl. S obrázky můžeme nejen procvičovat kognitivní funkce, ale také rozvíjet osobní vzpomínky či obohatit znalosti účastníků o různé zajímavosti.

Hra Modrá a bílá se hodí zejména pro **individuální práci nebo pro malou skupinu**. Jedná se o práci se 3 druhy barevných papírových čtverečků. Podle zvolené varianty aktivit v příloženém návodu se procvičují různé kognitivní funkce, ale také jemná motorika.

Pomůcky jsou zacílené zejména na **seniory v sociálních službách** (pobytových, ambulancí), ale lze je využít i v **terénní službě** či při **neformální péči** např. o příbuzného.

Další informace a videoukázky práce s pomůckami jsou na e-shopu www.myslivna-hry.cz. K dispozici jsou také knihy s tematikou cvičení paměti.

Trénování paměti a dalších kognitivních funkcí u seniorské populace (nejen v izolaci)

Stáří s sebou přináší nejen moudrost a velký rozsah obecných vědomostí, ale také problémy spojené s pamětí. Dobrou zprávou je, že se paměť dá do jisté míry trénovat. Jak pomoci seniorům, aby si zachovali co nejlepší kognitivní funkce i ve vysokém věku, se dozvíte v následujícím článku.

■ **Text: Mgr. Jitka Suchá,**
ergoterapeutka, trenérka paměti

Pojem kognitivní (poznávací) funkce představuje funkce, které nám umožňují smysluplně vnímat okolní prostředí, svět kolem nás a zároveň i naše vnitřní psychické stavy – tedy prostředí vnitřní. Kognitivní funkce používáme kdykoli, když přemýšlíme nebo se učíme. Pod pojmem kognitivní funkce dále rozumíme myšlení, novopaměť (tj. paměť na nedávné situace, události), dále časovou a prostorovou orientaci, logické a abstraktní myšlení, řešení problémů, řeč, pozornost, zrakově-prostorové schopnosti nebo funkce exekutivní (ty zahrnují schopnosti plánovat, organizovat, iniciovat a řídit naše činnosti nebo sekvence našeho chování). Kognitivní funkce také řídí naše jednání, ovlivňují náš citový život a naše hodnoty, umožňují vést samostatný život.

Vlivem různých procesů se věkem mohou naše kognitivní funkce měnit, a to nejen k horšímu. Mozek má tu úžasnou vlastnost, že je plastický, a to celoživotně. To znamená, že když se na určité schopnosti zaměříme a trpělivě je trénujeme, zpravidla se také zlepší náš výkon. Pokud mozek příliš nezatěžujeme, klesá počet synapsí (propojení mezi nervovými buňkami) a mohou se snižovat i naše kognitivní schopnosti.

➤ Změny kognitivních funkcí v souvislosti s vyšším věkem

V průběhu stárnutí se setkáváme s psychickými změnami, které jsou považovány za jeho normální součást. Jejich celkovým působením dochází ke snížení odolnosti organismu a snížené schopnosti adaptovat se na nové podněty, zejména je-li jich mnoho.

Dochází ke **změnám v reakčním čase** – tj. zpomalením v reakcích, proto je vhodné dávat staršímu člověku větší prostor a čas pro vykonávání celé řady činností. S postupujícím věkem je také vhodné vykonávat méně činností najednou v důsledku **snížené schopnosti rozdělovat pozornost** na více naplánovaných aktivit, které může vést k překvapivému zapomínání. Zpomalení psychomotorického tempa a snadnější psychická unavitelnost se mohou odrážet v poruchách myšlení, jež se objevují nejčastěji v podobě tzv. **zabíhavého myšlení**. To vede k tomu, že se starší člověk řetězcem různých asociací a vzpomínek zcela vzdaluje od původního tématu. Mohou vznikat **problémy s výbavností** zvláště názvů a jmen – situace, kdy jméno či název „máme na jazyku“, přesto si je v tu chvíli nedovedeme vybavit a zpravidla si je vybavíme až později. Výbavnost paměťových obsahů ovšem může kolísat, je závislé na aktuálním emocionálním ladění, přítomnosti nemoci, kvalitě spánku, únavě, stresu aj. Co se týká **vštipivosti**, potřebuje starší člověk v průměru dvakrát tolik času na to, aby si vštipil novou informaci, než člověk mladší, i větší počet opakování.

Dlouhodobá paměť bývá ve stáří dlouho funkční. Vzpomínky a rozhovor s blízkými o minulých událostech staršímu člověku přináší pocit jistoty a bezpečí. Na druhou stranu je žádoucí, aby se lidé ve vyšším věku snažili adaptovat na nové věci, podněty či události, aby se ulpívání na starých věcech nestalo rigidním posto-

jem ve stáří a neblokovalo či nezastavilo tak probíhající adaptaci.

V oblasti řeči a slovní zásoby dochází ke **snížení verbální fluence** (např. vyjmenování slov z nějaké kategorie v určitém časovém limitu), ostatní komponenty slovní zásoby zůstávají nedotčené. Dochází však k vnějším změnám, jako jsou výška a intenzita hlasu vzhledem k úbytku svalstva a zmenšování kapacity plic. Úbytek hlasové výkonnosti se projevuje ve zvolňování tempa artikulace, což se týká běžné improvizované řeči i reakčních časů při vyslovování slov.

Ve vyšším věku se také často setkáváme se **snížením kreativních schopností** a zapojení fantazie do různých činností, problémem bývá také učení se novým postupům a činnostem. Na druhou stranu starší věk s sebou nese **větší moudrost a nárůst obecných vědomostí**, i když za cenu delší doby, po kterou je třeba věci promýšlet.

➤ Trenéři paměti

Procvičování paměti se věnuje specifická profese – trenéři paměti. Jejich vzdělávání je akreditováno MPSV a v současnosti probíhá třístupňově. Trenéři paměti se sdružují v profesní organizaci zvané Český svaz pro trénování paměti a mozkový jogging.

Trenéři paměti působí v různých zdravotnických nebo sociálních službách, mnoho jich je z řad knihovníků, někteří jsou na volné noze, najdeme je i mezi pedagogickými pracovníky nebo psychology. Jsou

vyškoleni k provádění tréninku paměti s různými věkovými i cílovými skupinami. Tyto aktivity mohou být prováděny jak skupinově, tak individuálně.

» Zapomínání v běžném životě a paměťové strategie

Zapomínání prostě k životu patří a týká se nás všech. Navíc čím jsme starší, tím více toho máme k pamatování, ale i k zapomínání. Existují však určité metody nebo pomůcky, které pomohou zapomínání minimalizovat.

Mnoho zapomenutých informací lze přičíst také nedostatečné koncentraci pozornosti. Ta je totiž prvotním předpokladem úspěšného uložení si informace do paměti, a pokud se dostatečně nesoustředíme, nemůže být proces zapamatování úspěšný. **Zapomenout totiž můžeme jen to, co jsme si doopravdy pamatovali!**

Při běžných potížích s pamětí je vhodné používat také různé externí pomůcky – např. diáře a záznamníky úkolů, kalendáře, lístečky či si ukládat důležité informace (či nápady a myšlenky), pokud to více vyhovuje, do mobilu či tabletu. Jedná se o tzv. **vnější paměťové strategie**. Je ale dobré zcela na ně nespolehat, ale mít je spíše jen pro jistotu (navíc se také mohou lehko ztratit či zapomenout doma). Dobrou strategií proti častému hledání důležitých věcí, jako jsou např. brýle, klíče nebo mobil, je jejich **ukládání na stabilní místa**, a to i v případě, že nás něco vyruší.

Jiné, tzv. **vnitřní paměťové strategie** neboli mnemotechniky se používají k zapamatování většího množství informací nebo k usnadnění zapamatování informací, které nám dělají problém, tj. jsou obtížně zapamatovatelné. Také mohou být určitou kompenzací změn spojených s vyšším věkem. Využívají např. písmenek abecedy, asociací na podkladě naší fantazie, symbolů apod. Jejich nácvik nabízí většina kurzů trénování paměti.

» Možnosti trénování paměti

Možností, jak si procvičovat paměť, je vícero, ať už se jedná o skupinovou, nebo individuální činnost.

1. Procvičování ve skupině pod vedením lektora (např. v knihovně, v klubu seniorů, v denním stacionáři apod.).
2. Procvičování samostatně (např. s pomocí knih, pracovních sešitů, PC, tabletu apod.).
3. Procvičování s rodinným příslušníkem.
4. Procvičování s trenérem paměti (např. v rámci terénní pečovatelské služby či osobní asistence nebo s trenérem

„na volné noze“, který se věnuje individuálnímu procvičování).

Obecně lze říci, že **skupinové trénování** může být na vyšší úrovni obtížnosti než individuální. Ve skupině se střídavě zapojuje více lidí, spolupracují, stimulují se navzájem. Často bývá takové procvičování i zábavnější. Naproti tomu **individuální procvičování** je poměrně náročné na spolupráci ze strany seniora. Je třeba, aby se dovedl delší dobu soustředit, i když samozřejmě u obou způsobů střídáme různé formy práce, aby trénink nebyl monotónní. Individuální trénink však lze lépe zacílit na problémy konkrétního člověka, je vhodný mimo jiné pro osoby, kterým z různých důvodů věci déle trvají nebo mají např. handicap v řeči. Při individuálním tréninku je zpravidla nutné pracovat se seniorem kratší dobu než se skupinou.

Odhadnout vhodný stupeň obtížnosti je zodpovědností trenéra. Obecně lze říci, že by měl vždy úspěch převažovat nad neúspěchem, aby trénink nebyl pro účastníky demotivující. Zkušený trenér také dovede různé činnosti přizpůsobit tak, aby se v případě potřeby daly snadněji zvládnout, či v opačném případě je více rozvinout a obohatit.

Co se týká **struktury trénování paměti**, je vždy vhodné na začátku a v první polovině setkání zařadit ty nejtěžší, nejnáročnější úkoly. Zpravidla to bývají ty zaměřené na krátkodobou paměť. Může se jednat o různé varianty známých Kimových her, vhodné je použít různé pomůcky na zapojení konkrétních smyslů. Řadu pomůcek si můžeme sami vyrobit (např. různé obrázkové sady ze starých nástěnných či stolních kalendářů). Důraz klademe na dostatečnou velikost a rozpoznatelnost s ohledem na časté poruchy zraku ve vyšším věku. V rámci procvičování krátkodobé paměti můžeme také demonstrovat různé mnemotechniky, které si tak mohou účastníci osvojit a použít později ve vhodných situacích i pro vlastní potřebu.

Zapojit do procvičování bychom měli co nejvíce z výše uvedených kognitivních funkcí. Co se týká různých metod a přístupů, je vhodné nabízet co nejvíce úkolů spojených s oběma hlavními smyslovými kanály – mít vše dostupné ve „zrakové“ formě (např. papíry se cvičeními, prezentaci, přípravu na flipchartu, karty, obrázky apod.), ale vše ještě zároveň popisovat a komentovat. Tak zajistíme, že nám porozumí i účastníci s poruchami zraku i sluchu.

» Trénování paměti v době pandemie covidu-19

Skupinové kurzy se ze zřejmých důvodů již prakticky rok nekonají, takže nezbývá nic jiného, než se zaměřit na procvičování

ní s pomocí různých knížek nebo pracovních sešitů – literatury je na trhu celá řada. Dále existují různé webové stránky určené k procvičování na PC, které jsou zdarma, některé pak za malý poplatek – ty pak ale často mají rozšířené funkce, kde lze sledovat vlastní pokroky. Podobně je možné využít i aplikace na tabletu.

Některí trenéři paměti působí nyní alespoň občas on-line při videolekcích, např. Zdeňka Adlerová na www.treninkpameti.com. Trenérka paměti Petra Hirtlová vytvořila v loňském roce v době karantény úkoly pro procvičování v domácím prostředí – <https://www.vpsv.cz/clanky/nenechte-svuj-mozek-zahalet-ani-v-dobe-epidemie>. Jiní (např. Zdeněk Gloz) jsou aktivní na sociálních sítích. Řada trenérů již vloni na jaře „zásobovala“ své klienty cvičeními v papírové formě, které jim třeba po předchozí domluvě házeli do domovní schránky, podobně se zapojily i některé pečovatelské v terénu.

Další možností je pak samostatné luštění křížovek, nebo ještě lépe sudoku, osmišmerek či hraní stolních her. Pouze luštění křížovek však není postačující, procvičuje pouze malou část kognitivních schopností. Činnosti na procvičování by měly být pokud možno různorodé včetně učení se novým věcem nebo různých tvůrčích činností na podporu správné funkce pravé mozkové hemisféry.

» Závěr

Kontinuálním tréninkem paměti a dalších kognitivních funkcí lze zmírnit deficit kognitivních funkcí spojený s věkem a udržet ho přinejmenším na dobré úrovni. Např. podle zjištění National Institutes of Health v Marylandu absolvování nejméně 10 lekcí (nebo více) tréninku paměti a dalších kognitivních funkcí vede ke zlepšení kognitivních funkcí v běžných denních situacích – nejvíce po dobu několika následujících měsíců, ale dlouhodobý efekt přetrvává téměř 10 let poté. Dále různé studie po celém světě ukazují, že trénování paměti pomáhá snížit riziko demence až o 30%.

Literatura:

- Glisky, E. L., 2007. *Changes in cognitive function in human aging*. In D. R. Riddle (Ed.), *Brain aging: Models, methods, and mechanisms (Chapter 1)*. Boca Raton (FL): CRC Press.
- Malia, K., Brannaganová, A., 2010. *Jak provádět trénink kognitivních funkcí*. Praha: Cerebrum.
- Suchá, J., Jarolímová, E., 2016. *Trénink paměti pro seniory*. Brno: Edika.
- Vejsadová, J., 2008. *Cvičení paměti*. On-line kurz. Praha: Praxismedia.
- www.alzdiscovery.org/cognitive-vitality/blog/brain-training-can-reduce-dementia-risk
- www.helpguide.org/articles/alzheimers-dementia-aging/preventing-alzheimers-disease.htm

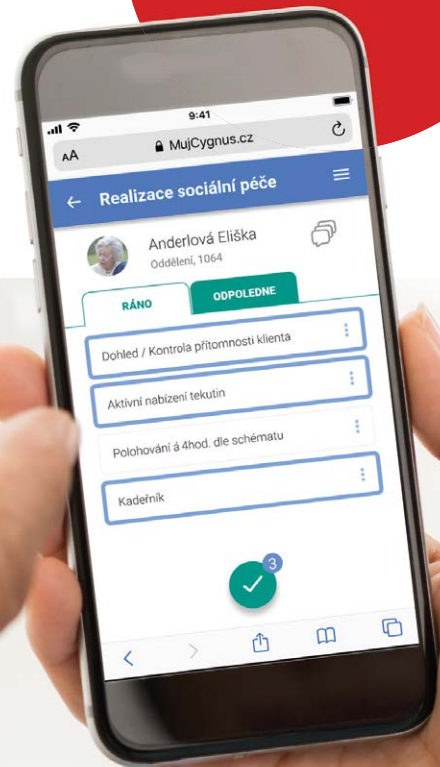
Používáte informační systém CYGNUS 2?

Pokud ano, vyzkoušejte také naši **novou, unikátní mobilní aplikaci**, určenou pro pečující personál v sociálních službách! Přidejte se k organizacím, které již šetří čas **zadáváním realizace sociální péče kdykoli a odkudkoli**, doslova na pár kliknutí!

NOVINKA

VYZKOUŠEJTE Mobilní CYGNUS!

- + funguje na jakémkoli chytrém mobilním telefonu nebo tabletu s připojením k internetu
- + má jednoduché a intuitivní ovládání
- + je k dispozici zcela **ZDARMA**

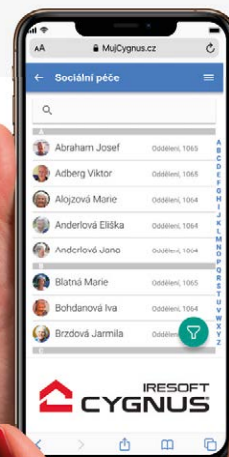
Získáte:

- ✓ Vzdálený přístup k agendám Realizace péče & Záznamy péče v CYGNUS 2.
- ✓ Vždy aktuální informace o poskytnuté péči, aniž byste museli data stahovat do počítače.
- ✓ Okamžitý náhled plánu péče konkrétního klienta a přehled o činnostech, které je třeba provést, i o těch, které již byly provedeny.
- ✓ Možnost jednoduše zaznamenat realizaci péče přes mobilní telefon, ihned po provedení činnosti, namísto zpětně na konci směny.
- ✓ Plnohodnotnou náhradu za terminály na čárové kódy.
- ✓ Rozšíření počtu míst, odkud lze zadávat data do CYGNUSu.

Otestujte aplikaci přímo v praxi!

Zapojte se do projektu Mobilní CYGNUS co nejdříve a vyzkoušejte, jak tato inovace může pomoci i ve Vaší organizaci!

Další informace i jednoduchý návod, jak začít s aplikací pracovat, najdete na www.vylepsicygnus.cz/mobilni-cygnus

Připraveno ve spolupráci s APSS ČR

stojí při Váš!

Doučování v době pandemie

Člověk v tísní pomáhá s doučováním sociálně znevýhodněných dětí od roku 2007 v rámci Programů sociální integrace. Působí v sedmi krajích (Libereckém, Ústeckém, Karlovarském, Plzeňském, Středočeském, Olomouckém a v Praze) v desítkách míst – ať už ve velkých městech, nebo na malých vesnicích.

■ **Text: Mgr. Zuzana Ramajzlová,**
vedoucí vzdělávacích služeb Člověk
v tísní, o. p. s. – pobočka Ústecký kraj

V roce 2020 doučovali pracovníci Člověka v tísní 864 dětí a společnými silami tak dokázali odučit 11 tisíc hodin. Součástí naší práce není pouze přímá práce s dětmi, ale spolupracujeme s jejich rodiči nebo dalšími pečujícími osobami. S těmi jsme v minulém roce odpracovali celkem 1663 hodin. Rovněž v zájmu podpory dětí spolupracujeme s učiteli, s kterými konzultujeme. Vzhledem k omezeným možnostem kontaktu to celkově bylo v minulém roce 282 hodin konzultací s učiteli.

Mezi **základní principy** naší práce patří zejména **dlouhodobost a kontinuita** – navazujeme dlouhodobé spolupráce, které jsou zaměřeny nejen na zlepšení školní úspěšnosti, ale podporují celkový přístup ke vzdělání. Dále je to **individuální přístup** – doučování je individuální, převážně (pokud to podmínky dovolí) v domácnostech, v rodinách, za přítomnosti rodičů nebo jiných pečujících osob. Pokud to nejde, doučujeme v našich prostorách, v knihovnách, někdy v rámci skupinového doučování ve školách, se kterými spolupracujeme. Vnímáme naši pomoc jako **sociálně-pedagogickou službu**, na pomezí pedagogického přístupu a sociální služby. Pracujeme s celou rodinou, snažíme se o **podporu rodičovských kompetencí**, které pak pomohou jejich dětem v lepším zvládnutí výuky a vzdělávání vůbec. Přístup, který volíme, je **založen na vzdělávacích potřebách dětí**. A v neposlední řadě jako nedílnou součást práce vnímáme podporu motivace ke vzdělávání.

Našími klienty jsou **děti ohrožené sociálním znevýhodněním**. To znamená děti, jejichž rodiče mají nízké vzdělání (základní nebo nedokončené základní vzdělání), jejich rodiny disponují velmi nízkými finančními příjmy a žijí převážně v prostředí sociálního vyloučení. Cílem naší spolupráce je, aby děti dokončily základní vzdělání

a pokud možno postoupily na střední vzdělávací stupeň – tam jim také poskytujeme návazné služby kariérního poradenství.

» Dopady pandemie na děti

Sociálně znevýhodněné děti byly v důsledku pandemie ohroženy ve vzdělávání z několika příčin. Z počátku byly rodiny, se kterými pracujeme, bez kontaktu se školami. Chyběly telefonní nebo e-mailové kontakty. Rodiny dětem neuměly dobře pomoci, ať už v kontaktu se školou, nebo pak následně v rámci domácí distanční výuky. Rovněž nedisponovaly dostatečným technickým vybavením a připojením. To vše u dětí vedlo k výpadkům ve výuce, ztrátě návyků a motivace se učit, vzdělávat. Tím, že nemohly docházet do školy, setrvaly v prostředí, které je pro vzdělávání nepodněné.

Jako mnohé další organizace, instituce i jednotlivci, i my jsme se snažili podporovat vzdělávání těchto dětí v době distanční výuky, a to jak přímou podporou – doučováním dětí, komunikací a podporou rodin, tak i aktivní snahou o propojování rodin se školami. Uvědomovali jsme si rozsah potřeby a počet ohrožených dětí, situaci jsme monitorovali a realizovali jsme proto dvě rozsáhlá šetření k podmínkám rodin k distanční výuce a spolupráce se školami (v březnu 2020 a v listopadu 2020). Ve spolupráci s dalšími 15 neziskovými organizacemi jsme vždy oslovili přes 800 rodin. Veškerá data a informace z terénu jsme poskytovali centrální správě, ve spolupráci s MŠMT, Národním pedagogickým institutem nebo Českou školní inspekcí. Chtěli jsme pomoci co nejvíce dětem, a tak jsme spolu s Národním pedagogickým institutem také v květnu 2020 oslovili všechny pedagogické fakulty a další vysoké školy, a iniciovali jsme tak vznik platformy „Fa-

kulty doučují“, jejímž cílem bylo, aby fakulty studentům umožnily doučovat děti v rámci jejich povinných praxí.

V době distanční výuky a omezených podmínek kontaktu se změnily i formy a nástroje pomoci dětem a rodinám. Rozvinulo se doučování online, přibývali online dobrovolníci-doučující. To vše bylo umožněno jen díky zapůjčení potřebného technického vybavení (360 rodinám) a zajištění konektivity (u 220 rodin, 100 jednorázově). I při této podpoře jsme si stanovili jasná kritéria pomoci, jako je věk, třída, počet dětí v rodině a forma poskytované distanční výuky. Nový způsob kontaktu, pomoci i učení s sebou přinesl i další téma – e-bezpečí, kterému se chceme i nadále více věnovat.

» Krize jako příležitost

V době pandemie se zviditelnily problémy sociálně znevýhodněných dětí ve vzdělávání. Měly je i předtím, v krizi se jen prohloubily. Vnímáme to jako příležitost pro lepší podporu jejich dalšího vzdělání. Školy by se měly v nadcházejícím školním roce zaměřit na intenzivní prezenční doučování, stejně jako tomu bude v naší organizaci nebo u dalších podobných organizací. Vidíme také velkou příležitost v digitalizaci, která umožňuje přesah ze sociálně vyloučeného prostředí, propojení dětí s jinými sociálními skupinami (online doučujícími), lepší přístup k informacím, vzdělávacím zdrojům a aplikacím. Zaměříme se na ověření online podpory, na to, co z ní funguje i v podmínkách běžné prezenční výuky a pomoci. Od nového školního roku chceme spustit web metodické podpory všem doučujícím, kteří chtějí dětem pomoci.

To, co je potřeba zajistit systémově, je kromě široké a intenzivní podpory škol ohroženým dětem také zajištění konektivity pro rodiny ve finanční nouzi. Velkou výzvou je sociální práce ve školství. Jak se ukázalo, v zájmu efektivní pomoci dětem je nezbytné propojovat segment školství a sociální práce. Příležitostí a potřebných kroků je mnoho. Spolu s dalšími organizacemi jsme navrhli konkrétní doporučení v rámci *Kompenzačního plánu pro mírnění negativních dopadů pandemie*. Doporučení se zaměřují nejen na to, co je potřeba udělat hned, ale i na střednědobý a dlouhodobý horizont pomoci.

Téma doučování v době pandemie bylo součástí on-line konference Sociálně-aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v České republice, kterou pořádala APSS ČR letos v červnu. (pozn. red.)

Svobodné matky a možnosti péče o nemanželské děti

3. díl

V 19. století byli novorozenci a kojenci, o které se neměl kdo postarat, svěřováni do péče pěstounek z venkova. Děti v pěstounské péči často pracovaly v zemědělství, a ne všem bylo umožněno chodit do školy.

■ **Text: Mgr. Martina Halířová, Ph.D.,**
kurátorka Národního pedagogického
muzea a knihovny J. A. Komenského

➤ Chudinská péče

Svobodná matka se svým dítětem se mohla po celé 19. století stát příjemkyní chudinské péče. V 19. století mohla chudinská péče představovat pomoc jak peněžní, tak naturální, či zahrnovat víceleté pobyty v ústavech pro chudé. Existovaly dva druhy péče o chudé, a to **otevřená a uzavřená** – ústavní.

Otevřenou veřejnou péči vykonávaly orgány veřejné správy. Uzavřená chudinská péče byla určena pro omezenou skupinu osob, věnovala se především sirotkům, choromyslným, nemocným a duševně chorým. Na otevřenou i uzavřenou ústavní péči se vázala dobročinnost, kterou vykonávaly soukromé osoby nebo spolky.¹ Významnou organizátorkou sociální pomoci byla katolická církev, která se soustředila na budování ústavů zaměřených na péči o potřebné a iniciovala vznik některých podpůrných spolků.

Je nutné zdůraznit, že po celou dobu byla **upřednostňována mimoustavní péče**, která byla levnější, i když náročnější z hlediska dozoru na kvalitu poskytované péče. Sociální péče byla po celé 19. století rozdělena na péči danou ze zákona (domovský zákon) a péči dobrovolnou. Dobročinná činnost doplňovala státní péči a v některých oblastech byla i pružnější než zákonodárství. Finanční příspěvky získávala z členských poplatků, darů a organizováním dobročinných akcí v podobě burz, plešů, koncertů, vánočních besídek apod.

Obce byly povinny poskytnout podporu svým příslušníkům na základě domovského zákona z roku 1863, což představovalo pro obce velkou finanční zátěž – od 60. let můžeme sledovat nárůst stížností ze stra-

ny obcí na nákladnost péče. Určité ulehčení od finančních starostí jak pro obce, tak pro spolky znamenal zákon z roku 1901 o využití přebytků sirotčích pokladen, jenž inicioval založení Zemských sirotčích fondů. Sirotčí fondy byly určeny k zaopatření a výchově chudých sirotků, zanedbaných a opuštěných dětí.² Zákon umožňoval zřizování ústavů pro nemocné děti a náklady na zřízení a provoz měly být částečně hrazeny z fondu.

Agendu spojenou s udílením podpor a kontrolu jejich udílení vedly okresní výbory, kam přicházela řada žádostí o podporu. Zemský výbor si byl vědom rozsáhlosti povinností, proto nařízením č. 22925 ze dne 16. dubna 1904 doporučil zřídit zvláštní pomocné orgány, tzv. sirotčí komise, které měly za úkol vyhledávat potřebné děti a dohlížet na kvalitu péče.

Pokud žena zažádala o podporu, musela počítat s tím, že do domácnosti budou chodit kontroly. Pomoc mohla získat jak ona sama, tak její dítě. Ze strany spolků mohla očekávat hmotnou pomoc v podobě prádla, bot, školních potřeb apod. Podpora nebyla trvalá a její poskytování mohlo být zastaveno, pokud bylo shledáno, že dotyčná již na chudinskou podporu nemá nárok a že ji její děti mohou živit samy svojí prací.

➤ Dětská práce

Chudé děti ve městech i na venkově běžně měly zkušenosti s námezdní prací v zemědělství a v rodícím se průmyslu. Stát se snažil námezdní práci regulovat, protože dítěti měl být dopřán čas na vzdělání. **V průběhu 19. století byla dětská noční práce zakázána, děti nesměly být zaměstnávány v nebezpečných odvětvích, zároveň byl stanoven nejnižší věk, ve kterém mohly vstoupit do zaměstnání.**

Většina regulací pro práci dětí se týkala průmyslu, nikoliv zemědělství. Teprve ke konci století se objevily hlasy, které prosazovaly, aby došlo k regulaci dětské práce i v tomto odvětví. Nicméně první světová válka znamenala opětovnou aktivizaci dětí, kdy měly nahradit chybějící mužské ruce. K drobné práci byly vedeny i školní děti, které sbíraly potřebné suroviny, plet-

ly nebo šily pro vojáky. V roce 1919 byl vydán zákon o práci dětí, který stanovil jasné mantinely. Zaměstnávat děti bylo dovoleno jen tehdy, pokud tím nebylo ohroženo jejich zdraví nebo mravnost, a práce nesměla být na úkor školní docházky. V neděli a ve svátek byla dětská práce zakázána úplně.³

➤ Vzdání se dítěte

Jednou z možností, jak řešit obtížnou situaci, bylo svěřením dítěte do pěstounské péče. Svobodné matky tak mohly učinit, když se rozhodly porodit své dítě v Zemské porodnici a nalezcinci. Úkolem nalezcince

byla péče o novorozené dítě a ochrana jeho zdraví. Direktivní pravidla původně počítala i se zřízením sirotčince, kde měla probíhat péče o starší děti. Kvůli nedostatku peněz bylo v Čechách od zřízení státního sirotčince upuštěno a bylo rozhodnuto, že se o následnou péči o děti má postarat právě nalezcinec. Na rozdíl od francouzského systému, kde děti zůstávaly v ústavu, bylo rozhodnuto, **že pro zachování života novorozenců a kojenců je důležité, aby nezůstávali v nalezcinci, ale byli svěřo-**

¹ K tomu více Milan HLAVAČKA, Pavel CIBULKA a kol., *Sociální myšlení a sociální praxe v českých zemích 1781–1939. Ideje, legislativa, instituce*, Praha, 2015.

² Zákon ze dne 3. července 1901 č. 62 ř. z., *jak upotřebeno být má částí správních přebytků hromadných pokladen sirotčích. Zákoník říšský pro království a země v říšské radě zastoupené*. Vídeň 1901, s. 199.

³ Milan HLAVAČKA, Pavel CIBULKA a kol., *Sociální myšlení a sociální praxe v českých zemích 1781–1939*, s. 194.

váni do rukou pěstounek pocházejících z venkova. V nalezinci měly zůstávat pouze nemocné a slabé děti, pro které by cesta k pěstounské rodině znamenala ohrožení života.

Dítě mohlo být do nalezince přijato buď bezplatně, nebo za poplatek. Způsob přijetí závisel na ošetrovací třídě matky dítěte v porodnici, od níž se odvíjelo i zpoplatnění péče. Příjímácní taxa v nalezinci byla rozdělena do čtyř tříd. Výše poplatků za přijetí dítěte do nalezince závisela na hospodářských poměrech země, pokud hospodářství stagnovalo a zvyšovaly se ceny, stoupaly i náklady na výchovu dětí. Dochované příjímácní protokoly svědčí o tom, že většina žen žádala o přijetí do nejlevnější třetí třídy. Důvodem bylo, že pokud chtěla být žena přijata do bezplatné péče, musela své tělo poskytnout k výuce mediků a byla povinna po dobu nejméně čtyř měsíců sloužit v nalezinci jako kojná.

Zaplacením ošetrovného se svobodné matky vykoupily ze svých mateřských povinností. Pokud matka zaplatila příslušnou taxu, bylo jí dítě po porodu odejmuto a přeneseno na pokoj, kde se o něj měly postarat kojné. Křestní jména dětem vybíraly jejich matky. V případech, kdy tak matka neučinila, vybrala dítěti jméno porodní bába. Neplaticím matkám byly děti nějakou dobu ponechány, aby se zjistilo, zda je žena schopná kojit a bude moci vykonávat službu kojné v nalezinci.

Poručníkem dětí přijatých do nalezince se stalo ředitelství ústavu, a tím nepřímou i stát, který se tak postavil do role otce nalezenců. Dále to byli státní úředníci, kteří rozhodovali o budoucnosti dětí a dohlíželi

Chudé děti ve městech i na venkově běžně měly zkušenosti s námezdní prací v zemědělství a v rodičím se průmyslu. Stát se snažil námezdní práci regulovat, protože dítěti měl být dopřán čas na vzdělání.

na jejich výchovu. Svěření dítěte do péče nalezince bylo určitou zárukou toho, že o dítě bude postaráno. To nemohli zaručit příbuzní ani obce nebo vrchnosti, které tvořily první instanci, na kterou bylo možné se obrátit v případě potřeby. O všechny děti, které byly přijaty do státní sirotčí péče, bylo postaráno jednotným způsobem.

» Svěření do péče pěstounů

V nalezinci děti nezůstávaly dlouho. Jak již bylo zmíněno výše, ředitelství se je snažilo co nejdříve svěřit do péče pěstounů. Původně měly být děti svěřovány pouze pěstounům bydlícím na venkově. **Děti se v péči venkovanů měly otužit proti nemocem a měly být vedeny k mravnému životu.** Neustálý nedostatek zájemců o přijetí dětí do péče vedl nakonec k tomu, že bylo povoleno svěřovat děti pěstounům pocházejícím z Prahy a okolí.

Při získávání nových pěstounů museli pomáhat i duchovní, kteří měli z kazatelů vyzývat své věřící k projevům křesťanské lásky. Zájemci o dítě se hlásili ústavu buď prostřednictvím vrchnosti (do roku 1848), nebo prostřednictvím krajského úřadu. K žádosti o dítě museli přiložit vysvědčení mravnosti, které bylo vystaveno společně farářem a vrchností. Součástí vysvědčení bylo potvrzení, že žadatelka o nalezence nedávno porodila, a je tudíž schopna kojit. Vysvědčení bylo vydáváno bezplatně. Farář svým podpisem na vysvědčení převzal i odpovědnost za dítě, které bylo pěstounce svěřeno. Další podmínkou pro získání dítěte do péče bylo katolické vyznání obou pěstounů. Pokud byla zájemkyně shledána za vhodnou pro svěření dítěte, byla jí tato skutečnost oznámena prostřednictvím krajského úřadu; zároveň jí byl sdělen den, kdy se má do ústavu pro dítě dostavit.

Až do roku 1880 dostávaly pěstounky od ústavu bohatou výbavu pro dítě. Tu si pěstounka mohla ponechat, pokud se dítě v její péči dožilo jednoho roku života. V případě, že dítě zemřelo před dosažením jednoho roku, musela pěstounka celou výbavu vrátit. Pěstounka, které se podařilo dítě odkojit a dítě dosáhlo v její péči věku jednoho roku, získala navíc finanční odměnu za odkojení, která společně s výbavou měla být určitou zárukou, že o nalezence bude dobře postaráno.

Pěstouni byli pro přijetí cizího dítěte do péče motivováni i finančně, za svěření dítěte dostávali ošetrovné. To bylo odstupňo-

váno dle věku dítěte a snižovalo se úměrně s narůstajícím věkem dítěte, protože starší děti byly již schopny pomáhat pěstounům při práci. Ošetrovné bylo pěstounům vypláceno faráři postupně v měsíčních intervalech. Každou výplatu musel farář zaznamenat do smlouvy na dítě.

Většina pěstounek pocházela z chudých oblastí zaměřených na zemědělství. O nalezence projevovaly nejvíce zájem rodiny, které patřily k nižší vrstvě společnosti, samy měly většinou 5–6 dětí. Ošetrovné vyplácené ústavem bylo pro tyto rodiny vítaným zdrojem příjímů. Některé pěstounky musely absolvovat několikadenní pochod, aby si dítě vyzvedly v Praze. Dlouhá cesta z Prahy do nového domova znamenala pro dítě nebezpečí, hrozilo mu podchlazení nebo dehydratace.

Během doby, kdy bylo dítě v pěstounské péči, mohlo být několikrát vráceno do ústavu a opět svěřeno jiným pěstounům. Možnost vrácení – tzv. restituce, byla zakotvena v kontraktu, který ústav uzavřel s pěstouny. Pěstoun, který chtěl dítě vrátit, musel tuto skutečnost měsíc předem oznámit ústavu a uvést důvod, proč dítě vrací.

» Školní docházka

Dítě, které v pěstounské péči dosáhlo věku šesti let, byli pěstouni povinni poslat do školy. Mělo získat vzdělání dle svých schopností, dovedností a fyzických sil, které se zjišťovaly při pravidelných kontrolách. Kontroly, vykonávané vybraným úředníkem, byly prováděny každého půlroku. Ze strany vrchnosti, faráře a učitele měla být poskytnuta veškerá podpora při návštěvách pěstounů a jejich svěřenců.

Ačkoliv byla povinnost posílat dítě do školy součástí kontraktu, realita byla jiná. Dítě, které dosáhlo daného věku, mělo být ohlášeno faráři. Farář, který sám měl na starost „mravní vzdělání dětí“, měl dohlížet na to, zda je nalezenec posílán do školy. Někteří faráři tuto povinnost neplnili, a tak nevlastní dítě většinou nebylo posíláno do školy, protože mohlo zastat práci na poli nebo v domácnosti.

Zemská vláda se tomuto problému snažila čelit různými výnosy a hrozbami. Neustále bylo připomínáno, že nalezencům je poskytována zdarma nejen školní výuka, ale i učebnice a školní potřeby. Až do roku 1872 nebyla otázka školní docházky nalezenců uspokojivě vyřešena. Od toho roku

»»» 50

««« 49

byla péče o nalezence zkrácena do šesti let dítěte, a tak kontrola a dozor na školní docházku přešla do kompetencí domovských obcí.

» Role faráře

V případě, že dítě zemřelo nebo bylo vráceno do ústavu, musel farář vyplatit pěstounům zůstatek ošetřovného a sepsat všechny předměty, které mělo dítě jako výbavu. U dítěte mladšího jednoho roku měl farář od pěstounů převzít výbavu a buď ji dítěti ponechat, nebo ji, v případě úmrtí dítěte, vrátit.

Faráři byli celkově odpovědní za vedení péče o chovance z nalezince na své faře. Kromě vyplácení ošetřovného pěstounům měli dohlížet na péči o nalezence, byli povinni navštěvovat pěstouny, naslouchat jim a přesvědčovat je o dalším ponechání dětí v péči. Jestliže při návštěvě pěstounů objevili nějaké nesrovnalosti ve výchově či v zacházení se svěřencem, měli pěstounům domluvit. Větší prohřešek, jako např. zanedbávání, měli oznámit úřadům. Každého půlroku musel farář, v jehož správním okrsku se nacházeli nalezenci, zasílat ředitelství účty týkající se vyplácení ošetřovného a měl rovněž podávat hlášení o stavu

Pěstouni byli pro přijetí cizího dítěte do péče motivováni i finančně, za svěřené dítě dostávali ošetřovné.

nalezenců. Někteří duchovní své povinnosti neplnili, jako důvod byla uváděna velká zaneprázdněnost.

Nalezenci z některých far se z pěstounské péče vraceli špatně oblečení a bez jakéhokoliv vzdělání. Ředitelství ústavu se snažilo tuto situaci změnit zavedením funkce nalezeneckých či sirotčích otců, kteří měli za úkol společně s farářem dohlížet na mravní a duševní vývoj dítěte. Na některých farech zastávala tuto roli jediná osoba, a tou byl sám farář. Otázka dozoru na výchovu nalezenců nebyla vyřešena ani na konci 19. století.

» Dvoutřetinová péče

V souvislosti s přechodem ústavu do zemské správy a zkrácením pěstounské péče o děti z nalezince do věku šesti let bylo roku 1872 rozhodnuto o zavedení tzv. dvoutřetinové péče, což byla naprostá novinka v péči o nalezence – dítě smělo být svěřeno vlastní matce nebo příbuzným

matky do pěstounské péče za dvoutřetinovou ošetřovací taxu. Vyplácení ošetřovného trvalo, dokud dítě nedosáhlo věku čtyř let. Podmínkou pro svěřené dítěte vlastní matce byl její „řádný“ život a dobrý psychický stav. Dítě z nalezince smělo být do dvoutřetinové péče vydáno pouze na žádost vlastní matky nebo pokrevního příbuzného. Jak svobodná matka, tak příbuzní museli prokázat, že jsou schopni mít dítě u sebe, tj. že mají adekvátní ubytování.

» Role nalezince

Pražský nalezincem plnil důležitou roli v pražské chudinské péči, zastával roli poručníka, svěřoval děti do péče pěstounů a platil za ni ošetřovné. Po ukončení péče zprostředkoval dětem, jejichž původ nebyl znám, protože se buď narodily na tajném oddělení porodnice, nebo byly nalezeny, další zaopatření. Kromě toho umožňoval přijetí i dětí nenarozených v porodnici. V některých případech přijímal i děti ovdovělých žen. Zároveň fungoval jako zprostředkovatelna kojných, tímto ulehčoval svobodným matkám vyhledání místa. Zavedením dvoutřetinové péče nalezincem umožnil, aby se do výchovy dětí více angažovaly jejich matky či příbuzní. Plnil tak důležitou roli v ochranné péči o dítě. ■

INZERCE

VŠEOBECNÝ
LÉKAŘLÉKAŘ,
KTERÝ
NA VÁS
MYSLÍ

PRAKTICKÝ LÉKAŘ PRO VÁŠ DOMOV

Společnost Všeobecný lékař s.r.o. je Vaším partnerem v poskytování pravidelné návštěvní služby praktického lékaře přímo ve Vašem domově.

Co Vám nabízíme?

Registraci klientů do zdravotnického zařízení společnosti Všeobecný lékař s.r.o.

Každý pracovní den možnost telefonické konzultace s lékařem.

Řádnou indikaci ošetřovatelské a rehabilitační péče (ORP) v souladu s legislativou.

Odbornou farmakogeriatickou revizi medikace s cílem optimalizovat počet užívaných léků.

Dostatečné a fundované předepisování inkontinenčních pomůcek dle Vašeho výběru.

Zapůjčení materiálu a zdravotnické techniky (EKG, CRP, INR).

Poskytujeme služby domovům seniorů, domovům sociálních služeb, domovům se zvláštním režimem, Alzheimer centřům apod.

Obráťte se na nás

Rádi Vám vytvoříme nabídku přímo na míru Vašeho domova.

Pro více informací kontaktujte:

Bc. Michala Šimonová

Tel.: +420 608 741 200

michala.simonova@vseobecnylekar.cz

www.vseobecnylekar.cz

Stručné představení kurzu MOOC Understanding dementia

Světová jednička mezi online kurzy je dostupná v českém jazyce: Dementia a jak jí porozumět

Dementia a její projevy jsou závažnou hrozbou pro zdravotnické systémy i celé společnosti. Přestože se jedná o významný problém, existuje mnoho mýtů a nedostatků ve znalostech jak laické, tak i odborné veřejnosti.

Ovobrovskou příležitostí pro změnu je široce dostupný (tzv. Massive open) online kurz. Odborná i laická veřejnost na celém světě si může doplnit znalosti z oblasti demence, respektive jejích typů, fází choroby, rizikových faktorů jejího vzniku, prevence, příznaků, péče a novinek ve výzkumu, a to prostřednictvím uživatelsky přívětivého krátkodobého online kurzu.

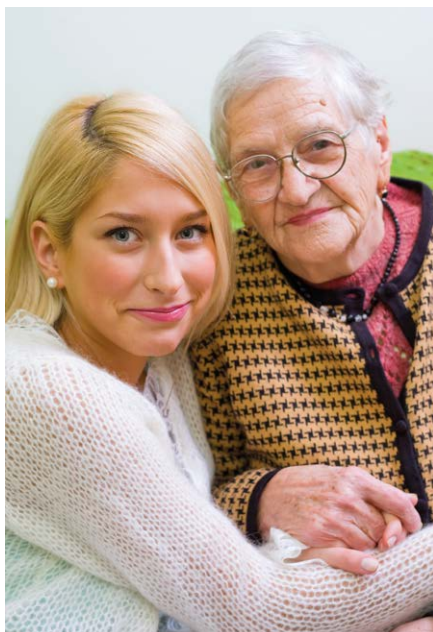
Jedná se o kurz pod názvem **Dementia a jak jí porozumět** (původní anglický název: The Understanding Dementia MOOC).

Kurz byl vytvořen Wickingovým centrem studií demence Wicking Dementia Research and Education Centre (WDREC) se sídlem na Fakultě zdraví a medicíny (College of Health and Medicine) Tasmánské univerzity (University of Tasmania) v Austrálii.

Kurz se řadí mezi špičkové online kurzy, je snadno dostupný a k dispozici všem, jež se zajímají o problematiku demence. Studium probíhá vždy blokově, po dobu několika týdnů a obsah kurzu zahrnuje videa, která poutavým způsobem prostřednictvím interview s odborníky seznamují účastníky kurzu s novými poznatky. Součástí kurzu jsou přepisy mluvených textů. Dále kurz obsahuje řadu studijních materiálů, a to včetně krátkých videí s příběhy pacientů, obrázků, statistik a grafů.

Stárnutí lidské populace celosvětově přispělo k tomu, že se demence stala jednou ze zásadních otázek veřejného zdraví

21. století. Program kurzu je zaměřen na otázky zdraví, přičemž využívá expertízy neurovědců, klinických pracovníků a profesionálů v péči o osoby s demencí nejen z Centra pro výzkum demence WDREC.

Od roku 2013 zaznamenal kurz Dementia a jak jí porozumět přes 220 000 zapsaných účastníků po celém světě. Zveme vás, abyste se připojili k této komunitě a dověděli se o nemocech, které způsobují demenci, jak syndrom demence ovlivňuje člověka, který jím trpí, a jak lze poskytovat tu nejlepší podporu a péči.

„Absolvovala jsem několik vzdělávacích programů na problematiku demence, ale tento kurz je ve všech aspektech naprosto nejlepší – obsahem, způsobem prezentace, výběrem moderátorů, rozmanitostí, příklady, a tak mohu pokračovat. Získala jsem široké spektrum znalostí, abych mohla nahlédnout na tuto nemoc s odstupem. Sdílela jsem tuto svoji zkušenost se svými přáteli a kolegy, protože věřím, že v této oblasti všichni potřebujeme více informací a dovedností.“

Marjan, absolventka kurzu z Austrálie

Kurz se skládá ze tří základních modulů.

- 1. Mozek**, který obsahuje základní informace o anatomii a funkci nervového systému.
- 2. Onemocnění**, která způsobují demenci, seznamuje se současným výzkumem a směřováním do budoucnosti.
- 3. Člověk**, který se zaměřuje na rozpoznání příznaků, paliativní péči, bolest, nefarmakologické terapeutické přístupy a další.

Kurz **Dementia a jak jí porozumět** je k dispozici všem a doufáme, že jeho kvality ocení jak odborníci v sociálních službách, tak rodinní příslušníci, kteří pečují o své blízké.

O uvedení tohoto kurzu do českého prostředí se zasloužila prof. PhDr. Andrea Pokorná, Ph.D., z Katedry ošetrovatelství a porodní asistence na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity jako odborný garant, jeho kompletní lokalizaci do česko-slovenského prostředí umožnila zdravotnická vzdělávací organizace Aesculap Akademie, na jejích stránkách bude kurz k dispozici, ve spolupráci s PhDr. Hanou Georgi, Ph.D., a prof. PhDr. Andreou Pokornou, Ph.D.

Tento kurz vzniká v české verzi jako součást celonárodní strategie NAPAN (Národní akční plán pro Alzheimerovu nemoc) a jeho oficiální spuštění v české verzi je plánováno na podzim roku 2021.

Telemedicína přináší zefektivnění administrativy ve zdravotnictví

Technologie si v posledních letech prošly obrovskou modernizací. Takřka každý z nás má po ruce zařízení, které dokáže nahradit zápisník, budík, kalkulačor, umožní nám komunikovat s okolním světem a v řádu minut si vyhledávat nejrůznější informace. Řeč je samozřejmě o chytrém telefonu.

Novinky se nevyhýbají ani zdravotnictví a telemedicína v současné době zažívá ohromný boom. Jednou z nejzajímavějších aktivit posledního roku je aplikace MEDDI, která mění komunikaci a fungování vztahu mezi lékaři a pacienty. Umožňuje jim být ve spojení v zabezpečeném prostředí i mimo ordinaci, díky čemuž je tak možné okamžitě konzultovat zdravotní stav nebo řešit administrativní kroky, které by jinak v ordinaci zbytečně zabíraly čas, pohodlně a na dálku.

Aplikaci MEDDI používají v současné době již mnozí lékaři, zaměstnanci firem a zdravotnická zařízení, mezi nimi například i Masarykův onkologický ústav a pečovatelské domy. Dnes se ale zaměříme na využití speciální verze aplikace na Klinice pracovního lékařství (dále KPL) Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně. O tom, jak aplikace funguje a jak šetří lékařům čas, jsme si povídali s primářem kliniky MUDr. Petrem Malenkou, Ph.D.

Jaká je vaše zkušenost s využíváním aplikace MEDDI pro vaše pacienty?

Na naší klinice využíváme telemedicínskou aplikaci MEDDI FNUSA od firmy MEDDI hub hlavně k naplánování vlastního vyšetření KPL v rámci šetření nemoci z povolání (dále NZP). Vzhledem k tomu, že některé informace o klientech zjistíme předem, jsme schopni vyšetřit o něco více klientů. Je také praktické, že informace o potřebných dokumentech nutných k šetření NZP mohou praktičtí lékaři zaslat svým klientům mailem a na KPL již toto nemusíme opakovaně sdělovat telefonicky.

Jak v reálu využít aplikaci na vaší klinice vypadá?

Na KPL využíváme speciální verzi aplikace MEDDI FNUSA od října loňského roku. V našem případě aplikace slouží trochu jinak,

Telemedicínská aplikace MEDDI slouží především jako komunikační prostředek, informace o zdravotním stavu pacientů do ní ale budou proudit i automaticky přímo z medicínských přístrojů. Nyní probíhají testy ve specializovaných zdravotnických ústavech. „V současné době pracujeme intenzivně na úpravách aplikace pro potřeby úspěšné digitalizace českého zdravotnictví, kdy umožníme sdílení dat mezi různými systémy ambulantních a nemocničních softwarů tak, aby všechny informace a soubory v rámci MEDDI byly platnou zdravotní dokumentací. To současně umožní rychleji mezioborově a interinstitucionálně sdílet data o vývoji zdravotního stavu pacienta, a klientům MEDDI tak zajistit rychlejší a cílenější úroveň péče,“ říká Jiří Pecina, zakladatel společnosti MEDDI hub, která za vývojem aplikace stojí. „Naším cílem je udělat z MEDDI aplikaci, která se bude využívat globálně a usnadní život lékařů i pacientů na celém světě s ambicí nahradit v průměru 25 % vyšetření v ordinaci online konzultací, což povede k lepší dostupnosti zdravotní péče pro všechny,“ dodává Pecina.

než je běžné. Vzhledem k velkému zájmu o ošetření nemoci z povolání aplikaci MEDDI FNUSA využíváme k prvotnímu záchytu žádosti o NZP – do aplikace budoucí klienti KPL rovnou nahrají veškeré nutné dokumenty. Pomocí aplikace pak KPL může dotyčného klienta objednat na vyšetření. Snížil se tak počet klientů, kteří se objednávají telefonicky.

Jaké výhody používání aplikace přináší lékařům a pacientům?

Z finančního hlediska ke změně nedošlo, jelikož telemedicínské kódy na KPL vzhledem ke způsobu využívání aplikace vykazovat nemůžeme. Ty totiž proplácí pojišťovny jen v případech, kdy klienta máte již ve své databázi a on má nový akutní problém, který se

dá vyřešit telemedicínsky. V našem případě se do telemedicínské aplikace objednávají noví klienti. Díky této aplikaci však můžeme lépe naplánovat vyšetření klientů na KPL, prostudovat si jejich dokumentaci předem a klienta objednat a v důsledku toho vyšetřit klientů více. Pro pacienty je to samozřejmě zjednodušená a zrychlená možnost komunikace s pomocí nové technologie.

Bezpečnost je u práce se zdravotními informacemi zásadní. Myslíte si, že pro pacienty bude snadné tyto věci sdílet v online prostředí?

Pokud budou klienti ujištěni, že se jedná o bezpečné uložení informací, nevidím v dnešním online světě problém. (red)

Audit ošetrovatelských služeb v zařízeních Kraje Vysočina

■ **Text: Ing. Jirí Procházka,**

ředitel Palaty – Domova pro zrakově postižené,

Ing. Pavel Novák,

ředitel Domova pro osoby se zdravotním postižením v Mariánské

A sociace poskytovatelů sociálních služeb ČR byla v roce 2020 vybrána jako vítězný dodavatel zakázky s názvem „Audit a návrh standardů poskytování zdravotní péče v pobytových sociálních službách v Kraji Vysočina“. Předmětem plnění zakázky bylo vypracování auditu současného stavu poskytování ošetrovatelských služeb v 19 pobytových zařízeních sociálních služeb Kraje Vysočina a vypracování metodik a návrhu personálního standardu. Tato odborná služba doplní výstupy z návrhu optimalizace sítě pobytových sociálních služeb v Kraji Vysočina. Na realizaci se podílelo sedm auditorů, lékař, dva právníci a supervizor auditů.

V průběhu třetího čtvrtletí roku 2020 navštívili auditori postupně všechna zařízení. Auditori pracovali ve dvoučlenných týmech a návštěvě předcházelo zaslání podkladů z jednotlivých zařízení.

Ze získaných poznatků byla vypracována „Zpráva o poskytování ošetrovatelské péče“, kterou následně obdrželo každé zařízení. Předmětem této zprávy byla analýza stávajícího stavu související s poskytováním ošetrovatelské péče a dále hodnocení

vynaložených nákladů na poskytnutou ošetrovatelskou péči. Audit byl koncipován jako selektivní.

V oblasti ošetrovatelské péče byla hodnocena správnost vykazování ošetrovatelské péče a průkaznost vedení a nakládání s ošetrovatelskou dokumentací ve vztahu k platným předpisům.

Ve zprávě byly rozpracovány mapované oblasti s popisem zjištěného stavu věcí a doporučení, ve kterých jsou identifikována místa nabízející prostor ke zlepšení.

V závěru každé zprávy bylo uvedeno porovnání měsíčních výnosů za poskytnutou ošetrovatelskou péči v zařízení s daty ostatních pobytových zařízení sociálních služeb v ČR.

V září a říjnu 2020 následovaly workshopy, kde auditori prezentovali a diskutovali obsah Zpráv o poskytování ošetrovatelské péče zaměstnancům jednotlivých zařízení. Jejich nominace byla v kompetenci managementu. Workshopů se účastnili i zástupci zadavatele.

Na základě auditu byla pro každou ze zřizovaných organizací vytvořena:

- metodika vedení ošetrovatelské dokumentace v pobytových sociálních službách;
- metodika vykazování zdravotní péče zdravotním pojišťovnám v odbornosti 913;
- návrh doporučeného personálního standardu obsahující návrh optimálního počtu všeobecných sester.

Jako doplňující výstup zakázky bylo auditory zpracováno porovnání zastoupení počtu uživatelů zařazených ve III. a IV. stupni příspěvku na péči (PNP) s celorepublikovými údaji za rok 2019. Byly uvedeny výsledky a identifikované rozdíly (+/-) za pobytové sociální služby.

Výstupy z plnění veřejné zakázky a její celkový průběh byly zástupcem dodavatele prezentovány na závěrečné konferenci projektu „Optimalizace sítě pobytových sociálních služeb v Kraji Vysočina“, která kvůli přetrvávající pandemii covidu-19 proběhla v listopadu 2020 online formou.

Na závěr lze říci, že audity velmi detailně zmapovaly situaci v jednotlivých organizacích zřizovaných zadavatelem. Ukázaly ekonomické možnosti při poskytování ošetrovatelské péče a potvrdily dlouhodobou nerovnováhu mezi potřebami pobytových zařízení a dostupností odborného nelékařského personálu. Realizaci auditů kvitovali i ředitelé a další kompetentní pracovníci příspěvkových organizací, protože s odborníky mohli probrat, prostřednictvím jakých opatření by vykazování zdravotní péče a vedení ošetrovatelské dokumentace mohli dále zlepšovat. Zřizovatel tímto proaktivně inicioval zahrnutí sledování těchto ukazatelů, reflexi návrhu personálního nastavení v PO KV a jejich podporu v další optimalizaci poskytování zdravotnických služeb do řízení a finančního plánování.

Kvíz na písmeno X

Pokuste se najít následující odpovědi, které vždy začínají na písmeno X.

1. Americký televizní seriál o starověké bojovnici
2. Jméno manželky Sókrata (hašteřivá žena)
3. Americký hudební film z roku 1980 v hlavní roli s Olivíí Newton-Johnovou
4. Jméno zlé princezny ze seriálu Arabela
5. Pražská osada, součást katastru Horních Počernic
6. Prostřední jméno Františka Šaldy, českého literárního kritika
7. Chemický prvek, jeden ze vzácných plynů
8. Kopírovací stroj
9. Co znamená římská číslice X?
10. Strach a nepřátelství ke všemu cizímu

10. Xenofobie
9. Desítku
8. Xerox

7. Xenon
6. Xaver
5. Xaverov
4. Xénie

3. Xanadu
2. Xantippa
1. Xena
Řešeni:

Mgr. Jitka Suchá

„Sebevědomý hlas romské literatury přináší Romům hrdost a dobré vzory“

říká Jiřina Kuklová Stolařová z nakladatelství KHER

Sekce služeb péče o ohrožené dítě Asociace poskytovatelů sociálních služeb uspořádala 18. 6. 2021 Konferenci pro sociálně-aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Konference přinesla řadu zajímavých a aktuálních témat. Vzhledem k vysokému počtu účastníků a měnícím se pravidlům v období pandemie proběhla konference on-line. Ve zpětnovazebním dotazníku se jako nejužitečnější témata ukázala ta, která přinesla zcela nové informace a pohledy na věc. Pracovníci služeb projevíli zájem zejména o klientské kazuistiky, příklady dobré praxe a praktické návody, které budeme připravovat na podzimní kulatý stůl sekce. Příspěvek, který v dotazníku zvítězil jako nejužitečnější, se zabýval potenciálem romské literatury v práci s klienty sociálních služeb. Přinášíme vám proto rozhovor s Mgr. Jiřinou Kuklovou Stolařovou, která příspěvek prezentovala.

KHER spojuje mnoho talentovaných osobností. Jakým způsobem se k vám romští autoři dostávají?

Historicky byli romští autoři vždy hodně navázáni na pražskou romistiku¹, původně hlavně na zakladatelku oboru doc. Milenu Hübschmannovou, která byla duší Romka, doslova objevitelka romských autorů, jejich přítelkyně a neúnavná podporovatelka. I po její náhlé smrti v r. 2005 autoři věděli, na koho se obrátit, neboť žáci a kolegové docentky Hübschmannové pokračují v jejím snažení. Často třeba romisté při svém výzkumu v terénu narazí na vypravěčský talent a nasměrují ho „do redakční péče“. Je proto dobré, když si i sociální pracovníci u svých klientů všimnou nadání a podpoří ho, ukážou klientovi, jaké jsou dnes již možnosti tvorbu uplatnit.

Například v roce 2012 vznikla (opět za účasti studentů a absolventů romistiky) pod organizací Romea idea využít internet jako platformy pro snazší a časté, pravidelné šíření díla romských autorů (projekt Šukar laviben le Romendar / Romové píší) a hlavně k romským čtenářům. Krátce na to bývalí studenti založili nakladatelství romské literatury.

Dá se také říct, že jak bylo a stále je romské literatury pomálu, kdykoliv se kolem ní něco šustne, hned se zpráva roznese. Když tedy vyhlásíme výzvu na zaslání povídek, pohádek atd., lidé se to jeden od druhého dozvědí a pošlou své příspěvky. Někteří si už totiž dříve psali a vymýšleli texty takzvaně do šuplíku, pro jiné to je motivace

konečně začít.

Dnes už se nám ale ozývají i sami jednotlivci, bez výzvy. A to je dobré znamení, že jsme vidět, že se o romské literatuře hovoří a že jsou Romové otevření tomu „jít s kůží na trh“, překonat ostych, ale také často strach z odmítnutí. Dobrá zpráva navíc je, že mezi romskými autory nechybí ti mladí (za poslední dva roky je jich několik) a jejich psaní zase trochu přestává být výhradní doménou žen.

Pracovníci, kteří jsou v kontaktu s romskou komunitou, se setkávají například s hudbou Romů a romštinou, ale romská literatura nebo chcete-li literatura Romů nebývá běžnou součástí knihovniček našich klientů. Jakou roli může hrát například v budování etnické identity?

Významnou, a proto by přirozeně měla být součástí každé knihovničky, nejen rom-

ské, školní, nebo nízkoprahové. Zkuste si představit, že byste se ve škole učila o Hamingwayovi, Mannovi, Puškinovi, Ecovi, ale nikdy o Němcové nebo Čapkovi. Že byste si mohla číst, co zažila nebo co si myslí Rowlingová, ale žádná Třeštíková nebo Lednická by prostě na pultech neležely. Bere me českou literaturu jako samozřejmost, jenže ona to samozřejmost ještě před dvěma sty lety nebyla. Pro Romy je pořád nové, že si můžou číst o postavách, které jsou jim blízké, žijí ve známém prostředí, dělají věci podobně, vyprávějí romskou historii (i tu malou, osobní) romským očima, je nové, že můžou číst texty psané Romy, někdy dokonce i romsky. Navíc to, že taková kniha Ilony Ferkové či Andreje Gini leží na pultu třeba právě vedle Lednické, je důkazem toho, že je stejně důležitá, že si ji někdo koupí, přečte a alespoň se zkusí o Romech víc dozvědět, přehodnotit nějaký ten stereotyp a objevit pro sebe něco nového, nebo naopak překvapivě stejného!

Romský autor je pak samozřejmě pro Romy vzor, autorita, něco dokázal, mluví a píše se o něm v mainstreamových médiích, prezentuje Romy... – ti jsou na něj patřičně hrdí, fandí mu a přejí další úspěchy.

Když to shrnu, romská literatura a její představitelé mají velký potenciál romské děti i dospělé motivovat k hrdosti, pozitivní sebeidentifikaci, ale i ke čtení a obecně vzdělávání, a na druhé straně zprostředkovávat přímou i nepřímou komunikaci mezi Romy a Neromy, hledat společné, hezké, zajímavé, a nejen to špatné a rozdílné.

¹ Obor na Filozofické fakultě UK, pozm.red.

Aktuálně máte ve své nabídce vzdělávání také Webinář pro pokrokové pracovníky NNO. Získají na něm tyto pracovníci návody, jak využít romskou literaturu v sociální práci?

Ano. Kromě toho, že má webinář za cíl pomoci pracovníkům NNO vůbec si uvědomit, v čem může být romská literatura, potažmo i romština přínosná pro jejich práci, resp. pro jejich klienty, proč je důležitá její existence a podpora, získají účastníci také základní seznam romské literatury, která je v současnosti jakýmkoliv způsobem dostupná a vhodná pro různé cílové skupiny. V závěru webináře pak máme vyhrazený čas na diskuzi, kdy je možné ještě konkrétněji poradit s výběrem, s pořízením knihovničky, zařízením nějaké akce, nebo – což také velmi vítáme – získat od účastníků podněty, jakousi poptávku, co jim při práci chybí.

Velmi zajímavá jsou také autorská čtení, která organizujete.

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Archa v Kutné Hoře, ve kterém pracuji, již jedno takové čtení absolvovalo a musím říct, že se naši klienti velmi těší na další podobnou akci. Jedním z přínosů autorských čtení je pro mne zviditelnění pozitivních vzorů pro děti z romské komunity a ukázka toho, že mohou být úspěšné v nejrůznějších oblastech. S jakým typem sociálních služeb nejčastěji spolupracujete?

Jak už jsem říkala výše – a je i obecně známo – pozitivní vzory táhnou. Další přidaná hodnota pak je, že romští autoři a autorky mají prostě charisma, takový osobní, přátelský přístup k publiku, a to jak k dětem, které často končí u autorek-tet na klíně, tak třeba i k neromským divákům na festivalech. I proto se, kde to jde, snažíme zachovávat „domácký“ ráz akcí, takové čtení a povídání u kávy, v příjemném prostředí. Umožnit ten osobní kontakt. Často se stane, že se na akci sejdou dvě, tři či i čtyři autorky, které svým humorem „odbourají“ samy sebe i publikum. To vše je velmi příjemný zážitek pro někoho, kdo o Romech jen slyšel nebo četl, ale vlastně žádného nikdy na živo nepotkal. A tyto pozitivní emoce pomáhají diváky nastartovat k dalšímu zájmu.

Co se sociálních služeb týče, nejsme nijak úzce zaměřeni. V podstatě jsme se postupně od seminářů pro školy propracovali i ke knihovnám, k nízkoprahovým klubům a např. programům příměstských táborů a hodláme v tom pokračovat, rozšiřovat záběr. Čáru přes rozpočet nám samozřejmě vloni udělala pandemie, ale zase byl čas na přípravu i na vznik webinářů.

V minulosti KHER pořádal výzvy pro romské autory, kteří dostali za úkol napsat text na zadané téma do určité doby. Plánujete něco podobného do budoucna?

Trefila jste se akorát. Letos během podzimu vyjdou hned dvě takové sbírky textů, v podstatě siamská dvojčata: tématem je tentokrát reflexe 20. století v Československu očima Romů. Čtenáři si udělají obrázek o životě v předválečných slovenských osadách, perzekuci Romů za 2. světové války, jejich logickým oslnění životní úrovní po příchodu do Čech. Dočtou se také o generacích a kulturních střetech, nových možnostech a očekáváních po roce 1989, ale i o ztrátě jistoty a bezpečí. Téma je to tedy zajímavé pro všechny napříč společnostmi.

Nakladatelství KHER

Spolek KHER vznikl v roce 2012 s myšlenkou propagovat a rozvíjet literaturu Romů. Nakladatelství podporuje romské autory v procesu tvorby i vydávání jejich děl. Organizuje akce zaměřené na propagaci těchto knih, autorská čtení a rozšiřování povědomí o existenci romské literatury ve společnosti.

Mgr. Jiřina Kuklová Stolařová vystudovala romistiku na FF UK v Praze, v roce 2014 se zapojila do aktivit spolku KHER. Vedle jiných činností se zde věnuje lektorování seminářů a webinářů o romské literatuře pro rozličné cílové skupiny (žáci i pedagogové ZŠ a SŠ, budoucí asistenti pedagogů, klienti i pracovníci NNO aj.), a produkci veřejných čtení romských autorů. Je propagátorkou romské literatury a jejich představitelů coby „nástroje“ pro hledání společného a pozitivního ve vztazích Romů a Neromů.

V případě zájmu o knihy a akce romských autorů navštivte www.kher.cz, sledujte [@nakladatelstvikher](https://www.instagram.com/nakladatelstvikher) nebo pište na nakladatelstvi@kher.cz.

Otevřenou veřejnou výzvou vznikla povídková kniha O mulo! Povídky o duchách zemřelých. Kolik autorů se do výzvy celkem zapojilo?

Dvacet jedna, z Česka i Slovenska. Mezi nimi byl jen jediný muž, zkušený autor a básník Jan Horváth, který nás bohužel v loňském roce opustil. Tematicky originální knihu dobře přijali romští čtenáři i recenzenti z Čech a Slovenska.

Co KHER plánuje na podzim a kam mohou za romskou literaturou naši čtenáři vyrazit?

Čeká nás toho hodně a další akce přibývají. Z těch, kde jsme již tradičními hosty, můžu jmenovat například Tabook a Noc literatury teď v září, z novějších účast na Knihexu, ale také prezentaci tvorby mladé romské autorky Věry Duždové Horváthové v Drážďanech během česko-německých kulturních dnů či čtení ze sbírky O mulo! v knihovně v Blansku. A je toho mnohem víc, plánujeme samozřejmě i semináře na školách a v nízkoprahových, webináře, další veřejná čtení na objednávku...

Nejjednodušší je sledovat náš web www.kher.cz, v tomto případě sekci Události.

Nový web i s e-shopem vznikl začátkem léta a našim velkým podzimním úkolem je k němu připoutat pozornost, aby si jednotlivci i instituce knihy a akce co nejvíce objednávali a bylo tím pádem na další knihy a setkání s romskou literaturou.

A když se podívám za horizont tohoto roku, čekají nás, doufám, zajímavé projekty zaměřené na tvorbu pro malé a mladé čtenáře, na propojování Romů s Neromy na lokální úrovni a další. Je pro nás samozřejmě důležité v tomto mít spojence, kteří nás dostanou k cílové skupině a zároveň řeknou, co je potřeba.

Děkuji za rozhovor a přeji vám i nakladatelství KHER mnoho úspěchů!

Bc. et Bc. Alžběta Brychtová, DiS., předsedkyně Sekce služeb péče o ohrožené děti

Poradna konceptu Bazální stimulace

Na dotazy čtenářů odpovídá
**PhDr. Karolína Maloň
Friedlová, Ph.D.**, certifikovaná
lektorka a supervizorka, jednatelka
INSTITUTU Bazální stimulace podle
Prof. Dr. FRÖHLICHA, s. r. o.

Dotaz:

Dobrý den,

jsem absolventkou všech vašich čtyř stupňů kurzů Bazální stimulace a pravidelně u klientů v našem domově tento koncept používám. Mám nyní v péči nového klienta, který trpí spasticitou ruky na obou horních končetinách. Chtěla bych mu provést Homunculus terapii. Jak mám postupovat, když nemohu začít při stimulaci ruky standardním způsobem, a to celoplošnou stimulací ruky, neboť je sevřená v pěst. Ruka ale dokáže povolit, protože zatím nemá kontraktury na svalech ruky. Děkuji.

Z. N., fyzioterapeutka

Odpověď:

Začněte nejprve uvolňovat prsty, které se nacházejí ve flekčním postavení. Před zahájením stimulace doporučuji ruku nejprve předehřát. Např. nahřívacími polštářky (gelové, pohankové, rašelinové aj.) nebo nahřátým froté ručníkem. Prsty je potřeba nejprve uvolnit z flexe do extenze, a to diametrální stimulací prstů. Jakmile prsty uvolníte, pokračujte celoplošnou stimulací ruky – tak, jak jste se naučila v Prohlubujícím kurzu II. Po ukončení stimulace ruky doporučuji ruku zabalit opět do nahřátého ručníku, ze kterého vlastně vyrobíte flexibilní ortézu. Ruka a hlavně prsty vydrží déle v protažení, což je profylaxe vzniku kontraktur na prstech ruky.

UKAŽTE SVĚTU, ŽE UMÍTE VAŘIT ZDRAVĚ A CHUTNĚ

Asociace kuchařů a cukrářů ČR vyhlašuje
IV. ročník soutěže pro kuchařky a kuchaře
z mateřských škol, základních škol, středních škol,
nemocnic, léčebných zařízení, lázní
a domovů seniorů.

**NEJLEPŠÍ KUCHARKA/KUCHAR ROKU 2021
VE SPOLEČNÉM STRAVOVÁNÍ**

SOUTĚŽNÍ KATEGORIE:

- ✓ Svačinky pro děti od 3 do 6 roků
www.jidelny.cz/soutezjidelen/
- ✓ Pokrmy pro mládež od 11 do 18 roků
www.jidelny.cz/soutezjidelen/
- ✓ Bezmasý rostlinný pokrm
www.jidelny.cz/soutezjidelen/
- ✓ Racionální pokrm pro nemocné a seniory
www.jidelny.cz/soutezjidelen/

Soutěžící se mohou přihlašovat do soutěže:
od 15. 7. 2021

Korespondenční kolo:
od 1. 6. 2021 do 26. 9. 2021

Praktické finálové kolo:
od 26. 10. 2021 do 27. 10. 2021

Zúčastní se 10 nejlepších v korespondenčním kole z každé kategorie.

Generální partner soutěže:

Zlatý partner soutěže:

Stříbrný partner soutěže:

Bronzová partneri soutěže:

Odborný partner soutěže:

Mediální partneri soutěže:

15 let národního preventivního mechanismu v sociálních službách

Je to již 15 let, co veřejný ochránce práv plní úkoly národního preventivního mechanismu podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.¹ Proto systematicky navštěvuje místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodu, a to jak z moci úřední, tak v důsledku závislosti na poskytované péči.² Celkově provedl veřejný ochránce práv za uplynulých 15 let přes 480 návštěv, přičemž 160 z nich právě v zařízeních sociálních služeb.³

■ Text: Kancelář veřejného ochránce práv

Cílem návštěv je posílit ochranu lidí žijících v zařízení před špatným zacházením, tedy jednáním, které nerespektuje lidskou důstojnost a dosahuje určitého stupně závažnosti (samo o sobě, nebo při kumulativním účinku jednotlivých zásahů).⁴

Co se týče samotného průběhu návštěv, ty probíhají zásadně neohlášeně. Jejich provedením jsou pověřeni právníci Kanceláře veřejného ochránce práv a externí odborníci z oblasti sociálních služeb, všeobecné a psychiatrické sestry. Cílem návštěv je působit do budoucna a zvyšovat standard poskytování sociálních služeb. Po sérii systematických návštěv se proto zpravidla koná kulatý stůl s řediteli navštívených zařízení, na kterém se diskutují zjištění a doporučení ochránce. Zprávy z jednotlivých

návštěv, stejně jako souhrnné zprávy obsahující shrnutí poznatků a doporučení, jsou dále dostupné v databázi Evidenze stanovisek ochránce (ESO).⁵ Mohou tak sloužit veřejnosti i nenavštíveným zařízením jako zdroj informací o doporučeních ochránce.

Cílem návštěv je působit do budoucna a zvyšovat standard poskytování sociálních služeb.

Provádění systematických návštěv doplňují další aktivity, jako je například připomínkování návrhů právních předpisů a osvětová činnost. Pracovníci Kanceláře veřejného ochránce práv se rovněž snaží popularizovat prevenci špatného zacházení přednášením o výsledcích práce veřejného ochránce práv na seminářích, konferencích, při výuce na právnických fakultách

apod. Součástí osvěty je také školení pro pracovníky v sociálních službách. Nejde tedy jen o zprostředkování poznatků ze systematických návštěv, ale také o další způsob posílení ochrany klientů závislých na poskytované péči a podporu pracovníků ve výkonu jejich povolání.

» Úspěchy prevence špatného zacházení

Velkým úspěchem v oblasti sociálních služeb je **zakotvení tzv. sociální detence** do zákona o sociálních službách.⁶ Ochránce dlouhodobě upozorňoval na absenci zákonného vymezení podmínek, za nichž lze vyslovit přípustnost držení člověka v zařízení sociálních služeb. Je nesporné, že nikdo nesmí být zbaven svobody vyjma zákonem vymezených případů. To platí i pro pobyt v zařízení sociálních služeb. Do zakotvení tzv. sociální detence se však takto dělo neformálně a bez zákonných pojistek proti svévolí poskytovatele.

Úspěchem je i jisté také zvýšení povědomí veřejnosti o rizicích poskytované péče v zařízeních, která poskytují **sociální služby bez oprávnění**. Díky osvětě ochránce dnes již společnost ví, že nemá hledat péči o své blízké v ubytovacích zařízeních, která poskytují služby nezákonně. Vzhledem k absenci možnosti kontroly státu zde totiž vždy hrozí vysoké riziko špatného zacházení. Ostatně, ve většině navštívených zařízení tohoto typu konstatoval ochránce špatné zacházení.⁷ Je nutno poznamenat, že existence neregistrovaných zařízení je částečně důsledkem nedostupnosti registrovaných sociálních služeb. Ochránce se proto v této věci obrátil přímo na vládu a docílil toho, že vláda uložila ministryni

»»» 58

ombudsman veřejný ochránce práv

¹ Od roku 2018 ochránce navštěvuje zařízení sociálních služeb rovněž na základě své další působnosti, kterou je monitorování práv lidí se zdravotním postižením.

² Současný veřejný ochránce práv svěřil výkon této působnosti své zástupkyni, Mgr. Monice Šimůnkové. Podle § 2 odst. 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů. Více na www.ochrance.cz v části O nás → Mgr. Monika Šimůnková, zástupkyně veřejného ochránce práv.

³ Počet návštěv zahrnuje rovněž návštěvy zařízení, které poskytují sociální služby bez oprávnění.

⁴ Ty mohou dle okolností spočívat například v nedostatečné a nevyhovující stravě a absenci prevence podvýživy, v laickém poskytování ošetrovatelské péče, omezení volného pohybu klientů, v nedbalém nakládání s léky, prohlubování inkontinence, nedůstojných hygienických podmínkách a nerespektování soukromí.

⁵ Evidence stanovisek ochránce (ESO) je dostupná z: <http://eso.ochrance.cz/Vyhledavani/Search>.

⁶ Viz ustanovení § 91a a 91b zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ Souhrnná zpráva z návštěv ubytovacích zařízení, která bez oprávnění poskytují péči, je dostupná v evidenci stanovisek ochránce pod sp. zn. 28/2014/NZ.

⁸ S ohledem na probíhající koronavirovou pandemii a přijatá opatření proti šíření nákazy, byly systematické návštěvy na určitou dobu pozastaveny. Pracovníci Kanceláře veřejného ochránce práv se proto snažili monitorovat situaci v zařízeních alespoň alternativním způsobem, který označují jako tzv. distanční monitoring. Jedná se o proces získávání informací od zařízení odlišným způsobem než realizací systematických návštěv, nebo prostřednictvím podnětů adresovaných veřejnému ochránci práv v původní působnosti, kterou je ochrana osob před jednáním úřadů. Jedná se tak například o rozhovory s vedením vybraných zařízení sociálních služeb prostřednictvím prostředků dálkové komunikace (videokonferencí, mailových dotazníků apod.).

⁹ Viz tisková zpráva veřejného ochránce práv ze dne 30. července 2020, dostupná z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/lide-v-zarizenich-byli-v-dobe-pandemie-covid-19-nekdy-uplne-odriznuti-od-okoli/>, a tisková

zpráva veřejného ochránce práv ze dne 5. listopadu 2021, dostupná z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/lide-v-zarizenich-socialnich-sluzeb-jsou-opet-izolovani-od-okoli-dulezite-je-pritom-n/>.

¹⁰ V té době platné mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví stanovilo pro klienty domovů se zvláštním režimem a domovů pro seniory možnost opustit zařízení pouze za podmínky absolvování dvou antigenních testů a následně několika denní izolace klienta. Tento stav však trval i po skončení nouzového stavu, v době pandemické pohotovosti. Jediná výjimka se vztahovala na očkované klienty, přičemž ne všichni byli očkovaní a někteří z klientů kvůli svému zdravotnímu stavu ani nemohli být očkovaní. Na rozdíl od zbytku populace byli tito klienti po skončení nouzového stavu stále zásadním způsobem omezení na svých základních právech.

¹¹ Doporučení zástupkyně veřejného ochránce práv lze vyhledat v Evidenci stanovisek ochránce pod sp. zn. 15/2021/OZP/RJA.

¹² Ustanovení § 149 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

««« 57

práce a sociálních věcí podniknout kroky k zajištění dostupnosti sociálních služeb pro seniory a nemocné. Vláda také přijala celkové doporučení ochránce na systematické řešení problematiky neregistrovaných zařízení sociálních služeb tak, aby stát garantoval, že senioři nebudou vystavováni špatnému zacházení.

Jako úspěch lze hodnotit i **dosazení zrušení mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví ve věci omezení vycházení klientů z objektu zařízení sociálních služeb**. Z poznatků veřejného ochránce práv k dění v zařízeních sociálních služeb v době probíhající koronavirové pandemie⁸ se totiž jako jedno z nejvíce problematických témat ukázalo právě omezování návštěv blízkých osob a zákaz volného pohybu klientů mimo objekt zařízení.

Zástupkyně veřejného ochránce práv v této souvislosti opakovaně poukazovala na to, že zákaz vycházení klientů ve spojení s omezováním návštěv vede k sociální izolaci a negativnímu vlivu na psychické i fyzické zdraví klientů.⁹ S ohledem na to, že velmi striktní omezování možnosti vycházení přetrvávalo i po skončení nouzového stavu,¹⁰ se proto obrátila na ministra zdravotnictví a adresovala mu své Doporučení,¹¹ ve kterém jej upozornila, že již není možné, aby dané omezení i nadále pokračovalo. Ministerstvo zdravotnictví na základě Doporučení zástupkyně veřejného ochránce práv omezující opatření zrušilo.

➤ Výzvy prevence špatného zacházení

Celkově se za 15 let činnosti ochránce v zařízeních sociálních služeb podařilo zajistit nápravu celé řady pochybení a na další upozornit. Nadále však existuje a v praxi se projevuje několik systémových problémů, na které veřejný ochránce práv dlouhodobě a opakovaně upozorňuje:

1. Neexistuje stížnostní mechanismus

Klienti sociálních služeb jsou velmi zranitelnou skupinou osob. Každý z nich by proto měl mít možnost účinné obrany pro případy, kdy pocítují porušení svých práv. Kromě vedení zařízení, kde žijí, se však nemají kam obrátit. Inspekce kvality sociálních služeb není povinna prošetřovat individuální podněty. To stejné platí o krajském úřadu, který pouze dohlíží na plnění registračních podmínek poskytovatele sociálních služeb. Ani ochránce nemá oprávnění se zabývat individuálními stížnostmi na kvalitu poskytované péče, může pouze prošetřit až to, jak s takovou stížností na

ombudsman

veřejný ochránce práv

Klienti sociálních služeb jsou velmi zranitelnou skupinou osob. Každý z nich by proto měl mít možnost účinné obrany pro případy, kdy pocítují porušení svých práv.

ložila inspekce kvality sociálních služeb. Nedostatečná kvalita poskytované péče přitom může mít pro klienty zásadní důsledky, a dokonce dosáhnout intenzity špatného zacházení.

2. Chybí právní úprava personálního a materiálně-technického standardu

Nedostatečné materiální a personální podmínky pro poskytování péče mohou ve svém důsledku vést až ke špatnému zacházení s klienty. Zákon o sociálních službách sice obecně poskytovatelům předepisuje, aby zajistili personální, materiální a technické podmínky odpovídající druhu poskytovaných sociálních služeb, ale bez

do zdravotnické dokumentace i bez souhlasu pacienta.

4. Postih ponižujícího zacházení je komplikovaný

Mučení a jiné nelidské a kruté zacházení představuje trestný čin.¹² Ponižující zacházení však trestní zákoník přímo nepostihuje, a tak je jeho potrestání možné pouze skrze jiné skutkové podstaty. Ty však nepokrývají celou oblast úmyslného ponižujícího zacházení. Přitom v oblasti sociálních a zdravotních služeb se ochránce setkává nejčastěji s pochybením, které dosahuje právě úrovně ponižujícího zacházení. Navíc se může jednat o více zásahů menší intenzity, kdy dochází k ponižujícímu zacházení

Zástupkyně veřejného ochránce práv v této souvislosti opakovaně poukazovala na to, že zákaz vycházení klientů ve spojení s omezováním návštěv vede k sociální izolaci a negativnímu vlivu na psychické i fyzické zdraví klientů.

konkretizace ve formě vyhlášky je právní ustanovení nejasné a nedostatky nelze téměř postihovat.

3. Inspekce poskytování sociálních služeb nemůže nahlížet do zdravotnické dokumentace

Má-li inspekce poskytování sociálních služeb účinně chránit práva klientů a bránit špatnému zacházení, musí mít přístup do veškeré dokumentace vedené poskytovatelem. Tedy musí mít při provádění kontroly právo i bez souhlasu pacienta nahlížet do ošetřovatelské dokumentace a pořizovat výpisy nebo kopie. Problém spočívá v tom, že ošetřovatelská dokumentace je součástí zdravotnické dokumentace a příslušný zákon přístup inspekce neupravuje. Je zapotřebí změnit zákon o zdravotních službách a zahrnout členy inspekce sociálních služeb do výčtu subjektů, které mohou nahlížet

až při kumulativním účinku. Postihnutelem komplikuje i fakt, že ne každý zásah zanechává fyzickou újmu.

V případech, že se jedná o méně závažnou formu jednání, která nedosahuje intenzity trestného činu, nicméně stále představuje závažné porušení práv člověka, není zde často možnost žádného postihu, a to ani prostředky správního práva. Mnohým závažným zásahům do soukromí, bezpečnosti, integrity a důstojnosti uživatelů služeb totiž neodpovídá žádný přestupek.

Ochránce proto dlouhodobě upozorňuje, že je zapotřebí revidovat trestní zákoník a zároveň doplnit přestupky do oborových zákonů, aby žádná forma jednání, které představuje buďto úmyslné ponižující zacházení, či závažný zásah do důstojnosti, soukromí, bezpečnosti a integrity osoby, nebyla nepostihnutelná a beztrestná. ■

Mnohým závažným zásahům do soukromí, bezpečnosti, integrity a důstojnosti uživatelů služeb totiž neodpovídá žádný přestupek.

CHRISTEYNS

Váš odborník
na hygienickou
čistotu

PRANÍ & OŠETŘOVÁNÍ VAŠEHO PRÁDLA

Jako nejvýznamnější hráč na profesionálním prádelenském trhu CHRISTEYNS dodává prací prostředky, dezinfekce a zařízení pro průmyslové prádelny a čistírny.

ČISTOTA & OCHRANA VAŠÍ KUCHYNĚ

Při práci s potravinami je hygiena klíčová. Nedostatečná sanitace kuchyně podporuje bakteriální a virové infekce a rychlý růst mikroorganismů. Jinými slovy: zajistíme, aby vaše kuchyně byla stále čistá.

ČISTOTA & DEZINFEKCE VAŠÍ PODLAHY A POVRCHŮ

V oblasti profesionálního úklidu nabízí CHRISTEYNS ucelenou řadu čisticích a dezinfekčních prostředků na podlahy, povrchy, okna, textil ...

SPRÁVNÁ DEZINFEKCE RUKOU & POVRCHŮ

Dezinfekční prostředky s vlastní recepturou, jakými jsou certifikovaný alkoholový roztok a gel s virucidním účinkem na dezinfekci rukou, dezinfekční prostředky určené pro menší i větší plochy, kombinované čisticí a dezinfekční prostředky s virucidním účinkem, včetně dávkovacích zařízení.

Digitální gramotnost seniorů stoupá, problém jim činí dodržovat pravidla bezpečného chování na internetu

V červenci roku 2021 připravila APSS ČR Národní zprávu v rámci projektu Promoting ICT knowledge for the elderly people¹ (reg. č. 2020-1-CZ01-KA204-078197). Cílem bylo poskytnout hlubší porozumění tomu, jak senioři v České republice dokáží v současné době používat informační a komunikační technologie a jaké jsou jejich potřeby, pokud jde o využívání digitálních technologií a aplikací.

■ **Text: Mgr. Ivana Vlnová,**
zástupkyně šéfredaktorky

Národní zpráva k projektu Promoting ICT knowledge for the elderly people se podrobně zaměřuje na to, zda v dnešní době, kdy se IT gramotnost stává stále důležitější součástí našich životů, dokáží senioři držet krok s novými technologiemi. Výzkum, na jehož podkladě Národní zpráva vznikla, odpovídá na otázky, zda lidé v pokročilém věku dodržují zásady bezpečného chování na internetu, zda dokáží rozpoznat fake news (klamné/podvodné zprávy) či zda umí informační a komunikační technologie (ICT – z anglického Information and Communication Technologies) využít při objednávání zboží, placení či vzdělávání se. Opomenuta nebyla ani otázka možného sociálního vyloučení starších lidí kvůli nevyužívání ICT. Národní zpráva sestává ze čtyř částí. Provedena byla

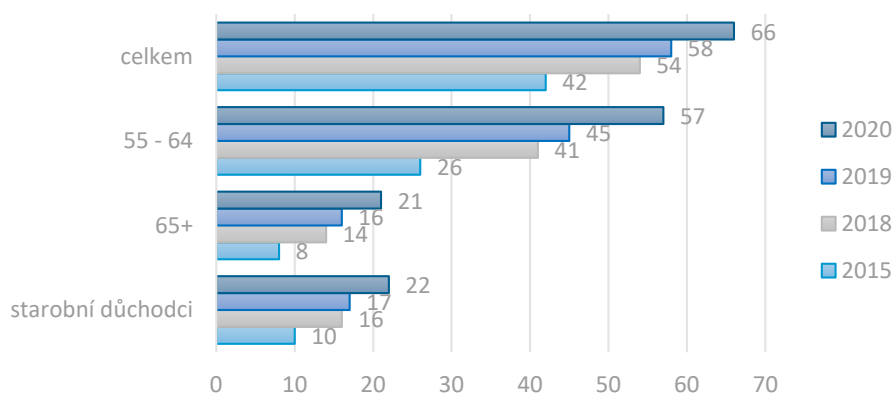
analýza **současného stavu, rozhovory se seniory**, následovalo **dotazníkové šetření**, jehož se účastnili pracovníci se seniory a členové rodiny, a **sociální experiment se seniory**. V prvním dílu článku o Národní zprávě se zaměříme na výsledky, které přinesla analýza současného stavu a rozhovory se seniory.

➤ Seniorům ICT nejsou cizí

Z analýzy současného stavu vyplývá, že senioři jsou ve využívání ICT stále aktivnější. Dokládají to i data Českého statistického úřadu. Zatímco v roce 2015 nakupovalo přes internet 8 % Čechů ve věku 65 a více let, v roce 2020 už si takto nakoupilo 21 % seniorů v dané věkové kategorii² (viz graf č. 1).

Starší lidé využívají internet ve velké míře ke komunikaci se svými blízkými, například ve věkové skupině 75+ poslalo e-mail v roce 2020 za období tří měsíců celých 83 % lidí.²

Nákupy na internetu v posledních 12 měsících, srovnání v čase (v %)

Graf č. 1: Nákupy na internetu v posledních 12 měsících, srovnání v čase (v %)², zpracování Simona Matějková (APSS ČR).

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

➤ Rozhovory se seniory

Že ICT nejsou pro starší lidi velkou neznámou, ukázaly i rozhovory se 16 seniory (v průměrném věku 82,1 let), které byly provedeny ve spolupráci s organizacemi Senecura SeniorCentrum Klamovka a Život Plus v březnu roku 2021. Kromě e-mailu (který používaly více než tři čtvrtiny respondentů) využívali starší lidé hojně také psaní zpráv či volání přes internet (79 % respondentů), na síti se navíc dozvídali nejnovější zprávy (71 % respondentů). Nejméně účastníci využívali služby internetového bankovníctví (viz graf č. 2). **Senioři mohli díky digitálním zařízením zůstat v kontaktu se svými nejbližšími. Tento benefit se stal ještě cennějším v době, kdy svět zachvátila pandemie covidu-19.**

Technologická zařízení denně používá více než 78 % respondentů, téměř 90 % dotazovaných nějaké zařízení vlastní (např. počítač, tablet či smartphone). Zde je však nutné dodat, že většina respondentů před odchodem do starobního důchodu vykonávala zaměstnání vyžadující vysokoškolské vzdělání či pracovala v kanceláři. Více než čtvrtina účastníků rozhovorů by se bez digitálních technologií nedokázala obejít, 50 % by se bez nich obešla, ačkoliv jsou pro ně velmi důležité, a pouze pro 21 % dotazovaných nejsou důležité vůbec.

Většina ze seniorů, kteří se účastnili rozhovorů, by chtěla více využívat příležitosti, které digitální technologie a internet nabízejí (konkrétně více jak tři čtvrtiny respondentů). Senioři by kupříkladu rádi více využili možnosti, které nabízí internetové vyhledávače (71 % respondentů) (viz graf č. 3). Zajímavé je, že žádný z účastníků nezmínil, že by chtěl rozšířit své znalosti používání internetového bankovníctví.

Stále také existují bariéry, které starším lidem znesnadňují nebo přímo znemožňují použití informačních a komunikačních technologií. Přibližně polovina účastníků rozhovorů uvedla, že některé služby či

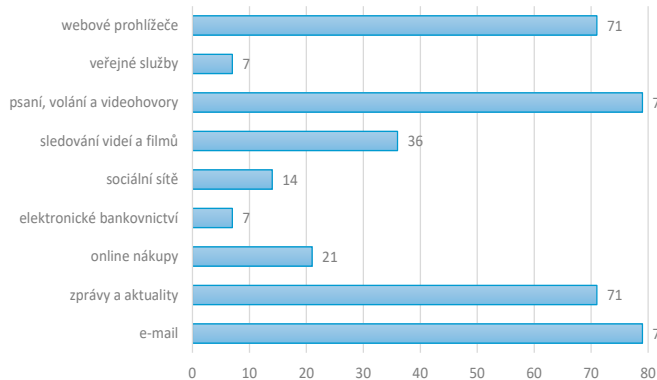
¹ Podpora znalostí informačních a komunikačních technologií seniorů.

² Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci: za období 2020. Český statistický úřad [online] 2020. <https://1url.cz/uzcf>.

³ Firewall je technologický nástroj. Na internetu je součástí každodenního života, komunikace a předávání dat mezi několika zařízeními prostřednictvím sítě. Firewall slouží ke kontrole této komunikace mezi různými sítěmi, které se mohou lišit tím, do jaké míry jsou zabezpečeny a jak důvěryhodně vystupují.

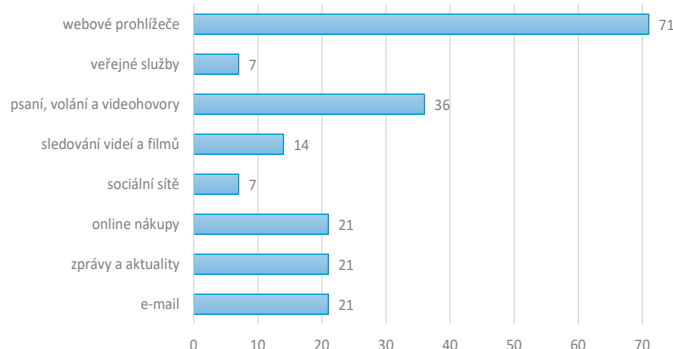
⁴ Phishing je forma útoku s pomocí technik sociálního inženýrství, kdy se útočník vydává za důvěryhodnou autoritu s cílem získat citlivá data oběti. Nejčastějším phishingem je pokus o získání citlivých informací o kreditní kartě nebo internetovém bankovníctví oběti za pomoci podvodného e-mailu.

Účel využívání internetu (v %)

Graf č. 2: Účel, pro který senioři využívali internet. Zdroj: Národní zpráva k projektu Promoting ICT knowledge for the elderly people – rozhovory se seniory, autor: APSS ČR, Senecura SeniorCentrum Klamovka, Život Plus.

Druhy služeb a aplikací, které chtějí účastníci více využívat (v %)

Graf č. 3: Druhy služeb a aplikací, které chtějí senioři více využívat. Zdroj: Národní zpráva k projektu Promoting ICT knowledge for the elderly people – rozhovory se seniory, autor: APSS ČR, Senecura SeniorCentrum Klamovka, Život Plus.

60

aplikace nemohou kvůli omezeným znalostem využívat, a jeden účastník zmínil, že má kvůli nižší úrovni znalostí omezený přístup ke zprávám a aktualitám na internetu. Nicméně žádný z účastníků neuvěděl, že by se jednalo o významné omezení života.

Výzkum se také zaměřil na otázku využití internetového bankovníctví. Polovina účastníků uvedla, že používání internetového bankovníctví považují za bezpečné. Druhá polovina respondentů si myslí, že bezpečné není (43 %) nebo nemá na tuto problematiku názor (7 %). Největší výhodu ve využívání internetového bankovníctví vidí účastníci v úspoře času. Nevýhody internetového bankovníctví účastníci spatřují při platbě a problémech s vrácením peněz u podvodných e-shopů. Také vnímají riziko krádeže přístupových údajů k bankovnímu účtu.

Dále byli účastníci dotázáni, zda zkoumají důvěryhodnost online zdrojů, které využívají. Většina účastníků (77 %) důvěryhodnost zdrojů vůbec nezkontroluje. Co se týče nepravdivých či falešných zpráv

často zveřejňovaných online, tzv. fake news, více jak čtvrtina respondentů neměla o takovém problému informace (viz graf č. 4).

S ohledem na online hrozby byli účastníci dotazováni, jaká bezpečnostní opatření využívají při používání internetu. Nejvyšší podíl účastníků využívá ochranu heslem (58 %). Nicméně řada aplikací nebo webů vyžaduje k používání uživatelský účet s přístupovým heslem. Je tak pravděpodobné, že ve skutečnosti heslo využívá vyšší podíl účastníků, ale mají nastavené například automatické přihlašování se zapamatováním hesla od svých blízkých, a ochranu heslem tak nevnímají. Dle odpovědí účastníků využívá firewall³ 17 % z nich (viz graf č. 5), nicméně tato technologie již může být pro pochopení příliš složitá a účastníci ji možná využívají i bez svého vědomí.

Závěrem byli účastníci dotázáni na své zkušenosti s potenciálním nebezpečím v online prostředí v podobě krádeží identity, podvodů či phishingu⁴. Mezi účastníky byla zjištěna relativně vysoká míra povědomí o těchto hrozbách, necelých 77 % účast-

níků uvedlo, že o těchto hrozbách ví, ale nesetkali se s nimi. Další 15 % účastníků se s online nebezpečím již setkala, jedná se o účastníky, kteří svá zařízení využívají denně.

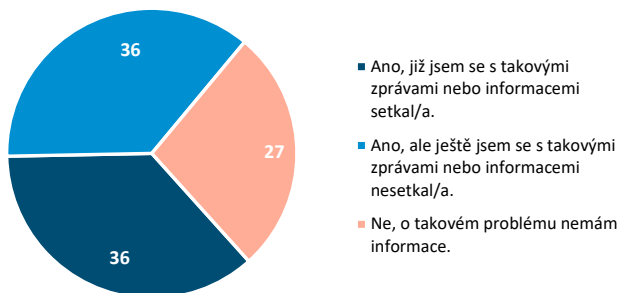
Závěrem

Z Národních zpráv vyplývá, že pro seniory je podstatné, že jim ICT umožňují komunikovat s rodinou a blízkými. Většina účastníků rozhovorů by chtěla ještě více využívat příležitosti, které internet či digitální technologie nabízejí. Hlavní překážkou, kterou musí překonávat, je příliš rychlý vývoj technologií, kdy mnohým seniorům znesnadňuje život například aktualizovaná uživatelská prostředí aplikací.

S ohledem na výsledky rozhovorů o bezpečnosti v online prostředí, kdy účastníci nezkontrolují důvěryhodnost zdrojů či nedodržují postupy, které by zajistili jejich bezpečí ve virtuálním světě, autoři Národních zpráv doporučují zaměřit se na tuto problematiku při případných školeních.

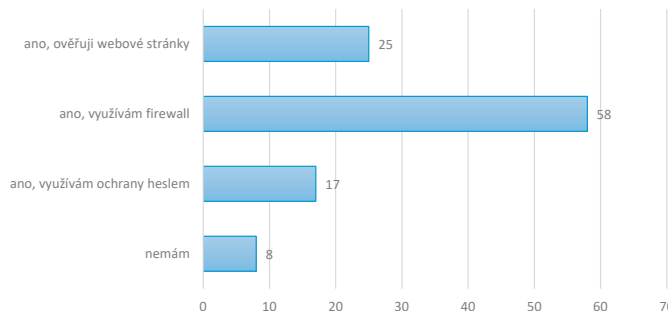
Celé znění Národních zpráv v anglickém jazyce najdete na webu: <https://1url.cz/MKFB9>.

Jste si vědom/a nepravdivých či falešných zpráv nebo nepřesných informací často zveřejňovaných online (tj. falešné zprávy / fake news) (v %)?

Graf č. 4: Povědomí, jaké mají senioři o nepravdivých či falešných zprávách nebo nepřesných informacích zveřejňovaných online (fake news). Zdroj: Národní zpráva k projektu Promoting ICT knowledge for the elderly people – rozhovory se seniory, autor: APSS ČR, Senecura SeniorCentrum Klamovka, Život Plus.

Máte nějaké bezpečnostní postupy či opatření při užívání internetu? (v %)

Graf č. 5: Bezpečnostní postupy či opatření při užívání internetu seniory. Zdroj: Národní zpráva k projektu Promoting ICT knowledge for the elderly people – rozhovory se seniory, autor: APSS ČR, Senecura SeniorCentrum Klamovka, Život Plus.

www.ton.eu

kolekce santiago 02

design René Šulc ^{CZ}

Sebezaměstnávání ředitelů příspěvkových organizací

V tomto příspěvku právně analyzujeme poměrně rozšířenou praxi sebezaměstnávání ředitelů příspěvkových organizací, tedy situaci, kdy ředitel, z pozice statutárního orgánu, uzavře bez vědomí zřizovatele pracovní smlouvu sám se sebou.

■ **Text: Libor Vašíček, Matúš Baliak,**
Legal Partners, advokátní kancelář, s. r. o.

» Ředitel jako statutární orgán

Ředitel příspěvkové organizace je jejím statutárním orgánem. To znamená, že za ni jedná ve všech jejích záležitostech, tj. zastupuje ji navenek a činí jejím jménem právní jednání, tudíž i uzavírá smlouvy, včetně těch pracovních. V poměrně nedávné minulosti bylo běžnou praxí, že ředitelé sami se sebou uzavírali pracovní smlouvy či dohody o práci konané mimo pracovní poměr bez souhlasu zřizovatele. Není samozřejmě vyloučené, že přitom byli vedeni dobrým úmyslem, zvláště vzhledem k tomu, že tyto smlouvy byly často uzavřeny na jiné pracovní činnosti než ty, které spadají do působnosti ředitele.

Ať již byla motivace sebezaměstnávání ředitelů jakákoliv, nevyhnutelným výsledkem takového právního jednání byl jejich finanční prospěch. V posledních letech proto vyvstala otázka, zda je takto uzavřený pracovníprávní vztah v souladu s platným právním řádem. Tato problematika přitom byla posuzována veřejnoprávními orgány nejen z hlediska občanskoprávního, ale v některých případech dokonce i trestněprávního.

» Právní stanovisko ministerstva

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky k uvedenému vydalo dne 4. prosince 2015 na žádost Krajského úřadu Jihomoravského kraje právní stanovisko, ve kterém na základě shrnutí ustálené judikatury Nejvyššího soudu potvrdilo pravdivost nemožnosti sebezaměstnávání ředitelů pro rozpor zájmů. Tento rozpor byl přitom na základě citovaných rozsudků Nejvyššího soudu dovozen obecně v těch situacích, kdy ředitel jako statutární orgán právně jedná jménem zaměstnavatele sám se sebou jako zaměstnancem. Rozdílnost zájmů zaměstnavatele a zaměstnance při právních jednáních, která směřují ke vzniku, změně nebo zániku pracovního poměru nebo jiného pracovníprávního vztahu, popřípadě k úpravě jejich mzdových poměrů, tak dle názoru MŠMT bez dalšího vylučuje,

aby za obě strany takového právního jednání jednala stejná fyzická osoba. Není totiž možné, aby tato osoba současně hájila své zájmy coby zaměstnance, jakož i zájmy příspěvkové organizace – zaměstnavatele.

Ve výše uvedených soudních řízeních se jednalo o případy sebezaměstnávání ředitelů škol, avšak vzhledem k tomu, že argumentace soudů byla založena především na obecných občanskoprávních normách, uplatní se vyslovené závěry pro ředitele příspěvkových organizací obecně.

» Občanskoprávní rovina sebezaměstnávání

Závěr, ke kterému judikatura dospěla, vyplývá především z úpravy zastoupení v § 437 občanského zákoníku, který stanoví že „zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného“. Jednání učiněné v rozporu se zájmy zastoupeného je jednáním vadným, postiženým relativní neplatností podle ustanovení § 580 občanského zákoníku. Relativní neplatnost je právním institutem chránícím zájem té osoby, která byla vadou právního jednání nejvíce poškozena. Tato se však neplatnosti právního jednání (uzavřené pracovní smlouvy) musí dovolat, jinak se na něj bude hledět jako na platné.

Pro zneplatnění pracovní smlouvy ředitele je proto nejdříve nutné stanovit osobu, která je oprávněná se jí dovolat. Na první pohled by se mohlo zdát, že chráněnou osobou je v tomto případě samotná příspěvková organizace. Takový výklad by ale vyústil v paradoxní situaci, jelikož právě ředitel je, jakožto statutární orgán, zástupcem příspěvkové organizace a jejích zájmů navenek. Při výkladu právních ustanovení, a tedy i ustanovení o neplatnosti, je však nutné šetřit jejich smysl. Ředitel příspěvkové organizace se vzhledem k rozporu zájmů nebude domáhat neplatnosti vlastního pracovního poměru a nemůže tak být považován za osobu, jejíž zájmy ustanovení o neplatnosti chrání.

Pomyslné výkladové vodítko nám přitom nabízí § 122 odst. 2 zákoníku práce, upravující pravidla odměňování vedoucích pracovníků. Ten stanoví, že „vedoucímu zaměstnanci, který je statutárním orgánem zaměstnavatele [...], určuje plat orgán, který ho na pracovní místo ustanovil“. Podobná vymezení přitom nezřídka obsahují i zřizovací listiny příspěvkových organizací. Orgánem ustanovujícím základní pravidla fungování příspěvkové organizace, včetně odměňování ředitele, je její zřizovatel. Z toho lze dovodit,

že právě zřizovatel příspěvkové organizace má pravomoc schvalovat pracovní smlouvu uzavřenou s jejím ředitelem a je tak i osobou, která je oprávněná dovolat se neplatnosti neodsouhlasené pracovní smlouvy.

Nad rámec výše uvedeného je na místě poznamenat, že výklad pojmu „dovolat se“ není zcela sjednocený. Část právní obce se domnívá, že je potřeba vznést námitku neplatnosti pomocí žaloby u soudu a až rozhodnutím soudu se právní jednání stává neplatným. Druhá, dnes již majoritní část právníků, včetně naší advokátní kanceláře, tuto domněnku nesdílí a zastává názor, že se stačí neplatnosti dovolat u druhé strany, tj. u ředitele příspěvkové organizace.

» Trestněprávní rovina sebezaměstnávání

Je zřejmé, že sebezaměstnáváním bez souhlasu zřizovatele ředitel porušuje ustanovení občanského práva. Takové jednání však může být potenciálně kvalifikováno rovněž jako trestný čin porušení povinnosti při správě cizího majetku dle §§ 220 či 221, případně trestný čin zpronevěry podle § 206 trestního zákoníku.

Správce se pro účely těchto ustanovení rozumí i ředitel příspěvkové organizace, kterému např. § 25 zákona o finanční kontrole stanovuje povinnost vytvářet podmínky pro hospodárný, efektivní a účelný výkon veřejné správy. Skutkovou podstatu těchto trestných činů tak naplní ředitel jednáním spočívajícím v neoprávněném vyplacení finančních odměn ze spravovaného majetku. Znakem skutkové podstaty těchto trestných činů je i výše způsobené škody (souhrn neoprávněně vyplacených odměn), minimálně 50 000 Kč v případě zpronevěry a 10 000 Kč u úmyslného porušení povinnosti při správě cizího majetku.

Právní kvalifikace trestnosti činu však vždy záleží na okolnostech konkrétního případu. Trestní soudy takto posuzovaly například: (i) úmysl ředitele při uzavírání smlouvy; (ii) dobu, po kterou byl ředitel sebezaměstnáván; (iii) zda činnost, pro kterou byla pracovní smlouva uzavřena, byla ředitelem opravdu vykonávána; (iv) zda byla smlouva uzavřena s vědomím zřizovatele a další. Je nicméně nutné mít na paměti, že trestněprávní odpovědnost je mimořádným prostředkem ochrany právem chráněných zájmů, nastupujícím pouze v krajních, nejzávažnějších případech. ■

Článek byl otištěn ve Věstníku AMG
č. 3/2021 na str. 17–18.

Domácí násilí: Bariéry, jež brání v odchodu od původce domácího násilí

2. díl

Jedním z úkolů v rámci řešení domácího násilí je pomoci ohroženým osobám opustit násilný vztah a postavit se na vlastní nohy. Sociální pracovníci se však často setkávají s velkým množstvím překážek, které obětem násilí stojí v cestě.

■ **Text: Mgr. Veronika Stočesová,**
psycholožka, krizová interventka,
terapeutka

Překážky, kterým ohrožené osoby čelí, jim mnohdy brání udělat krok vpřed a odpoutat se od původce násilí. Je proto dobré o těchto překážkách vědět a znát příčinu nerozhodnosti obětí, které řeší, zda ve vztahu setrvat, či odejít.

„Mrzí mě to. Omlouvám se. Už to nikdy neudělám. Neopouštěj mě. Miluji tě.“

Jednou z nevyraznějších překážek v odchodu z násilného vztahu je ambivalentní citová vazba k původci násilí. Na jedné straně stojí strach (smutek, vztek, bezmoc atd.) z dalšího útoku, na druhé straně hluboký cit k ohrožující osobě. Původce násilí se nechová pouze agresivně, většinu času vyjadřuje celou škálu dalších lidských způsobů chování. A z toho důvodu ho má oběť stále ráda, omlouvá a bagatelizuje jeho činy, hledá (ne)logická vysvětlení a věří v nápravu. Ambivalentní citovou vazbu výrazně prohlubuje tzv. fáze líbánek, která je součástí cyklu domácího násilí.

„Jaký to bude mít vliv na děti? Neublíží jim to?“

Těhotenství či přítomnost nezletilých dětí rovněž značně ovlivňuje rozhodnutí, zda ohrožující osobu opustit, či nikoliv. Významnou roli v tom hraje například finanční nezajištěnost, domněnka, že se druhý změní narozením potomka, přesvědčení, že děti mají vyrůstat v úplné rodině, nebo strach z toho, že by děti musely zůstat s původcem násilí.

„Kdyby tolik nepil/a, ovládal/a by se.“

Ohrožená osoba mnohdy věří, že za násilné chování může závislost na alkoholu, omamných látkách či hazardu. Skoncování se závislostí však rozvrácený vztah mnohdy neurovná. Nadužívání návykových látek pouze umocňuje agresivní jednání, ale není jeho příčinou.

„Vždyť já ani nevím, jestli se jedná o domácí násilí, možná je to jen obyčejná hádka.“

Nedostatek veřejně dostupných informací o domácím násilí taktéž ztěžuje odchod z nezdravého vztahu. Ohrožená osoba si často ani není jistá, zda se stala obětí tohoto fenoménu a jak má následující problémy řešit.

„Všude je něco, to je normální, tak to zkrátka chodí.“

Výraznou obtíží je společenská tolerance a legitimizace domácího násilí, čímž se násilné chování v podstatě stává přirozeným jevem, který se zkrátka běžně vyskytuje a považuje se za normální. Taková atmosféra nedává příliš prostoru k rozhodnutí žít jinak – bez násilí.

„Ale prosím vás, takhle to vůbec není, akorát jsem ji/ho trochu štouchl/a.“

Nejtypičtější barikádou je bagatelizace násilných projevů, a to jak ze strany původce, tak ze strany výkonných orgánů (Policie ČR, OSPOD apod.) či okolí oběti. Stigmatizace ohrožených osob může mít různé podoby, například zpochybňování důvěryhodnosti, znevažování výpovědí a názorů, nemístné očerňování atd.

„Taková sympatická a milá osoba by nikomu ublížit ani nemohla. To on/a je divný/divná.“

Na bagatelizaci a stigmatizaci volně navazuje další překážka, a tou je nadržování ohrožující osobě. Ne nadarmo se říká, že původci násilí mají dvojitou tvář, na veřejnosti vystupují důstojně, čestně, sympaticky, charismaticky, ale teprve v soukromí se projevuje jejich temná stránka. Ohrožující osoba tak snadno dokáže všechny přesvědčit o tom, že tím „špatným“ člověkem je vlastně oběť.

„Řekli mi akorát, že si za to mohu sám/sama. Už tam nikdy nepůjdu.“

Nejhorší, co se ohrožené osobě může stát, je negativní zkušenost s institucemi. Pokud se oběť rozhodne ohlásit trestný čin či jinak řešit svou situaci a nikdo jí například nevěří nebo jí nejsou doporučeny adekvátní opatření a alternativní možnosti, rychle ztrácí ochotu řešit situaci znovu a rezignuje.

„Nemám dost důkazů. Nikdo by mi nevěřil.“

Při řešení domácího násilí je samozřejmě rozhodující dostatek relevantních důkazů ukazujících, jak přesně domácí násilí probíhá. Nicméně chybějící důkazy neznamená-

jí, že neexistuje jiná možnost řešení, jak si nejedna ohrožená osoba myslí.

„On/a to tak nemyslel/a. Nic to není. Můžu si za to sám/sama.“

Dlouhodobost domácího násilí vede ke zkreslení reality a toho, co je považováno za normální. Vytrácí se patřičný náhled (a nadhled) na skutečné události, objevuje se tendence k obhajování původce násilí, ke zlehčování činů, k sebeobviňování, ke ztrátě sebedůvěry, k nadměrnému strachu a následně i k neschopnosti hledat řešení. V důsledku toho oběť dochází k závěru, že bude lepší nic neřešit a vše vydržet.

„Nezvládnou od něho/ní odejít. O všechno tím přijdu.“

V neposlední řadě je na překážku i nadměrná obava ze ztráty či nejistota z budoucnosti. Ztrát po odchodu může být celá řada, kromě materiálního a finančního zabezpečení člověk mnohdy přichází o střechu nad hlavou, o společné přátele a někdy i o děti a další příbuzné.

„Nemám se na koho obrátit. Skončím pod mostem. Budu na všechno sám/sama.“

Odchod od původce násilí je těžký i z důvodu absence podpůrných zdrojů. Nedostatek kompenzačních prostředků a obava ze samoty bývá příčinou setrvání v násilném vztahu. Ohrožené osobě často chybí rodinné vazby, přátelské kontakty, možnost samostatného bydlení i příležitost adekvátního finančního výdělků. ■

Zdroje:

- DVOŘÁČKOVÁ, J. (2017). *Analýza existujících výzkumů v ČR v oblasti partnerského násilí*. (126 s.) Praha: Úřad vlády ČR, odbor rovnosti žen a mužů.
- KISSOVÁ, B., LUKÁŠOVÁ, R., TOPINKA, D. (2018). *Institucionální pomoc v oblasti domácího násilí z perspektivy obětí domácího násilí v partnerském vztahu*. *Czech & Slovak social work/Sociální práce/Sociálna práca*, 18(2).
- STOČESOVÁ, V., ČÁP, D. (2020). *Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí: Zvládání vzteku, agrese a násilných projevů*. (182 s.) Praha: Portál.
- VARGOVÁ, B., VAVROŇOVÁ, M. (2006). *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci: Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí*. Rosa.
- VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. (2016). *Domácí násilí z pohledu žen a dětí: Právní stav k 1. 1. 2016*. (253 s.) Brno: profEM.

Učební praxi v covidovém období nahradilo dobrovolnictví

Bez dobrovolníků by se v pandemickém období sociální a zdravotnická zařízení jen velmi těžko obešla. Zapojili se i žáci Vyšší odborné školy a střední školy zdravotnické a sociální v Ústí nad Orlicí.

■ **Text: Mgr. Eva Křížková, DiS.**

učitelka odborných předmětů
na VOŠ a SŠZS Ústí nad Orlicí

Mgr. Eva Međunová

učitelka všeobecně vzdělávacích předmětů
na VOŠ a SŠZS Ústí nad Orlicí

Více než 40 let připravuje VOŠ a SŠZS v Ústí nad Orlicí budoucí sestry. V roce 2010 rozšířila nabídku o obor sociální činnost. Od začátku si vyučující uvědomují, že práce v sociálních službách a ve zdravotnictví je spíše posláním a žák by neměl být k těmto profesím pouze vzděláván, ale i vychováván. A právě k výchově patří zapojení žáků do dobrovolnictví. Škola se podílí na charitativní sbírce Bílá pastelka, během výuky aktivizačních činností žáci připravují programy pro sociální zařízení ve městě, a především škola spolupracuje od roku 2004 s dobrovolnickou organizací Světlo. Pod její záštitou žáci navštěvují klienty Orlickoústecké nemocnice a sociálních zařízení v regionu.

Pandemie nemoci covid-19 ukázala, že dobrovolnictví je ještě potřebnější než dříve. Jsme pyšní, že do pomoci ve zdravotnických a hlavně sociálních zařízeních, převážně v domovech pro seniory a domovech pro osoby se zdravotním postižením, se od října 2020 zapojilo celkem 56 budoucích pracovníků v sociálních službách a praktických sester ze 3. a 4. ročníků. Žáci nejen pracovali, ale zároveň se účastnili distanční výuky.

► Pomoc v domově pro seniory i školní povinnosti

Jednou z dobrovolnic byla i Karolína, žákyně čtvrtého ročníku oboru sociální činnost. Zapojila se v Domově důchodců v Ústí nad Orlicí od října do prosince minulého roku. Její motivací byla snaha pomoci. Pracovala na směny, kterých zvládla za měsíc celkem dvanáct. Podle jejích slov bylo spojení dobrovolnictví a školních povinností náročné. Vzhledem k absenci na distanční výuce si musela dopisovat testy a vypracovávat domácí úkoly navíc, ale dařilo se jí to.

Žákyně Karolína v Domově důchodců Ústí nad Orlicí

„Práce s klienty v zařízení se mi líbila. Personál ke mně byl vstřícný a snažil se mi pomoci při zpracovávání,“ říká Karolína, která intenzivně vnímala izolovanost klientů od rodin z důvodu pandemických opatření. „Byli vděční za to, že vidí novou tvář,“ dodává a vzpomíná na další, pro ni dříve zcela neznámou zkušenost: „Silně mě zasáhlo, když jsem se v zařízení poprvé setkala se smrtí klienta. I kvůli této zkušenosti jsem si uvědomila, jak náročná je přímá péče o klienty.“

Karolína velmi ocenila profesionální přístup personálu k uživatelům i dostatek ochranných pomůcek. V zařízení získala cenné pracovní zkušenosti jak z oblasti přímé péče, tak i administrativy, které se jí později podařilo využít v rámci praktické maturitní zkoušky. Sama chce po ukončení střední školy pokračovat ve studiu sociální či speciální pedagogiky.

Žákyně Andrea v Domě pokojného stáří Naděje ve Vysokém Mýtě

► Obor sociální činnost by si zvolila znova

Dobrovolnictví se věnovala i Karolína spolužačka Andrea. Chtěla pomoci sociálním zařízením, která trpěla nedostatkem personálu. S tím měla Andrea osobní zkušenost, protože její maminka, pracující v sociální službě, byla v tomto období více v práci než obvykle. Andrea se zapojila na podzim i na jaře, jednak v Domě pokojného stáří Naděje ve Vysokém Mýtě, jednak v Domově pro seniory v České Třebové.

Při zpracovávání v zařízeních jí pomohly zkušenosti získané během školní praxe a také vstřícnost a pomoc personálu. Přes týden se účastnila distanční výuky, věnovala se přípravě na maturitní zkoušku a o víkendech pracovala na denní dvanáctihodinové směny.

„Příznávám, že jsem si na dlouhou pracovní dobu musela zvyknout. Zkušenosti z práce jsem využila při zpracovávání maturitní ka-
zuistiky. I já jsem vnímala, jak je situace náročná, klienti byli izolováni od rodin, a proto jsem se snažila si s nimi více povídat,“ popisuje Andrea, která dál pokračuje v práci, po maturitě chodí na brigádu do Naděje. Přínos účasti na dobrovolnictví vidí v získávání zkušeností z přímé péče, ocenila i možnost vyzkoušet si administrativní část práce a účastnit se sociálního šetření. Obor sociální činnost by si zvolila znova. Dobrovolnictví jí utvrdilo ve správnosti výběru, proto se přihlásila ke studiu oboru sociální práce na VOŠ. „Práce se seniory se mi líbí a chtěla bych se jí i nadále věnovat,“ uzavírá.

► Praxi nahradilo dobrovolnictví

Učební praxe je velmi důležitou součástí výuky oboru sociální činnost. V průběhu školního roku žáci procvičují pod vedením odborné učitelky přímou péči v domovech pro seniory, ale jejich praxe je vítaná i v dalších sociálních zařízeních, kam chodí sami a kde pracují pod vedením personálu daného zařízení. Ve školním roce 2020–2021 byla tato praxe z důvodu pandemických opatření značně omezená, proto žáci i učitelé ocenili přínos dobrovolnictví v sociálních zařízeních. Díky němu žáci získali zkušenosti, které by jim jinak chyběly. Klienti těchto zařízení zase doufají, že nadšení pro dobrovolnictví naše žáky neopustí, protože jejich úsměv a mladistvý elán dokážou ze všedního dne udělat den sváteční.

Tlumočník znakového jazyka z pohledu legislativy

Když jsem před 10 lety, v raných začátcích své práce v tlumočnické oblasti, položila dotaz známému profesorovi speciální pedagogiky z Pedagogické fakulty UP v Olomouci, jehož dlouholetá odborná činnost se věnuje mimo jiné i neslyšícím a jejich komunikaci, proč na zmíněné univerzitě není k dispozici žádný obor, který by umožňoval přípravu tlumočnicků znakového jazyka (ZJ), překvapilo mě jeho sdělení, že není v zájmu univerzity akreditovat obor, jehož absolventi by neměli oporu v platné legislativě.

■ **Text: Mgr. Šárka Prokopiusová,**
prezidentka Svazu neslyšících
a nedoslýchavých osob v ČR, z. s.

Jak je to možné, když v České republice byla první právní úprava zajišťující právo na používání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob jako jejich dorozumívacích prostředků, přijata již před více než 20 lety zákonem č. 155/1998 Sb., o znakové řeči, který byl novelou 384/2008 Sb. přejmenován na zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob?

Jak je to možné, když tlumočníci ZJ v té době k dispozici byli a bylo tomu tak již dlouhou dobu před tím. Tlumočení jako hlavní zaměstnání nebylo nic nemožného. Jistě, tlumočnicků bylo (a stále je) málo, nebyla to obvyklá profese, ale existovala. V čem byl tedy problém? Jaké bylo v té době legislativní ukotvení fungujících tlumočnicků? A jak je to v současnosti?

Odpověď především na druhou otázku je smutná. Je to stále stejné jako tehdy, v roce 2011. Tlumočník jako profese existuje, legislativa ho zná, avšak zcela nesystémově a nahodile, a právní rámec profese stále není nastaven.

První ze jmenovaných předpisů zákon č. 155/1998 Sb. v pozdějším znění dosud nedisponuje prováděcí vyhláškou. Pouze částečně byla garance provádění zákona převzata Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) ve školském zákoně a ve vyhlášce č. 27/2016 Sb. a Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) v zákoně č. 108/2006 Sb.

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, v Hlavě II stanovuje podpůrné opatření pro neslyšící žáky ve vzdělávání nárokem na tlumočnicka českého znakového jazyka dle § 7 a na přepisovatele pro neslyšící dle § 8. V obou paragrafech je dále rozvedeno, jakým způsobem a v jakém rozsahu práce tlumočnicka či přepisovatele probíhá. Co však není ve vyhláš-

ce vůbec řešeno, je odborná způsobilost a kvalifikační předpoklady pro výkon obou pozic.

Více než ve školství se tlumočníci ZJ uplatňují v sociálních službách. Ani stěžejní zákon pro tuto oblast, zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách spolu s vyhláškou č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, profesi tlumočnicka v podstatě neřeší. V § 56 sice reflektuje tlumočnické služby, ale při pohledu na část zákona, který řeší typy pracovníků v sociálních službách, zjistíme, že ani zde tlumočník (či přepisovatel) uveden není.

Tlumočnická služba (jako sociální služba) může být poskytována pouze po registraci a k registraci je třeba splnit požadavky dané zákonem 108/2006 Sb. Např. podle § 79 odst. b) tohoto zákona, je podmínkou pro registraci sociální služby odborná způsobilost všech fyzických osob, které budou

Tlumočnická služba (jako sociální služba) může být poskytována pouze po registraci a k registraci je třeba splnit požadavky dané zákonem 108/2006 Sb.

přímo poskytovat sociální služby. Odborná způsobilost je dána pracovním zařazením daného pracovníka podle § 109–116 daného zákona.

Následující § 110–111 řeší odbornou způsobilost sociálního pracovníka. Další okruh pracovníků vykonávajících v sociálních službách odbornou činnost stanovují § 115–117. V praxi tedy můžeme najít kvalifikované sociální pracovníky, kteří mimo svou kvalifikaci ještě ovládají ZJ. Tato část jejich kvalifikace není zákonem nijak zohledněna a úroveň tlumočnických schopností je zcela mimo kontrolu.

Tlumočníci ZJ mohou dále být zařazeni pod § 115 odst. b) pracovníci v sociálních službách nebo odst. e) manželští a rodinní poradci a další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují sociální služby.

Zákon č. 108/2006 Sb. vedle odborné způsobilosti sociálního pracovníka ještě

stanovuje v § 116 odbornou způsobilost pracovníka v sociálních službách, která zahrnuje vzdělání v rozsahu od středního vzdělání s výučním listem po střední s maturitní zkouškou a absolvování akreditovaného kvalifikačního kurzu.

Pro odbornou způsobilost pro zařazení dle odst. e) další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují sociální služby, je však v § 116a pouze uvedeno, že odbornou způsobilostí dalšího odborného pracovníka uvedeného v § 115 odst. 1 písm. e) je vysokoškolské vzdělání. Bez dalšího upřesnění, o jaké vysokoškolské vzdělání se jedná.

Z uvedeného vyplývá, že právní rámec odborné způsobilosti tlumočnicka ZJ v oblasti, v níž se tato profese vyskytuje v největším rozsahu, není dostatečně stanoven.

Tlumočníci ZJ se v současné době rekrutují primárně ze dvou vzdělávacích programů. Jedním z nich je bakalářský obor Jazyky a komunikace neslyšících na FF UK v Praze (UK-8405), dalším je obor Tlumočnictví českého znakového jazyka (75-33-N/02) realizovaný Vyšší odbornou školou v Hradci Králové. Od akademického roku 2020/21 je možné studovat bakalářský obor Tlumočnictví českého znakového jazyka na FF MU v Brně (program-24149), na jehož absolventy si zatím musíme počkat.

Absolventi prvního oboru mohou být zařazeni dle odst. e) další odborní pracovníci. U absolventů druhého oboru vzniká otázka, zda budoucí zaměstnavatel bude považovat titul DiS. za vysokoškolský. Pokud ne, bude nový tlumočník zařazen dle § 115 odst. b) pracovník v sociálních službách.

V čem je rozdíl? Ve finančním ohodnocení a naprostém nereflexování obsahu práce tlumočnicka, který je zde snížen na úroveň např. osobního asistenta. V žádném případě nesnižují potřebu a kvalitu profese osobní asistence, avšak jedná se podle mého názoru o profese se zcela nesrovnatelnými požadavky na jejich výkon.

V posledních letech vzniklo několik návrhů novel zákona 108/2006 Sb. Do návrhu, který se v roce 2016 nestihl v PS projednat, se ve spolupráci s MPSV podařilo navrhnout rozšíření § 115 o samostatné odstavce pro tlumočnicka ZJ a přepisovatele, včetně

návrhu jejich odborné způsobilosti. Návrh odborné způsobilosti byl projednán a přijat napříč tlumočnickou komunitou. V novele, která byla předložena MPSV v roce 2020, došlo k výmazu návrhu odborné způsobilosti, a to z důvodu námítky MŠMT, že odborná způsobilost ostatních dalších odborných pracovníků, např. psychologů, je určena v jiném právním předpisu. MPSV námítce vyhovělo, přestože odborná způsobilost tlumočnicka ani přepisovatele v jiném právním předpisu určena není.

V současnosti je jasné, že ani tato novela se nestihne projednat do konce volebního období současné vlády. Místo toho se koncem ledna objevila zcela nová novela, která vznikla jako poslanecký návrh a která se, protože byla zaměřena na řešení zcela jiného problému (sazby v sociální péči), v § 115 a 116 vrátila před rok 2016 a neobsahuje ani ono uvedení profese tlumočnicka ZJ a přepisovatele jako samostatné profese v sociálních službách. Zda bude tento poslanecký návrh projednán, není jasné. Jasně však je, že ani za současné a brzy končící vlády se nepodařilo dosáhnout změny v právním postavení tlumočnicků ZJ z hlediska jejich profese.

Osoby se sluchovým postižením jako příjemce sociální služby více než výše zmíněný problém trápí věc jiná. Tlumočnická služba poskytovaná dle § 56 zákona č. 108/2006 Sb. je registrovaná sociální služba a jako taková musí naplňovat § 1 tohoto zákona, který upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb.

Co nás zajímá, je nepříznivá sociální situace.

Její vymezení je řešeno v § 3 odst. b), kde je stanoveno, že nepříznivou sociální situací oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů je nutné zvolit takové řešení, které by podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením.

Shrnutím lze říci, že k tomu, aby mohla být klientovi poskytnuta bezplatná sociální služba, se klient musí nacházet v nepříznivé sociální situaci.

Jeden z pohledů říká, že za nepříznivou sociální situaci lze považovat samotnou hluchotu. Tento pohled je však rozporován argumentem, že hluchota sama o sobě nepříznivou sociální situaci není. Některý neslyšící je schopen své záležitosti řešit sám, některý částečně a některý vůbec. V rámci sociální služby tedy musí sociální pracovník vyhodnotit, do které kategorie zájemce

o službu spadá, a až na základě vyhodnocení službu poskytnout, nebo neposkytnout.

Pro lepší ilustraci uvádíme příklad z praxe:

Objednávka tlumočení k nákupu lednice. Neslyšící senior, neužívá internet, žije osaměle (nemá v rodině mladší členy) bude vyhodnocen jako klient v NSS, neboť si v té

Jeden z pohledů říká, že za nepříznivou sociální situaci lze považovat samotnou hluchotu. Tento pohled je však rozporován argumentem, že hluchota sama o sobě nepříznivou sociální situaci není.

situaci sám zřejmě neporadí a je zde riziko negativního dopadu na kvalitu života (lednici se nekoupí a bude žít bez ní, zadluží se kvůli ní, koupí si ji, ale nedokáže si zajistit dopravu či zprovoznění lednice, hrozí, že přijde o peníze...). Se stejným požadavkem bude mladý neslyšící, absolvent SŠ vyhodnocen jako neoprávněný žadatel. Je zde podložený předpoklad, že zmíněnou situaci tento klient zvládne sám a že požadavky ostatních klientů budou závažnějšího charakteru, a tudíž mají přednost s ohledem na kapacitu zajištění tlumočení.

Z výše uvedeného vyplývá, že z hlediska klienta, uživatele tlumočnické služby, není vždy zařazení tlumočení pouze pod sociální služby šťastným řešením. Tlumočení v tomto režimu musí naplňovat předpisy, což znamená, že je mnoho životních situací, které nejsou vyhodnoceny jako nepříznivé sociální situace, přestože, pro klienta v běžném životě problémem jsou.

Tlumočnický úkon nelze zařadit do nepříznivé sociální situace, a tedy nelze použít tlumočení v rámci sociální služby.

Je pravdou, že i klienti s jinými typy sociálních potřeb mají úkony sociálních služeb rozděleny na bezplatné a s úhradou. Zde je však nutno poznamenat, že osoby se sluchovým postižením, na rozdíl od osob, které využívají většinu služeb s úhradou, nemají nárok na příspěvek na péči. Tlumočnická služba je v rámci zákona o sociálních službách naplňována jako služba prevence, nikoliv péče, k níž se vztahuje zmíněný příspěvek.

V rámci komunitního tlumočení narážíme v souvislosti s nepříznivou sociální situací i na další legislativní problémy. V případech tlumočnických úkonů na matrikách (sňatky, zápis otců do rodného listu dítěte, změna jména apod.) jsou jiným právním

předpisem k úkonu požadování soudní tlumočnicki ZJ, které nelze zařadit pod zákon 108/2006 Sb. Tím vyvstává problém s nevyřešeným financováním, neboť v rámci sociální služby úkon hrazen být nemůže (soudní tlumočnick není pozice garantovaná tímto zákonem) a v jiném právním předpisu problém řešený není.

V praxi tak dochází k zdoluhavým jednáním, kdy se pracovníci matriky musí rozhodnout, zda ustoupí z požadavku, aby byl tlumočnický úkon proveden v režimu soudního tlumočnicka, a pak lze úkon provést v režimu sociální služby a v něm také bude uhrazen. S přihlédnutím k faktu, že sociální služby svou podstatou dostatečně garantují způsobilost tlumočnicka k danému úkonu (zákon o sociálních službách 108/2006 Sb. jasně stanovuje požadavky na kvalifikaci tlumočnicka a stanovuje povinnost celoživotního vzdělávání v konkrétní výši (24 hodin ročně), je toto řešení zcela v pořádku i z hlediska ochrany zájmů klienta a jeho ochrany před zneužitím a manipulací.

Toto řešení je možné i dle metodického pokynu Ministerstva spravedlnosti, který byl matrikám rozeslán začátkem roku 2020, jedná se však pouze o doporučení, bez skutečného právního dopadu. Pokud se tedy matrikář k této variantě nepřikloní, jedním řešením je zajištění platby ze strany úřadu (což se děje pouze ve velmi výjimečných případech), nebo klientovi nezbude nic jiného, než si tlumočnicka zaplatit sám. Vzhledem k tomu, že se jedná o českého občana a o úkony, které jsou ostatním občanům poskytovány zcela zdarma, je toto řešení jednoznačně diskriminační.

Stejná praxe se objevuje i v dalších oblastech běžného života občana státu, a to na úrovni nižší státní instance, obcí. Vítání občánků nebo významná životní jubilea nejsou ze strany úřadů osobám komunikujícím znakovým jazykem zpřístupněny. Tlumočnický úkon nelze zařadit do nepříznivé sociální situace, a tedy nelze použít tlumočení v rámci sociální služby. Naproti tomu úřady argumentují tím, že u těchto akcí není povinnost se zúčastnit. Opět se tedy jedná o diskriminaci z hlediska rovnosti práv občanů České republiky, a to na základě zdravotního postižení.

Role tlumočnicka či překladatele ve vztahu k osobám se sluchovým postižením není definována ani v notářském řádu. Notářský řád uvádí, že pokud je osoba hluchoněmá

Role tlumočnicka či překladatele ve vztahu k osobám se sluchovým postižením není definována ani v notářském řádu. Notářský řád uvádí, že pokud je osoba hluchoněmá (neumí číst a psát), je nutné, aby s ní byl u úkonu důvěrník.

««« 67

(neumí číst a psát), je nutné, aby s ní byl u úkonu důvěrník. V praxi pak je důvěrník zaměňován s tlumočnickem. Ovšem role tlumočnicka a důvěrníka jsou odlišné a tlumočnick v rámci svého statusu nemůže např. podepisovat dokumenty jako důvěrník.

Za velký nedostatek notářského řádu lze považovat skutečnost, že zároveň je možné připustit zcela opačnou situaci, kdy k řízení nebude tlumočnick vůbec přizván, přestože účastníkem je osoba komunikující jiným než českým jazykem (tlumočení do ZJ) nebo jiným způsobem produkce jazyka (přepis mluvené češtiny). Zejména v dědic- kých řízeních je z důvodu snahy snížit ad- ministrativní zátěž spojenou se zajištěním tlumočnicka (přepisovatele) přikračováno k řešení, kdy notář účastníkům řízení navrhne, aby danou osobu se SP zastoupila osoba jiná, např. sourozenec. Jedná se však o střet zájmů a vyvstává velké riziko, že

této situace může být využito v neprospěch osoby se SP.

V jiných případech notáři postupují dle ustanovení občanského zákoníku, kdy je u jednání vyžadována přítomnost až 3 osob, které jsou slyšící a ovládají ČZJ. V praxi jsme se setkali s případem, kdy u sepsání poslední vůle neslyšící klientkou museli být přítomni dva tlumočnicki ZJ a ještě důvěrník ovládající ZJ schopný komunikace v ČJ, aby notář měl dostatečnou jistotu, že tlumočení je obsahově správné, a zároveň mohlo dojít ke kontrole porozu- mění klienta důvěrníkem bez zásahu tlu- močnicků.

Praxe tedy nabízí dva zcela odlišné mo- dely řešení, kdy v jednom případě je zcela potlačena ochrana klienta před možnou manipulací a v druhém případě je tato ochrana neúměrně velká, neboť zajištění dvou tlumočnicků a nezávislého důvěrníka v uvedeném případě trvalo téměř půl roku.

Další zkušenosti z praxe, které s sebou přináší nedostatečné legislativní ukotve- ní tlumočení pro neslyšící, přiblížíme v ná- sledujícím článku.

Použitá literatura:

- Zákon 155/1998 Sb. ve znění 384/2008 Sb. o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob
- Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných
- Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách
- Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách
- Zákon č. 358/1992 Sb. České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
- Zákon č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů
- Musálková, J.: *Osobní asistent a jeho vztah k uživateli služby osobní asistence. Diplomová práce. Olomouc, 2012. Ústav pedagogiky a sociálních studií, Univerzita Palackého Olomouc.*

INZERCE

Evakuace imobilních osob ve stísněných prostorách

I v pobytových sociálních službách mohou nastat situace, kdy je potřeba řešit krizovou situaci evakuací mnohdy imobilních, nebo s obtížemi se pohybujících osob.

V mnohých případech, kdy jsou po- bytové služby zřízeny ve starších prostorech, se jedná o prostory velmi stísněné a pro evakuaci obtížné.

V krizové situaci je potřeba velmi rychle zareagovat a za poměrně krát- ký čas přemístit – evakuovat – větší počet, často ležících, osob.

Jedním z velmi efektivních a cenově dostupných systémů evakuace je vyba- vení lůžek tzv. evakuační podložkou pod matraci. V mnohých případech není možná evakuace přímo na lůž- ku. Může tomu tak být nedostatečnou šířkou dveří, úzkou chodbou nebo v případě, že zařízení nedisponuje eva- kuačním výtahem.

Situaci rovněž komplikuje fakt, že k mnohým krizovým situacím dochází v noci, kdy je obecně snížen stav obslu- hujícího personálu a je tedy i mnohem náročnější si v takové situaci poradit.

Evakuační podložky nabízejí bez- pečnou evakuaci ležících osob přímo na matraci velmi rychle a efektivně, kdy ani schodiště není překážkou. Jedná se o vhodný evakuační prostředek do všech stísněných prostor, který je trvale instalován na lůžku klienta a je tedy vždy připraven k použití.

Pro orientaci záchranného sboru je pak vždy lůžko vybaveno reflexní samolepkou pro identifikaci lůžka s evakuační podložkou.

www.stamed.cz

obchod@stamed.cz
+420 725 323 111

Stamed s.r.o.
Vřesová 667
330 08 Zruč - Senec

Evakuace nemusí být nákladná!
Evakuační podložky již od 1 033 Kč vč. DPH

NOVINKA

**SYSTÉM KONCENTRÁTŮ
PRO ÚKLID**

**BEZPEČNÝ
KONTOLOVANÉ
DÁVKOVÁNÍ**

**JEDNODUCHÝ
POUZE 5
PRODUKTŮ**

**ÚČINNÝ
RYCHLÉ ČIŠTĚNÍ
S DEZINFEKČÍ**

EKOLOGICKY ŠETRNÝ

Montáž dávkovacích systémů,
úprava sanitačních plánů a
výpočet nákladů zdarma

**Professional
support™**

Oficiální partner P&G Professional pro ČR/SR
info@profsupport.cz | +420 774 728 358

Každá zkušenost se počítá.™

**P&G
Professional™**

www.profsupport.cz

Máte starost o své rodiče či prarodiče? Moderní a chytré řešení je tísňová péče

Život+

V současné době je v České republice přes dva miliony obyvatel starších 65 let a prognóza podle Českého statistického ústavu zní, že kolem roku 2050 jich bude ještě o milion více. Populační stárnutí představuje obrovskou výzvu a je na společnosti i na každém z nás, jak se této výzvě postavíme. Domníváme se, že správným začátkem je poznání života, problémů i radostí seniorů, kteří budou v budoucnu tvořit stále větší část naší populace. Právě k tomu přispívá naše organizace.

Ve stávající složité epidemické situaci se naši senioři dostávají do stále větší izolace, nerozumí nebo nemají potřebné informace nebo nevědí na koho se obrátit. Zvláště osaměle žijící osoby se mohou potýkat s tísnivými pocity úzkosti a strachu, které mohou vést ke zhoršení jejich zdravotního a psychického stavu. Proto je důležité mít pomoc, podporu, dostat vlídné slovo, které povzbudí. V tento okamžik jsme tady my, organizace Život Plus, z. ú., s linkou tísňo-

vé péče, která seniorům v těchto situacích pomáhá a je jim nablízku.

Tísňová péče je součástí komplexního poskytování sociálních služeb. Nejde jen o samotné přijímání poplachových zpráv pomocí tlačítka, ale také o hlídání pohybu. Pomoci se vám tedy dostane, i když nezmáčknete tísňové tlačítko. Protože jsme sociální služba, jsme s klienty v pravidelném kontaktu, známe jejich potřeby, pomáháme řešit jejich situaci tak, aby mohli zůstat doma ve svém prostředí. Tísňová péče dodává nejen seniorům, ale i jejich rodinám pocit bezpečí, i přes komplikace spojené s přibývajícím věkem pomáhá lidem žít plnohodnotně a beze strachu ve svých domovech.

Kdo jsou naši klienti? Např. pan Jan letos oslavil úctyhodných 100 let, žije sám ve svém bytě a jeho dcera žije v zahraničí. Aktivně se zajímá o dění ve společnosti a aktivně využívá moderní telekomunikační techniku. Nebo paní Hana - 78 let, poté, co ovdověla, odstěhovala se do malé vesni-

ky v jižních Čechách, kde žije sama v rodinném domku se zahrádkou, o kterou s láskou pečuje. Ani přes svůj věk se nevyhýbá komunikaci přes počítač. Jejich pocit bezpečí zajišťuje sociální služba tísňová péče.

Nezisková organizace Život Plus, z. ú. se sídlem v Kutné Hoře je registrovaným poskytovatelem sociální služby tísňová péče pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Služba je poskytována nepřetržitě v režimu 24/7. V případě krizové situace, kdy se dotyčnému udělá nevolno, upadne a nemůže vstát nebo potřebuje jinou pomoc, stačí jen zmáčknout tlačítko, které nosí u sebe. Během chvíle je propojen s dispečinkem, kdy operátorky zjistí, co se stalo a podle situace zorganizují pomoc.

S poskytováním tísňové péče máme více než 27 let zkušeností, v současné době službu využívají stovky lidí v regionech České republiky. Více informací najdete na www.zivotplus.cz. Kontaktovat nás můžete na tel. 327 532 900 nebo na email operator@zivotplus.cz.

INZERCE

Zajistěte klientům maximální komfort

Máme pro vás širokou nabídku speciálních lůžkovin:

- elastická prostěradla obálkového střihu a střihu SMART ideální pro povlékání aktivních i pasivních antidekubitních matrací

- pratelné absorpční podložky na lůžko nejširší nabídka rozměrů a provedení na českém trhu

a desítky dalších produktů naleznete na www.aposbrno.cz

APOSBRNO

obchod@aposbrno.cz

Tel.: 541 217 516

www.aposbrno.cz

Střípky z domova

Objetí čtením

Hodonín – Náš domov dostal zajímavou nabídku od ředitele ZŠ Praha Kbely Květoslava Přibila, kdy se jeho žáci zapojili do velmi zajímavého projektu Marty Noskové Žurkové s názvem „Obejmi čtením“. Tato nabídka nás velmi oslovila a ani chvíli jsme nepřemýšleli nad tím, že bychom se projektu nezúčastnili.

Co si pod názvem „Obejmi čtením“ představit? Každý týden v úterý odpoledne se menší skupina seniorů schází v knihovně S-centra, kde se uskutečňují online setkání s žáky ZŠ Praha Kbely. Žáci seniorům předčítají zajímavé povídky, říkadla, bajky nebo krátké příběhy. Seniori si mohou procvičovat mysl i tím, že žáci mají ke čtenému textu připraveny hádanky a otázky. Děti se ptají seniorů i na zážitky z jejich školních let či jaké mají oblíbené zvířátko.

Tato setkání jsou vždy velmi příjemná, zajímavá a přátelská. Seniori velmi mile překvapil zájem a snaha dětí – během spojení jsme viděli úsměvy na tváři seniorů i dětí i celkovou pohodu ve skupině. Děkujeme tímto Martě Noskové Žurkové za její projekt, protože vnímáme, že má smysl.

*Mgr. Pavla Konečná,
vedoucí úseku sociálního a aktivizačního,
praktik smyslové aktivizace,
S-centrum Hodonín*

Denní stacionář Břežany se rekreoval na Bítově

Břežany – I letos jsme se s klienty Denního stacionáře vydali na týdenní dovolenou na chatu v bitovské zátoce Horka. Na tuto dovolenou jezdíme už třetím rokem a sami si tam vaříme a pečeme. Ve stacionáři celý rok zkoušíme recepty, ze kterých vybereme, co nám nejvíce chutnalo. Letošní rok nám přálo počasí a užili jsme si osvěžující koupání. Uspořádali jsme diskotéku a zahráli

hru „Z pohádky do pohádky“. Museli jsme pyšné princezně zavázat střevíc a naučit zpívat květinu, potkali jsme čerta, dědeček Hříbeček chtěl odnést jablko Ivánkovi. A úplně nakonec jsme Shrekovi a oslíkovi pomohli zachránit Fionu. Na závěr pobytu jsme pozvali rodiče, aby viděli, kde že jsme ten týden byli, a opekli jsme si burty. Už teď se těšíme na příští dovolenou na Bítově!

Tým Denního stacionáře Břežany

Seniorky navštívily výstavu kaktusů

Čížkovice – Seniorky Domova důchodců Čížkovice navštívily zámek Libochovice, kde se v prostorách zámeckého parku konala již 58. výstava Klubu pěstitelů kaktusů a sukulentů z Roudnice nad Labem. Dámy obdivovaly jak místní zámecký park s krásnou fontánou, tak i volně se pohybující zámecké pávy. Při příchodu do skleníku nevěděly, kam se dříve podívat. Z rozličných tvarů, velikostí i barev nádherně rozkvetlých kaktusů a sukulentů přecházel zrak. Seniorky se díky výkladu dozvěděly mnoho informací o klubu, o pěstování kaktusů

a sukulentů i o zvládnutostech roubování. Jelikož bylo nádherné, slunečné počasí, seniorky se šly po výstavě občerstvit do nedaleké kavárny. Cestou zpět do domova diskutovaly o krásně stráveném dni a zážitcích spojených s touto výstavou.

*Bc. Michaela Hrnčířová,
Domov důchodců Čížkovice*

Taneční terapie v Domově seniorů Havířov

Havířov – V posledních letech se symbolem plnění přání a krásných okamžiků stala již tradiční celonárodní akce Českého rozhlasu Ježíškova vnučata. V minulém roce obdarovala klienty Domova seniorů Havířov Máří Magdaléna Dlasková. Dárkem byl tanec s Petrem Veletou a my jej obdarovaným mohli kvůli koronavirové pandemii „rozbalit“ až letos v úterý 1. června, kdy taneční mistr se svou taneční terapeutickou metodou zvanou Exdase (Exercise and Dance for Seniors) navštívil naše středisko Luna.

Pro psychomotorickou terapii Petra Velety nejsou nikomu na překážku hole, chodítka ani invalidní vozíky. Dokonce klienti,

kteří se zpočátku tvářili skepticky a měli obavy, že již nic nedokáží, tančili s lehkostí a s úsměvem. Tanec si užili i přítomní zaměstnanci, kteří byli do terapie se seniori začleněni. Za nevšední zážitek děkujeme Máří Magdaléne Dlaskové a tanečnicku Petru Veletovi. Věříme, že si v blízké budoucnosti pod jeho vedením na Luně zase zatančíme.

*Milada Kubová, aktivizační pracovnice,
Domov seniorů Havířov – středisko Luna*

Kultura jako za starých časů a velká oslava 105. narozenin

Jirkov – Ve středu 9. června jsme v našem zařízení na Mládežnické uvítali bývalého člena skupiny Šlapeto Vladimíra Pecháčka, který je stále věrný písničkářům první republiky, hašlerovkám i písničkářům z filmů pro pamětníky. Protože jsou tyto písničky našim klientům notoricky známy, vždy si je rádi zazpívají.

A aby klienti zařízení U Dubu nepřišli zkrátka, přijel stejný zpěvák zazpívat hned následující týden i tam, a to na velké události, kterou byla oslava 105. narozenin naší klientky Františky Votavové. Františka oslavila opravdu úctyhodné jubileum v dobré náladě a vystoupení si velmi užívala. Má za sebou, stejně jako my všichni,

nepříznivý covidový rok, dokonce sama nemoc úspěšně překonala. Popřát jí přišli samozřejmě zástupci města Jirkova v čele se starostkou Darinou Kováčovou, rodina a skoro všichni zaměstnanci zařízení U Dubu s ředitelkou Evou Šulcovou.

*Blanka Kobilicová
Městský ústav sociálních služeb Jirkov*

HARTMANN

Pomáhá. Pečuje. Chrání.

MoliCare® Elastic

Inovativní kalhotky pro těžkou inkontinenci usnadní každodenní péči a šetří čas

Více pohodlí při nošení, kalhotky perfektně sedí, vhodné pro všechny typy postav

Elastické boční pásy poskytují vyšší úroveň pohodlí při nošení

Aplikace ve 4 krocích

-20 %
kratší čas aplikace

-24 %
méně námahy při aplikaci

Pro další informace volejte na bezplatnou linku **800 100 150**, navštivte www.hartmann.cz nebo kontaktujte svého obchodního zástupce HARTMANN-RICO.